

ΚΟΝΙΤΣΑ

182. Μάιος - Ιούλιος 2015

182. Ιούνιος - Ιούλιος 2015

Φωτ. εξωφ. Π.Σ.Τ. Αρχοντικά Κόνιτσας

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

«Σύλλογος Φίλων Περιοδικού
ΚΟΝΙΤΣΑ»

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

και Υπεύθυνος κατά Νόμο:

Σωτήρης Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. - fax. 26550 22212

Κιν. 6979138737

periodiko-konitsa@hotmail.com

Συντάσσεται από Επιτροπή:

Ανδρέου Ηλίας

Τουφίδης Σωτήρης

Τσιάγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:

Εσωτερικού 15 Ευρώ,

Εξωτερικού 30 Ευρώ ή 40 Δολ.

Αλληλογραφία - Συνδρομές

στον υπεύθυνο Σ. Τουφίδη

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Περίοδος Τρίτη • Τεύχος 182 Ιούνιος - Ιούλιος 2015 • Euro 3

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

Σελ.	
153	Παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος, Σ.Τ.
155	Ο πρωτομάστορας της γέφυρας Κόνιτσας, Χ. Γκούτου
159	Η άρδευση του κάμπου Κόνιτσας, Β. Τσιαλιαμάνη
162	Η αρχιτεκτονική στην Κόνιτσα, Σ.Τ.
163	Το Ελληνικό Δημ. Τραγούδι, Κ. Θεοδώρου
166	Ο Αποκοπιάρης, Απ. Ριστάνη
167	Τα αίτια της Οικ. Κρίσης, Ι. Παπαϊωάννου
170	Η σωστή επικοινωνία των ανθρώπων, Ελ. Βλέτση
171	Το ταχυδρομείο Μόλιστας, Δημ. Παπαλάμπρου
176	Ηπειρώτες Μακεδόνες, Αντ. Ζιώγα
177	10η Έκθεση Ζωγραφικής, Στ. Βίνου
178	Μουσικό τριήμερο Φεστιβάλ
180	Βιβλιοθήκη Κόνιτσας
184	Ω γλυκύ μου έαρ, Τ. Κανάτση
185	«Διήλθομεν δια πυρός και ύδατος...», π. Ιωήλ
186	Ποίηση, (Β. Τσιάγκα - Δ. Καλτσούνη)
187	Η Λογοτεχνία, Σωκ. Οικονόμου
189	Το Κέντρο Παιδ. Μέριμνας, Β. Τσιαλιαμάνη
193	Εγκαίνια πολιτιστ. Κέντρου στη Δράμα
197	Περί φυλλοξήρας, Θ. Ζιώγα
200	Αναμνήσεις, Δ. Καρβέλη
203	Ευεργεσία, Κ. Γκέλη
205	Ο χορός του Ζαλόγγου, Αγ. Πολίτη
207	Διευκρινίσεις, Αρχ. Αρσένη Μιάιπα
209	Επιστολή
210	Σχόλια-Ειδήσεις-Κοινωνικά

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ι Δ Η

Γαριβάλδη 10,
45221 Ιωάννινα
τηλ. 26510 77358
e_theodo@otenet.gr

Παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος

Έχει οριστεί να γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 5/6 η ημέρα περιβάλλοντος. Σε όλες τις χώρες γίνονται εκδηλώσεις με ομιλίες και συμβολικές δράσεις από φορείς, συλλόγους, περιβαλλοντικές οργανώσεις κλπ.

Καλές είναι οι εκδηλώσεις για ευαισθησία του κόσμου, το ζήτημα είναι αν και πόσο συνειδητοποιούμε την ουσία τους, ώστε κράτη και πολίτες να διαφυλάξουμε το περιβάλλον στην πράξη, φερόμενοι, όπως αρμόζει, στην καθημερινή ζωή.

Πρώτα πρώτα το κάθε κράτος πρέπει να πάρει σοβαρά μέτρα για τη μείωση των ρύπων στην ατμόσφαιρα και των αποβλήτων από τα εργοστάσια, αυτοκίνητα κ.λπ. Αυστηρά μέτρα για την προστασία επίγειων και υπόγειων νερών από την κάθε λογής μόλυνση. Συλλογή και ανακύκλωση σκουπιδιών.

Αντικατάσταση πλαστικού με άλλο ακίνδυνο υλικό. Φροντίδα από κράτος και πολίτες για την πρόληψη πυρκαγιών και άμεση επέμβαση για κατάσβεση από αυτή τη θέση να απαριθμήσουμε, έχει χρέος η κάθε χώρα να υλοποιήσει με κατάλληλο σχεδιασμό των ειδικών.

Οι περιβαλλοντολόγοι κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου και προειδοποιούν για επερχόμενη καταστροφή του πλανήτη. Είναι ανάγκη, επί τέλους, να αντιληφθεί η ανθρωπότητα ότι στο βωμό της λεγόμενης «ανάπτυξης» οδηγούμαστε στη δολοφονία του πλανήτη μας.

Η μάνα μας η γη είναι ένα ευνοϊκό άστρο στο άπειρο του ηλιακού συστήματος αφού στα εκατομμύρια χρόνια ύπαρξής της επικράτησαν κατάλληλες συνθήκες που δημιούργησαν ένα μικρό «Παράδεισο».

Σχηματίστηκαν απέραντες γαλάζιες θάλασσες, με πολυάριθμα νησιά πανύψηλα βουνά με ορμητικά ποτάμια, καταπράσινες πεδιάδες και πανέμορφες λίμνες. Όλα αυτά εμπλουτίστηκαν με εκατομμύρια είδη ζώων και φυτών.

Ανάμεσά τους και ο άνθρωπος (*Homo sapiens*), που κατά τις γραφές, το τελειότερο πλάσμα. Με την εξέλιξη του μυαλού του κατάφερε να γίνει κυρίαρχος και να εκμεταλλεύεται τα πάντα. Ένας γίγας που φέρνεται με αλαζονεία η οποία θα τον οδηγήσει σίγουρα στην τιμωρία από τη μάνα φύση, αν δεν λογικευτεί σύντομα...

Ας δούμε τώρα τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουμε εμείς στο χώρο που ζούμε.

Αρχίζοντας από το σοκάκι μας, πρέπει να καθαρίζουμε χόρτα, σκουπίδια και να μην τα περιμένουμε όλα από το Δήμο. Να μη ρίχνουμε στα δοχεία σκουπιδιών του Δήμου χόρτα, χώματα, αποφάγια, αφού είναι εύκολο να τα θάβουμε στον κήπο μας όπου θα γίνονται και λίπασμα.

Στα δοχεία να ρίχνουμε εκεί που πρέπει, νάυλον πλαστικά, χαρτιά κ.ά., όπως γράφουν οι ετικέτες.

Να μην αφήνουμε κονσερβοκούτια, πλαστικά κ.ά. στα βουνά και στα ποτάμια μας όταν πηγαίνουμε εκδρομές. Να τηλεφωνούμε στην Πυροσβεστική, αμέσως, μόλις δούμε κάπου φωτιά. Να τηρούμε τους νόμους της Πολιτείας για τις απαγορεύσεις παράνομου κυνηγιού, ψαρέματος, ξύλευσης.

Να μην πετάμε στους δρόμους πλαστικά ποτήρια από το “φραπεδάκι” που

πίνουμε καθ’ οδόν ή τα πλαστικά μπουκάλια του νερού, (τα βλέπουμε πολύ συχνά στους δρόμους).

Τέλος, ας συμμετέχουμε εθελοντικά σε κάθε προσπάθεια του Δήμου, Συλλόγων σε δράσεις που γίνονται για την προστασία του περιβάλλοντος γιατί έχουμε καθήκον να το παραδώσουμε, ίδιο και καλύτερο, στις επόμενες γενιές!...

Σ.Τ.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας - Πραμάντων πραγματοποίησε στις 5 Ιουνίου 2015, ημέρα Παρασκευή, Ημερίδα - Δράση με θέμα: « Αισθητική Αναβάθμιση του Γεφυριού της Κόνιτσας » στα πλαίσια εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος.

Σκοπός της ημερίδας ήταν η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και η ενθάρρυνση της δημόσιας δράσης. Η εκδήλωση ξεκίνησε στις 9:00 π.μ. στην περιοχή του Γεφυριού της Κόνιτσας στον Αώο ποταμό με τη συμμετοχή μαθητών του 1ου και 2ου Δημοτικών Σχολείων της Κόνιτσας και μελών της τοπικής κοινωνίας. Με συντονιστές τα μέλη του Κ.Π.Ε. Κόνιτσας – Πραμάντων οι μικροί μαθητές, υποβοηθούμενοι από τους δασκάλους τους, επιδίωξαν να αναβαθμίσουν αισθητικά την περιοχή δίπλα από το γεφύρι, καθαρίζοντας και φυτεύοντας καλλωπιστικά φυτά.

Την προσπάθεια των παιδιών ενίσχυσαν ντόπιοι ενήλικες συμπολίτες τους επιδιώκοντας να περάσουν το μήνυμα της κοινωνικής προσφοράς και ενεργοποίησης

για την προστασία του περιβάλλοντος. Στην εκδήλωση παρέστη ο Δήμαρχος Κόνιτσας, κ. Παπασπύρου, συνοδευόμενος από μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου οι οποίοι υποσχέθηκαν ότι η Δημοτική Αρχή θα αναλάβει να φροντίσει για τη συνέχιση της προσπάθειας των μαθητών.

Ο πρωτομάστορας της γέφυρας της Κόνιτσας

ΧΑΡΙΛΑΟΣ Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ

1. Σχετικά με την κατασκευή της λίθινης γέφυρας της Κόνιτσας κατά τα έτη 1869-70, έγραφα στο τεύχος 179/2014 της «Κόνιτσας» τα ακόλουθα, μεταξύ άλλων, βασισόμενος σε αξιόπιστες γραπτές μαρτυρίες:

α. Η γέφυρα κατασκευάσθηκε τότε δύο φορές, στην ίδια θέση, με τον ίδιο εργολάβο, επειδή, λίγο μετά την πρώτη κατασκευή της, κατέπεσε «εκ τυχαίων περιστατικών», ειδικότερα λόγω πολύ μεγάλης αύξησης των ορμητικών νερών του Αώου (συνεπώς χωρίς υπαιτιότητα του εργολάβου).

β. Πριν από την πρώτη κατασκευή του έργου, ο τραπεζίτης Ι. Λούλης, που ήταν ένας από τους συγχρηματοδότες του έργου, εγγυήθηκε στους άλλους ότι το έργο θα το εκτελέσει επιτυχώς ο εργολάβος-αρχιτέκτονας («πρωτομάστορας») που είχε κατασκευάσει την «καταπληκτική γέφυρα» της Πλάκας επί του Αράχθου.

γ. Η γέφυρα της Πλάκας κατασκευάσθηκε αρχικά το 1863 με εργολάβο τον «Μαστρο-Γιώργη Κονιτσιώτη», αλλά κατέπεσε κατά τα εγκαίνιά της λόγω υπαιτιότητάς του, γι' αυτό κτίσθηκε εκ νέου το 1866 με εργολάβο τον Κων. Μπέκα, Πραμαντιώτη.

δ. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει, ότι ο εργολάβος, για τον οποίο ο Λούλης εγγυήθηκε ότι θα κατασκευάσει επιτυχώς την γέφυρα της Κόνιτσας, ήταν ο Κων. Μπέκας που κατόρθωσε να κτίσει εκ νέου την γέφυρα της Πλάκας, όχι ο Μάστρο-Γιώργης που ήταν υπαίτιος της κατάρρευσής της μόλις αποπερατώθηκε η πρώτη κατασκευή της.

2. Ο διακεκριμένος μελετητής των παλιών γεφυριών Σπ. Μαντάς, βασισόμενος στα ανέκδοτα απομνημονεύματα του Νικ. Μπέκα (1857-1962), που ήταν γιός του Κων. Μπέκα, δικηγόρος και τέως δήμαρχος, καθώς και σε συμπληρωματικές πληροφορίες του γιού του, έγραψε στο τεύχος 181/2015 της «Κόνιτσας» τα εξής, μεταξύ άλλων: Την γέφυρα της Πλάκας την κατασκεύασαν δύο φορές ο Κ. Μπέκας και ο Μάστρο-Γιώργης Κονιτσιώτης, συνεργαζόμενοι ως αρχιτέκτονες-εργολάβοι. Χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή της δύο τεχνικά σχέδια: το πρώτο που έγινε από τον Μάστρο-Γιώργη και απέτυχε και το δεύτερο που έγινε από τον Κ. Μπέκα και πέτυχε. Έτσι, χρεώθηκαν ο μεν πρώτος την αποτυχία, αδίκως, ο δε δεύτερος την επιτυχία. Ο Μάστρο-Γιώργης φιλοξενήθηκε από τον Κ. Μπέκα στα Πράμαντα και μετά τη δεύτερη κατασκευή, πράγμα που δεν θα συνέβαινε αν δεν είχε συντελέσει σ' αυτήν. «Άλλωστε η συνεργασία περισσότερων του ενός μπουλουκιών στην κα-

τασκευή τέτοιων έργων είναι προφανής -στο γεφύρι της Κόνιτσας δούλεψαν 10 πρωτομάστοροι με τις ομάδες τους», Ο Λούλης ποτέ δεν θα έδινε εγγύηση για κάποιον αποτυχόντα (που θα έκτιζε άλλη γέφυρα).

Αναφορικά με τις ως άνω απόψεις του Σ. Μαντά, επισημαίνω τα ακόλουθα: α) Ο ιστορικός της περιοχής των Τζουμέρκων Ν. Παπακώστας έγραψε το 1967 ότι, σε εκάστη των δύο κατασκευών της γέφυρας της Πλάκας, υπήρχε ένας μόνο εργολάβος, στην πρώτη ο Μαστρο-Γιώργης και στην δεύτερη ο Κ. Μπέκας, καθώς και ότι τις πληροφορίες του έλαβε από σωζόμενες σημειώσεις λογαριασμών σχετικών με την κατασκευή της γέφυρας¹. Επομένως, οι πληροφορίες του είναι πολύ πιο αξιόπιστες από εκείνες του Νικ. Μπέκα, κατά τις οποίες σε εκάστη των δύο κατασκευών συνεργάστηκαν δύο εργολάβοι-αρχιτέκτονες. – β) Είναι παράξενο που ο σ. Μαντάς, ενώ θεωρεί αξιόπιστες τις πληροφορίες του Νικ. Μπέκα, δέχεται παράλληλα (στην σελ. 78) ότι σε εκάστη των κατασκευών υπήρχε ένας μόνον εργολάβος. Ίσως εννοεί ότι στην δεύτερη κατασκευή ο Μαστρο-Γιώργης δεν ήταν εργολάβος, αλλά αρχηγός ενός των περισσότερων συνεργείων. Όμως, η εκδοχή αυτή αποκλείει την ταύτιση του Μαστρο-Γιώργη με τον εργολάβο-αρχιτέκτονα, για τον οποίο ο Λούλης εγγυήθηκε ότι θα κατασκευάσει επιτυχώς την γέφυρα της Κόνιτσας. – γ) Ακόμη και αν υποθεθεί ότι οι δυο πρωτομάστορες συνέπραξαν ως ισότιμοι σε εκάστη των εν λόγω κατασκευών, είναι πιθανότερο να έδωσε εγγύηση ο Λούλης, ως προς την γέφυρα της Κόνιτσας, για τον επιτυχόντα Κ. Μπέκα (για «την ικανότητα του οποίου είχε δείγματα ακριβή») και όχι για τον αποτυχόντα Μαστρο-Γιώργη, ούτε για τους δύο μαζί, διότι, σύμφωνα με εφημερίδες της εποχής, η εργολαβία δόθηκε σε έναν μόνον πρωτομάστορα. Επομένως, εργολάβος της γέφυρας της Κόνιτσας ήταν ο Κ. Μπέκας.

3. Ο καθηγητής Αργ. Πετρονώτης και ο δικηγόρος Β. Παπαγεωργίου, σε δημοσιεύματά τους του 1996 αναρωτήθηκαν επιφυλακτικά μήπως πρέπει να ταυτισθεί ο Μαστρο-Γιώργης Κονιτσιώτης με τον Πυρσογιαννίτη πρωτομάστορα Ζιώγα (Γεώργιο) Φρόντζο. Σε βιβλίο τους του 2008, έγραψαν ότι υπέρ της ταύτισης αυτής συνηγορεί το γεγονός ότι ο Λούλης εγγυήθηκε για τους κατασκευαστές των γεφυρών της Πέτρας, της Κόνιτσας και της Μπαλντούμας. Το 2014, αναφερόμενοι σε επιστολή του Κων. Φρόντζου (1983) που λέει ότι «ο πάπος μου Απόστολος έχτισε το γεφύρι της Πλάκας», έγραψαν στην «Κόνιτσα», ότι ο Απόστολος συνεργάστηκε με τον Ζιώγα για την κατασκευή του γεφυριού τούτου².

---

1. Ν. Παπακώστας, Ηπειρωτικά, 1967 σελ. 430, 431.

2. Αρ. Πετρονώτης/Β. Παπαγεωργίου, εις Η Κόνιτσα στο χώρο και στο χρόνο, 1996 σ. 234-5, οι ίδιοι, Μαστόροι χτίστες από τα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας, 2008 255, οι ίδιοι, εις Κόνιτσα, τχ 179/2014 σ. 429-430.

Κατά τον Σ. Μαντά, η επιστολή αυτή επιβεβαιώνει ότι στο έργο εκείνο είχαν μετέσχει και Πυρσογιαννίτες μαστόροι. Κατά τον ίδιο, μια νέα ανάγνωση της είδησης ότι ο Λούλης εγγυήθηκε για την ικανότητα του εργολάβου της γέφυρας της Πλάκας να κατασκευάσει επιτυχώς και την γέφυρα της Κόνιτσας «καθιστά προφανές το συμπέρασμά μας, επιβεβαιώνει την μέχρι χθές υπόνοια» ότι πρωτομάστορας της γέφυρας της Κόνιτσας ήταν ο Ζιώγας Φρόντζος. Όμως το συμπέρασμα τούτο παρατέθηκε μετέωρο, διότι δεν υποστηρίχθηκε με αναφορές σε σχετικά γεγονότα και με ερμηνευτικούς συλλογισμούς που να τεκμηριώνουν την ταύτιση του Μαστρο-Γιώργη και του Φρόντζου.

Τα ως άνω επιχειρήματα, με τα οποία οι τρεις συγγραφείς υποστηρίζουν ότι η γέφυρα της Κόνιτσας κατασκευάσθηκε με εργολάβο το Ζιώγα Φρόντζο, δεν ευσταθούν και πάντως δεν πείθουν, για τους εξής λόγους μεταξύ άλλων: α) Αν ο Φρόντζος ήταν εκείνος που ως εργολάβος Μαστρο-Γιώργης έγινε υπαίτιος της πώσης της γέφυρας της Πλάκας, ο Λούλης δεν θα τον επρότεινε στους συγχρηματοδότες της γέφυρας της Κόνιτσας ως εργολάβο της, γιατί, όπως δέχεται και ο Σ. Μαντάς, ποτέ δεν θα έδινε εγγύηση για κάποιον αποτυχόντα. – β) Ο Λούλης το 1871 εγγυήθηκε την κατασκευή της γέφυρας της Μπαλντούμας με συνεργολάβο τον Φρόντζο³, ασφαλώς επειδή ο Φρόντζος δεν ήταν ο ως άνω αποτυχών (υπαίτιος) Μαστρο-Γιώργης. – γ) Η τυχόν σύμπραξη συνεργείου οικοδόμων της Πυρσόγιαννης στην κατασκευή της γέφυρας της Πλάκας δεν αποδεικνύει ότι αυτοί είχαν για πρωτομάστορά τους τον Φρόντζο, διότι γνωρίζουμε ότι και πολλά άλλα συνεργεία Πυρσογιαννιτών εργάζονταν τότε εντός και εκτός της Ηπείρου, ενίοτε εντασσόμενα σε όμιλο συνεργείων διευθυνόμενον από έναν πρωτομάστορα προϊστάμενο. – δ) Αν ο Φρόντζος ήταν ο εργολάβος της γέφυρας της Πλάκας, οι συνεργάτες του Πυρσογιαννίτες και συναφώς οι Τζουμερκιώτες, θα τον αποκαλούσαν όχι Μαστρο-Γιώργη αλλά Μαστρο-Ζιώγα (το 1856 υπέγραψε ως Ζιώγας). – ε) Ένεκα τούτων, φαίνεται πιο πιθανό να ήταν εργολάβος της γέφυρας της Πλάκας κάποιος άλλος “Κονιτσιώτης” Μαστρο-Γιώργης, όπως: ο Καστανιανίτης Γιώργης Κολοκύθας, ο Στρατσιανίτης Μαστρογιώργης Γιώτης και ο Βουρμπιανίτης Μαστρογιώργης Γιόσης, οι οποίοι υπέγραψαν με τα ονόματα αυτά κατά τα έτη 1856, 1858, 1859 αντιστοίχως⁴.

4. Από τα προεκεθέντα παρέπεται ότι εργολάβος-αρχιτέκτονας της γέφυρας της Κόνιτσας υπήρξε ο Κων. Μπέκας και όχι ο Ζιώγας Φρόντζος. Άλλωστε, και η εκδοχή ότι αυτός ο εργολάβος-αρχιτέκτονας ήταν ο Λάμπρος Μπέτσας, αποκλείει τον Φρόντζο.

3. Οι ίδιοι, Μαστόροι χτίστες... 250, 251.

4. Όπ. π. 557, 543, 95.

Ωστόσο, δεν αποκλείεται να απασχολήθηκε και ο Φρόντζος στο έργο, όμως όχι ως εργολάβος-αρχιτέκτονας, αλλά ως αρχηγός (πρωτομάστορας) συνεργείου Πυρσογιαννιτών που τελούσε υπό την ανώτερη διεύθυνση του φίλου του εργολάβου-αρχιτέκτονα Κ. Μπέκα. Τούτο διαφαίνεται να εξυπονοούν και οι πληροφορίες που δόθηκαν από τρεις παλαιούς οικοδόμους Πυρσογιαννίτες στον Β. Παπαγεωργίου και που λένε: ότι την γέφυρα της Κόνιτσας την έκτισαν 4 συνεργεία, αλλά, μετά την αποπεράτωση των δυο τόξων της, παρέμεινε στο έργο μόνον το συνεργείο του Φρόντζου, ότι το ένα τόξο κτίσθηκε από συνεργείο του Φρόντζου, το δε άλλο από τρία συνεργεία Βουρμπιανιτών, ότι την ευθύνη για την πώση της γέφυρας «την ρίξαν στους Βουρμπιανίτες» και ότι η νέα κατασκευή της γέφυρας έγινε από Πυρσογιαννίτες, με μικρή αμοιβή⁵.

5. Παραπάνω, παρουσίασα συστηματικά τις κυριότερες γνωστές μας γραπτές πληροφορίες για τον εργολάβο-αρχιτέκτονα (πρωτομάστορα) της γέφυρας της Κόνιτσας, μαζί με μερικές κριτικές παρατηρήσεις μου αναφορικά με τα επιχειρήματα που έχουν υποστηριχθεί ως προς την ταυτότητά του. Θέλω να ελπίζω ότι οι ειδικοί και όποιοι άλλοι ενδιαφέρονται για το ζήτημα θα βρουν εδώ μια συνολική συνοπτική εικόνα του, η οποία θα τους διευκολύνει να εισφέρουν πρόσθετες σχετικές πληροφορίες και κρίσεις ως προς το ζήτημα. Προσωπικά με ενδιαφέρει να βρεθεί η αλήθεια, απο οποιονδήποτε, έστω και αν κάποιες από τις απόψεις μου αποδειχθούν εσφαλμένες.

---

5. Οι ίδιοι, εις Κόνιτσα, τχ 179/14 426-430.

Το καινούργιο σύστημα άρδευσης του κάμπου Κόνιτσας

α. Μέσα στην αδυσώπητη κρίση υπάρχουν και μεγάλα γεγονότα που δίνουν χαρά και ελπίδα. Το έργο αλλαγής του τρόπου άρδευσης του κάμπου Κόνιτσας τελείωσε γρήγορα και μέσα στην συμβατική προθεσμία. Από τα σπίτια μας φαινόταν το Σαββατοκύριακο τα «κανόνια», που δοκιμαστικά πότιζαν τα χωράφια. Όπως μου είπε ο κονιτσιώτης μηχανολόγος μηχανικός Μιχάλης Ντίνοσ το μηχανοστάσιο του κεντρικού αντλιοστασίου είναι τελευταίας τεχνολογίας και αυτοματοποιημένο. Κάθε καινούριο εξεγείρει τα συντηρητικά αντανεκλαστικά μερίδας της κοινωνίας. Εξωτερικεύουμε την ψυχική μας μizέρια. Αδαείς γινόμαστε πανεπιστήμονες. Και τι δεν ειπώθηκε, ανεύθυνα, με την έναρξη του έργου από κάποιους. Όπως θυμάμαι, τα ίδια λεγόταν όταν άρχισε το έργο του αναδασμού στον κάμπο της Κόνιτσας. Πάντα το παλιό για μερικούς είναι το καλό. Και το σύστημα άρδευσης με κατάκλιση στην δεκαετία του 1950 με νερό από τον ζωοδότη ποταμό Αώο ήταν καινούριο σύστημα αλλά η επιστήμη και η τεχνολογία προχώρησαν. Ο,τι δεν αλλάζει, γηράσκει, εξαντλείται και πεθαίνει. Το αρδευτικό έργο της δεκαετίας του 1950 στον κάμπο μας έδωσε φωμί και εισόδημα στους αγρότες μας. Μεγάλωσε το μερίδιο της αγροτικής οικονομίας και άπλωσε την πίτα της τοπικής οικονομίας. Η Ελλάδα είναι η δεύτερη χώρα μετά τις ΗΠΑ σε σπατάλη αρδευσιμου νερού. Το 90% του νερού κατα-

ναλώνεται στην άρδευση, το υπόλοιπο στην ύδρευση, την βιομηχανία κλπ. Το σύστημα άρδευσης σταγόνα-σταγόνα το εφεύραν και κατασκεύασαν οι Ισραηλινοί για να ποτίσουν την άνυδρη γη τους και φθάσανε, με την συστηματικότητά τους, να πουλούν πορτοκάλια και στην ελληνική αγορά. Βέβαια το καινούριο σύστημα άρδευσης απαιτεί από τον αγρότη ακριβό εξοπλισμό και θα έχει η άρδευση, με την χρήση ρεύματος, μεγαλύτερο κόστος από ό,τι σήμερα και μάλιστα για τον συνήθη αγρότη της περιοχής μας, τον μικροϊδιοκτήτη. Το έργο όμως και ο πάγιος εξοπλισμός ανεβάζουν την αξία της γης, αφού πολλαπλασιάζουν τις καλλιεργητικές δυνατότητες του χωραφιού. Σε άλλο επίπεδο, άλλη είναι η αξία μιας τσίγκινης παράγκας και άλλη η αξία ενός σύγχρονου σπιτιού. Αβαθές το σύνθημα ότι το νερό είναι κοινωνικό αγαθό και άρα πρέπει να προσφέρεται δωρεάν στους αγρότες. Το έργο της καινούριας άρδευσης σtoίχισε, μετά την εργολαβική έκπτωση, 8.000.000 ευρώ περίπου. Εγινε εξολοκλήρου με ευρωπαϊκό χρήμα με το αγροτικό πρόγραμμα «Αλέξανδρος Μπαλντατζής». Θα ποτιστούν 12.000 περίπου στρέμματα στον κάμπο Κόνιτσας, Μαζίου και Αειτόπετρας και άρα κόστος έργου κατά στρέμμα 700 ευρώ περίπου, ποσό μεγαλύτερο ίσως από την σημερινή αγοραστική αξία του χωραφιού. Το νέο σύστημα θα έχει ασφαλώς και κόστος λειτουργίας και συντή-

ρησης, όπως κάθε «βιομηχανική εγκατάσταση».

β. Οι Κινέζοι χρησιμοποιούν την ίδια λέξη για την ευκαιρία και τον κίνδυνο. Όταν δεν αξιοποιείς την ευκαιρία αυτή γίνεται κίνδυνος. Το νέο έργο παρέχει ευκαιρία τοπικά για μόρφωση των νέων αγροτών, για επιμόρφωση των παλιών (τι θα γίνει με την Αναγνωστοπούλειο Γεωργική Σχολή;), για συνεργασίες των αγροτών με συνεταιρισμούς και ομάδες παραγωγών, για καινούριες καλλιέργειες με εξαγωγικό προσανατολισμό. Καίρια η συν-ευθύνη της τοπικής Δημοτικής Αρχής για το καινούριο που πάντοτε πονάει ώσπου να έρθει.

γ. Η πείνα πλήττει μια μερίδα του πληθυσμού μας στα αστικά κέντρα και λιγότερο στην επαρχία. Μακροχρόνια άνεργοι και άλλες ομάδες ανήμπορων ανθρώπων στερούνται αυτοί και τα παιδιά τους και τον επιούσιο άρτο. Συνήθως είναι οι χθεσινοί επαρχιώτες που άφησαν την ύπαιθρο για καλύτερη τύχη στην πόλη. Τα παραπάνω αποδεικνύουν τα πολυπληθή συσσίτια και τα αυξανόμενα προγράμματα σίτισης. Τα συσσίτια θα πρέπει να τα αντιμετωπίσουμε ως μια αναγκαία και προσωρινή λύση. Η πείνα συνεχώς απλώνεται και οι κοινωνικές υποδομές ποτέ δεν θα αρκούν. **Λύση είναι η παραγωγή, η ανάπτυξη.** Αυτή επιτυγχάνεται με μελέτη, με σχέδιο, με μυαλό, με χρήμα, με ιδρώτα. Με καθιέρωση κινήτρων και κυρίως με την εξάλειψη των αντικινήτρων. Σχέδιο από την Πολιτεία για εκσυγχρονισμό της πρωτογενούς παραγωγής δεν

υπάρχει. Άμεση ανάγκη για διανομή **σπιτότοπων, γης και νερού** στην ύπαιθρο και ιδιαίτερα στην παραμεθόρια περιοχή σε εκπαιδευμένους ταχύρυθμα σε Πρακτικά Γεωργικά Σχολεία νέους και σε νέους αποφοίτους Τ.Ε.Ι και Πανεπιστημίων με γεωργοκτηνοτροφικές γνώσεις, με απλές διαδικασίες. Να έχουν οι κληρούχοι δικαίωμα μόνο **εξουσίας** (όχι κυριότητας) των γεωργικών κληρών και υπό τον όρο της συνεχούς καλλιέργειας αλλιώς χορήγηση του κλήρου σε άλλους. Απαιτείται απλοποίηση της νομοθεσίας και εκσυγχρονισμός του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, με χαρτογράφηση και κτηματογράφηση, των δασών και των δασικών εκτάσεων, των βοσκησίων εκτάσεων (προσεχώς για πρώτη φορά θα ψηφισθεί νόμος για τις βοσκήσιμες εκτάσεις) των καλλιεργήσιμων εκτάσεων. Χρειάζεται εντόπιση και καταλογγράφηση των δημόσιων γαιών και των γαιών των Δήμων. Επαναδημιουργία Αγροτικής Τράπεζας για εύκολη και εξειδικευμένη δανειοδότηση των αγροτών. Ο αγρότης χρειάζεται την πιστωτική κρατική προστασία και αυτό σε καμιά περίπτωση δεν σημαίνει «δανεικά και αγύριστα» όπως γινόταν στο παρελθόν για ψηφοθηρικούς λόγους. Ούτε επιδοτήσεις χρειάζονται. Να ενοποιηθούν οι κρατικές ή περιφερειακές υπηρεσίες που αποβλέπουν στον ίδιο στόχο και να επιμορφώνονται συνεχώς οι υπάλληλοι. Οποιος καταφέρει να βρει που μπορεί να στηθεί νόμιμα στάβλος στην περιοχή Κόνιτσας θα γραφεί στο βιβλίο Γκίνες ως μέγας εφευρέτης.

Οπου έγινε αναδασμός η γη θεωρείται υψηλής παραγωγικότητας και απαγορεύεται το κτίσιμο και η λειτουργία στάβλων. Το αντίθετο πρέπει να ισχύει. Αυτός που ασχολείται με την κονιτσιώτικη γη, λόγω του μικρού κλήρου, μπορεί να έχει εισόδημα μόνο ως γεωργοκτηνοτρόφος που θα γίνει και τυροκόμος. Να ληφθεί ειδική μέριμνα για νόμιμη επαναλειτουργία των εγκαταλειμμένων στάβλων στον κάμπο Κόνιτσας για να μην αχρηστευθεί ένας σπουδαίος κτιριακός πλούτος.

δ. Για να γίνει το έργο στον κάμπο Κόνιτσας ξοδεύτηκε ευρωπαϊκό χρήμα, αναλώθηκε ελληνικό μυαλό, δαπανήθηκε πολύτιμος χρόνος και χύθηκε μπόλικος ιδρώτας από εργαζόμενους (τω Θεώ δόξα δεν είχαμε κανένα ατύχημα). Ευχαριστούμε : αυτούς που συνέλαβαν την ιδέα και ζήτησαν από την Πολιτεία την υλοποίηση του έργου και

χθες μνημονεύσαμε πάνδημα και για αυτή την προσφορά, στο ετήσιο μνημόσυνό του, τον πρωτοπόρο αείμνηστο Σπύρο Γκότσο, τον ανώνυμο φορολογούμενο Ευρωπαίο, τον ανώνυμο εργασθέντα στο έργο, τον Περιφερειάρχη, τον μελετητή Ευριπίδη Βάσο, την επιβλέπουσα μηχανικό, κονιτσιώτισα Ελένη Νικολού, την εργολάβο εταιρεία και οπωσδήποτε τον Πρόεδρο του ΤΟΕΒ Κόνιτσας Παναγιώτη Ρόμπολο και τα άλλα μέλη της διοίκησης του ΤΟΕΒ, που μέσα σε τόσες δυσκολίες έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους για να γίνει τάχιστα κατά τους κανόνες της τέχνης και της επιστήμης αυτό το **μέγιστο για τον τόπο μας έργο**. Σύντομα ας γιορτάσουμε τα εγκαίνια του έργου με νταούλια και κυκλωτικούς χορούς.

Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Μετεωρολογικά στοιχεία από τον σταθμό του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών στην Κόνιτσα σε συνεργασία με το Metar.gr.

Θέση Σταθμού: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας-Πραμάντων (υψόμ. 530m)

Ιστοσελίδα Σταθμού: <http://penteli.meteo.gr/stations/konitsa/>

Μάιος 2015

Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
18,3	34,3	7,8	57,8	9	ΝΔ

Ιούνιος 2015

Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
20,2	32,4	9,7	46,6	16	ΝΔ

Η Αρχιτεκτονική στην Κόνιτσα

Για μια μικρή “γεύση” της αρχιτεκτονικής στην Κόνιτσα παραθέτουμε εδώ και στα εξώφυλλα του περιοδικού μας μερικές φωτογραφίες Κονιτσιώτικων σπιτιών και λίγα λόγια από το βιβλίο «Η ΚΟΝΙΤΣΑ & ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ» Σ. Τουφίδης, σελ. 107.

Με την ίδια αρχιτεκτονική που ξεπήδησε από τη σκέψη του λαϊκού πρωτομάστορα κι έγινε πράξη με το σφυρί και το καλέμι του τεχνίτη, είναι φτιαγμένα πολλά σπίτια στην Κόνιτσα και τα χωριά της επαρχίας.

Οι ασπούδατος μάστορας έχτισε κατοικίες θεόρατες σε συντροφική αρμονία με τα ψηλά βουνά της περιοχής. Διαρρύθμισε τους χώρους σύμφωνα με τις ανάγκες της εποχής του σ’ έναν περίτεχνο συνδυασμό.

Πέρασαν χρόνια, μα τα έργα εκείνα του παλιού σμιλευτή της άψυχης πέτρας και του ξύλου μένουν μέχρι σήμερα. Τα βλέπουμε στις επιβλητικές εκκλησίες και στα ταπεινά ξωκλήσια, στα καλντερίμια των χωριών και στα τζάκια.

Είναι τα περίφημα τοξωτά γεφύρια που κάνουν ευκολοδιάβατα τα μικρά και μεγάλα ποτάμια, οι σκαλιστές βρύσες και τα ερημικά εικονοστάσια. Τα ξυλόγλυπτα τέμπλα, τα ταβάνια, οι τοιχογραφίες, οι εικόνες ... Αθάνατα έργα του ανώνυμου δημιουργού που έδωσε την ψυχή και το αίμα του, ζωντανεύοντας την άψυχη ύλη.

Τιμή και δόξα στον αθάνατο μάστορα!

Σ.Τ.

Το Ελληνικό Δημοτικό Τραγούδι (Η σημασία του από εθνικής πλευράς και η αξία του ως πολιτιστικού στοιχείου)

Κώστας Δ. Θεοδώρου

Είναι γνωστό ότι διάφοροι ξένοι αρθρογράφοι, ευρωπαίοι κυρίως, αμφισβήτησαν κατά καιρούς την ελληνικότητα των κατοίκων της Ελλάδας, δηλαδή των κατοίκων του Νεοελληνικού Κράτους. Ισχυρίστηκαν ότι οι σημερινοί κάτοικοι της Ελλάδας δεν είμαστε Έλληνες και ότι δεν έχουμε καμία φυλετική σχέση με τους αρχαίους Έλληνες, που δημιούργησαν τον μεγάλο πολιτισμό (φιλοσοφία, ποίηση, θέατρο, μουσική, αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική, επιστήμες, δημοκρατία κ.α.).

Από τους πιο γνωστούς είναι ο Ιάκωβος Φαλμεράιερ, γερμανός ιστορικός, που έζησε τον προπερασμένο αιώνα (1790-1860). Ο Φαλμεράιερ ισχυριζόταν ότι η ελληνική φυλή είχε εξαφανιστεί και ότι οι νεοέλληνες είμαστε απόγονοι σλαβικών φυλών. Άλλοι υποστήριξαν άλλα, όπως ότι είμαστε κράμα αλβανικών και σλαβικών φυλών. Το ίδιο υποστήριξαν κατά τα μέσα της προπερασμένης δεκαετίας, δηλαδή πρόσφατα, βρετανοί, με δημοσιεύσεις τους, ότι οι σημερινοί κάτοικοι της Ελλάδας «... με τις μεγάλες κοιλιές και τους τριχωτούς πισινούς ...» δεν έχουμε καμία φυλετική σχέση με τα μεγάλα εκείνα πνεύματα των αρχαίων ελλήνων, που έφτιαξαν τους Παρθενώνες.

Γνωρίζουμε βέβαια τις αδυναμίες των βρετανών και τους κατανοούμε, αν όμως έστρεφαν το ενδιαφέρον τους και προς το πνεύμα, θα μάθαιναν ότι και σήμερα οι Έλληνες πρωτοπορούν στην ανθρωπότητα. Αυτό δείχνουν οι πρόσφατες στατιστικές των Η.Π.Α. Εκείνοι που βρίσκονται στο υψηλότερο

ποσοστό από άποψης μόρφωσης στις Η.Π.Α. είναι ελληνικής καταγωγής.

Σε όλους αυτούς έχει βέβαια δοθεί απάντηση, σε ανύποπτο χρόνο, από πρόσωπο αναμφισβήτητου κύρους και πνευματικής ακτινοβολίας, από τον γάλλο φιλόλογο, καθηγητή του Πανεπιστημίου της Σορβόννης **Κλωντ Φωριέλ** (1772-1844). **Ο Κλωντ Φωριέλ** μελετώντας τις συλλογές της λαϊκής ποίησης των υποδουλωμένων από τους τούρκους ελλήνων, ανακάλυψε αυτό που άλλοι θεωρούσαν ότι είχε χαθεί, ότι δεν υπήρχε πια. Πανευτυχής, ως θαυμαστής του ελληνικού πνεύματος και ως φιλέλληνας, άρχισε να το διαλαλεί:

«Οι Έλληνες υπάρχουν. Οι έλληνες δεν έχουν χαθεί. Είναι κρυμμένοι κάτω από τη μεγάλη σινδόνα της τουρκοκρατίας». Κάτω από τη βαριά πλάκα της σκλαβιάς θα λέγαμε εμείς.

Το πώς ανακάλυψε ο **Κ. Φωριέλ** τους έλληνες το λέει ο ίδιος. Συλλέγοντας δημοτικά τραγούδια των βαλκανικών λαών, που τότε ήταν όλοι σκλαβωμένοι στους τούρκους, ανακάλυψε τους έλληνες: **«Είναι αυτοί»**, γράφει, **«που τα δημοτικά τους τραγούδια είναι στα ελληνικά, είναι αυτοί που στα έθιμά τους και στην καθημερινή τους ζωή μιλούν ελληνικά, είναι οι γνήσιοι απόγονοι των αρχαίων ελλήνων».**

Το αντίθετο δεν θα το υποστήριζε, ασφαλώς, κανένας σοβαρός και λογικός ειδικός ερευνητής, είτε ιστορικός θα ήταν αυτός, είτε εθνολόγος, λαογράφος και ό,τι άλλο σχετικό. **Ποιος θα μπορούσε να υποστηρίξει ότι η μάνα θα νανούριζε το παιδί της σε άλλη γλώσσα**

από τη μητρική της, σε άλλη γλώσσα από εκείνη που και την ίδια είχε νανουρίσει η μάνα της και της είχαν τραγουδήσει γιαγιάδες, θείες, νονές, γειτόνισσες; Ποια γυναίκα θα μοιρολογούσε σε άλλη γλώσσα από τη μητρική της για τον χαμό δικού της αγαπημένου προσώπου; Χαρά και πόνο, όνειρα, αγάπες και καημούς τα εκφράζεις στη γλώσσα σου, στη γλώσσα, της καρδιάς σου, στη γλώσσα της ψυχής σου, στη μητρική σου γλώσσα, που σου μεταδόθηκε από γενιά σε γενιά. Αλβανή, βουλγάρα, σέρβα, σλάβα, τουρκάλα δεν θα νανούριζε το παιδί της στα ελληνικά, δεν θα μοιρολογούσε στα ελληνικά, δεν θα προσευχόταν στα ελληνικά, δεν θα ονειρευόταν στα ελληνικά και από την καρδιά της δεν θα έρχόταν στα χείλη της αυθόρμητα το «Σ' αγαπώ» παρά μόνο στη γλώσσα της ψυχής της, στη μητρική της γλώσσα, στη γλώσσα της φυλής της, που μεταδίδεται από γενιά σε γενιά.

Ας λάβουμε υπ' όψη μας και το ότι το δημοτικό μας τραγούδι αποτελεί **αριστουργηματικό λογοτέχνημα**, στο οποίο λέξεις, εκφράσεις και τεχνική έχουν σμιλευτεί επί αιώνες από τον φορέα του, λαό και λόγιους, και έχουν και αυτά μεταδοθεί από γενιά σε γενιά, κάτι που δεν θα μπορούσε ν' αποκτήσει κανένας άλλος, προσωρινός κατακτητής της χώρας ή ξένος μετανάστης.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η συνέχεια της γλώσσας αποδεικνύει τη συνέχεια της φυλής. Να γιατί είναι έλληνες εκείνοι που τα παραδοσιακά τους τραγούδια είναι στα ελληνικά, όπως λέει ο Φωριέλ. Η γλώσσα του δημοτικού τραγουδιού είναι η αδιάσειστη μαρτυρία, είναι η ατράνταχτη απόδειξη ότι οι νεοέλληνες είμαστε έλληνες.

Η γλώσσα μας, οι παραδόσεις μας, τα

έθιμα μας, το δημοτικό μας τραγούδι, οι χοροί μας, τα ψυχικά και πνευματικά μας στοιχεία και χαρακτηριστικά είναι τα κύρια στοιχεία της πολιτιστικής μας ταυτότητας, της καταγωγής μας. Και αυτά ακριβώς έχουν την μεγαλύτερη αξία και σημασία για μας τους νεοέλληνες, τη μεγαλύτερη αξία και σημασία από κάθε τι άλλο που έχουμε κληρονομήσει.

Η γλώσσα μας, μαζί με τις άλλες παραδόσεις μας, αποτελεί και τον μεγάλο ζωντανό πολιτισμό μας. Δυστυχώς, τη γλώσσα μας, τη γλώσσα μας με τις εξακόσιες χιλιάδες λέξεις, πάμε, με την ξενομανία μας, να την αλλοιώσουμε και να πετύχουμε ό,τι δεν πέτυχαν άλλοι επί δύο χιλιάδες χρόνια, δηλαδή από την υποταγή των προγόνων μας στους ρωμαίους. Αλλ' αυτό είναι ένα άλλο θέμα.

Αν θα θέλαμε να δώσουμε τον ακριβή ορισμό του δημοτικού τραγουδιού, θα λέγαμε ότι είναι η **παραδοσιακή λαϊκή ποίηση, μελοποιημένη σε πολύ μεγάλο ποσοστό, βγαλμένη από άγνωστους ανώνυμους στιχουργούς και συνθέτες**. Συνήθως στίχοι και μελωδία έχουν τον ίδιο δημιουργό, άλλες φορές βγαίνουν σε συνεργασία στην παρέα.

Εμπνευσμένα τα δημοτικά τραγούδια από τα βιώματα των Ελλήνων ως έθνους, κοινωνίας και ατόμων, εξιστορούν τη ζωή τους και τα αισθήματά τους.

Τα δημοτικά τραγούδια αγαπήθηκαν από το λαό, καθιερώθηκαν, άντεξαν και αντέχουν στο χρόνο και τραγουδιούνται τοπικά ή πανελλήνια, έχουν ακόμη ταξιδέψει σε κάθε γωνιά της γης μαζί με τον Απόδημο Ελληνισμό, αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής του, σαν το πιο όμορφο και γλυκό πολιτιστικό στοιχείο, που έχει πάρει από την πατρίδα και κουβαλάει μαζί του.

Τα θέματα του δημοτικού τραγουδιού καλύπτουν όλους τους τομείς της ζωής των Ελλήνων: **εξιστορούν τους αγώνες του Έθνους μας, τις περιπέτειες, τις συμφορές, εξυμνούν ηρωισμούς και κατορθώματα, εκφράζουν τα αισθήματα του πόνου, της χαράς, της αγάπης, της ελπίδας. Διακρίνονται σε τοπικά και πανελλήνια και έχουν διαιρεθεί σε είδη: ακριτικά, ιστορικά, κλέφτικα, παραλογές, κοινωνικά, της ξενιτιάς, της θάλασσας, της νιότης, του έρωτα, του γάμου, των γηρατειών, του πόνου, των εποχών, της εργασίας, γιορταστικά, παιδικά, σατιρικά, κ.ά.** Τα τοπικά, που κι αυτά περιλαμβάνουν μικρότερες ομάδες, είναι: **Θρακιώτικα, Μακεδονικά, Ποντιακά, Θεσσαλικά, Ηπειρώτικα, Ρουμελιώτικα, Μοραϊτικά, Επτανησιώτικα, Νησιώτικα (του Αιγαίου), Κρητικά κ.ά.**

Στα τοπικά τραγούδια παρατηρεί κανείς διαφορά ως προς τα θέματα, γιατί, όπως προαναφέρθηκε, το τραγούδι πηγάζει από τα βιώματα των Ελλήνων, που, ασφαλώς, παρουσιάζουν διαφορά από τόπο σε τόπο.

Στα νησιά κυριαρχούν τραγούδια της θάλασσας, της ξενιτιάς, μοιρολόγια και, βέβαια, τραγούδια του έρωτα. Στην Ήπειρο αργόσυρτα τραγούδια του πόνου, μοιρολόγια, της ξενιτιάς και κλέφτικα. Στη Θεσσαλία και στα Γρεβενά ποιμενικά, στη Ρούμελη και στην Πελοπόννησο, κλέφτικα, κτλ.

Όταν ένα ποίημα - τραγούδι αρέσει ιδιαίτερα, διαδίδεται ευρύτερα και, ανάλογα με τις περιστάσεις, τα κοινά βιώματα και τις δυνατότητες επικοινωνίας, γίνεται πανελλήνιο.

Πολλά από τα δημοτικά τραγούδια κατά τη διάδοσή τους από περιοχή σε περιοχή τροποποιούνται, είτε γιατί δεν μεταφέρθηκαν σωστά, είτε γιατί στην άλλη περιοχή, που δια-

δόθηκαν, προσαρμόστηκαν στα εκεί δεδομένα και έτσι έχουμε τις παραλλαγές. Παράδειγμα του βοσκού και της νεραϊδας:

«Σαράντα μέρες λάλαγε ο Γιάννης τη φλογέρα, πέσαν τα δάχτυλά του, κι απάνω στις σαρανταδυό τής παίρνει το μαντήλι».

Έτσι το θέλουν στην Αγγιλιά Μεσολογγίου, να νικά ο βοσκός. Αντίθετα στην Αγόριανη Παρνασσού νικάει η νεραϊδα και παίρνει σκλάβο τον βοσκό. Μικρότερη διαφορά παρατηρεί κανείς στο επόμενο:

«Το δέντρο, όπου είναι στο βουνό, όλ' οι καιροί τ' ορίζουν, την όμορφη την κοπελιά όλοι την τριγουρίζουν», όπως συνήθως συμβαίνει, αλλά σε άλλη περιοχή το θέλουν αλλιώς:

«Το μονοδέντρι στο βουνό όλ' οι καιροί τ' ορίζουν και μένα την αγάπη μου πολλοί την λαχταρίζουν».

Τα δημοτικά τραγούδια διακρίνονται επίσης σε **επικά, δραματικά και λυρικά.**

Στα επικά περιλαμβάνονται ηρωικά τραγούδια, όπως του Διγενή και των κλεφτών και αρματολών, στα οποία **εξυμνούνται κατορθώματα ηρώων, αυτοθυσίες και εξιστορείται γενικά η ζωή των αγωνιστών, των επαναστατών αρματολών και κλεφτών, κυρίως κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας και κατά τη διάρκεια των αγώνων για λευτεριά (δηλαδή των αγώνων πριν και μετά το 1821).**

Στα δραματικά έχουμε τραγούδια του πόνου για θάνατο, για σκλαβιά, για ξεριζωμό, για χαμένες πατρίδες, για ξενιτιά, για πικροθάλασσες, κ.α. και εκφράζονται με μοιρολόγια. Τα λυρικά περιλαμβάνουν κυρίως τραγούδια της **αγάπης και της χαράς και είναι, φυσικά, τα πιο γλυκά και ευχάριστα.**

(συνεχίζεται)

Ο Αποκοπιάρης

ΡΙΣΤΑΝΗΣ ΣΤ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Σήμερα θα ασχοληθώ με ένα κοινωνικό θεσμό, που τα χρόνια εκείνα με τις πολλές αγροκαλλιέργειες και τη μεγάλη κτηνοτροφία, δημιουργούσε αρκετά προβλήματα και διενέξεις μεταξύ καλλιεργητών και κτηνοτρόφων: τον ΑΠΟΚΟΠΙΑΡΗ, τον εκτιμητή, όπως θα λέγαμε σήμερα.

Ο Αποκοπιάρης ήταν πρόσωπο ευυπόληπτο, διεκρίνετο για την αντικειμενικότητα, την ειλικρίνεια και την ευθύτητα της σκέψεως και έχαιρε εκτίμησης από τους κατοίκους ... Ορίζετο από το Κ/Σ για ορισμένο χρονικό διάστημα και η αποζημίωσή του θα συνυπολογίζετο με την αποκοπή. Όταν ο αγροφύλακας (δραγάτης) διεπίστωνε κάποια αγροτοζημιά, καλούσε τον Αποκοπιάρη να εκτιμήσει την ζημιά, μπροστά στους διαπλεκόμενους, και με ύφος επίσημο και σοβαρό, τους ανακοίνωνε την αποκοπή. Συνήθως η εκτίμησή του γινόταν αποδεκτή και από τους δύο, δίναν τα χέρια και η διαμάχη σταματούσε εδώ. Εάν παρ' ελπίδα υπήρχε διαφωνία, ο δραγάτης έστελνε την υπόθεση στο Αγρονομείο (δικαστήριο) να εκδικαστεί εκεί.

Πολλές φορές, ο Αποκοπιάρης στην προσπάθειά του να φανεί δίκαιος και αντικειμενικός, έπεφτε θύμα της ... πονηριάς των τσοπαναραίων.

Κάτι τέτοιο μου διηγήθηκε φίλος μου...

Τον έχει αφήσει ο πατέρας του να φυλάει το κοπάδι του με την εντολή να προσέχει τις γύρω αγροκαλλιέργειες. Πέντε-έξι πονηρά πρόβατα, ξεφεύγουν από την προσοχή του φίλου μου και από αφύλακτη ρούγα, μπαίνουν σε διπλανό κήπο και δεν αφήνουν φασόλι για φασόλι και ήταν τόσο τρυφερά!!!

Όταν έφτασε ο φίλος μου, ήταν πλέον αργά. Δεν υπήρχε ίχνος από φασολάκι. Η ζημιά ήταν μεγάλη, μεγαλύτερες όμως οι φωνές του πατέρα του.

Τότε το μυαλό του πιτσιρικά, αργότερα φίλου μου, θέτει σε εφαρμογή το πανέξυπνο σχέδιο. Μαζεύει όλες τις κοπριές, κακαράτσες, των προβάτων και τις πετάει πιο πέρα σ' ένα ρέμα, ενώ συγχρόνως βάζει άφθονο νερό, ώστε να καλύψει και εξαφανίσει κάθε πατημασιά των ζώων.

Την άλλη μέρα έρχεται ο Αποκοπιάρης με τον δραγάτη και τον ιδιοκτήτη, να διαπιστώσει τη ζημιά και να την αποκόψει. Άδικα όμως ψάχνουν να βρουν σημάδια, πειστήρια, το ποιος έκανε τη ζημιά. Και τότε, με ύφος περισπούδαστο και επίσημο, αποφαινεται ότι η ζημιά δεν έγινε από τα οικόσιτα γιδοπρόβατα, αλλά από τους λαγούς που αφθονούν στην περιοχή. Η απόφαση, καίτοι προκάλεσε έκπληξη, έγινε αποδεκτή.

Το κόλπο του φίλου μου πέτυχε απόλυτα (!) και τη νύφη την πλήρωσε ο αθώος ... λαγός, που το άλλο βράδυ έπεσε στο τουφέκι του ιδιοκτήτη και προσφέρθηκε πεσκέσι (δώρο) στον Αποκοπιάρη.

Για μέρες τον ιδιοκτήτη τον βασάνιζε η σκέψη και ήταν αδύνατο να το πιστέψει ότι ... οι λαγοί του κάνουν τόσο μεγάλη ζημιά, ώσπου μια μέρα, έπεσε πάνω στις πεταγμένες κοπριές, αδιάσειστο στοιχείο του κόλπου!!! Το θολό τοπίο άρχισε να ξεδιαλύνει. Είναι όμως τώρα αργά... αφού η απόφαση έχει βγει ... και ο αθώος λαγός έγινε νοστιμότατο στιφάδο στο τραπέζι του Αποκοπιάρη!!!

Β΄ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Μετά την δημοσίευση του Α΄ μέρους εισαγωγής και των βιογραφικών στοιχείων του Alexis Carrel, Νομπελίστα Γάλλου γιατρού-βιολόγου, συνεχίζουμε την παρουσίαση των μεγάλων επιστημονικών επιτευγμάτων πολυετούς ερεύνης εις το ιδρυθέν στην Νέα Υόρκη των Η.Π.Α. υπό του βαθύπλουτου Αμερικανού Rockefeller «Ιατρικόν Ινστιτούτον πειραματικών ερευνών», όπως σχολαστικά και τεκμηριωμένα έγγραψε στο περισπούδαστο σύγγραμμά του «ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΗ».

Σκέψεις σοφές, προφητικές, τις οποίες, αν ο σύγχρονος άνθρωπος τις πρόσεχε και τις τηρούσε, δεν θα κατέληγε εκεί που σήμερα βρίσκεται αλληλοσπαραζόμενος από τα έργα και επιτεύγματα των χειρών του.

Βλέπουμε ότι όλα τα έμβια όντα - πλήν του ανθρώπου, από την ώρα της δημιουργίας των, ακολουθούν σταθερή την συμπεριφορά τους σε ολόκληρη τη ζωή τους. Ενώ ο άνθρωπος, η Κορωνίς των εμβίων όντων, στον οποίον ο πλάστης, όταν τον δημιουργούσε, ενεφύσησε πνοήν ζωσαν «και έπλασε Κύριος ο Θεός τον άνθρωπον από χώματος της γης και ενεφύσησεν εις τους μυκτήρας αυτού πνοήν ζωής, και έγεινεν ο άνθρωπος εις ψυχήν ζωσαν» (Γεν. Β΄ 7). «Και έλαβε κύριος ο Θεός τον άνθρωπο

και έθεσεν αυτόν εν τω παραδείσω της Εδέμ δια να εργάζεται αυτόν και να φυλάττη αυτόν». (Γεν. Β΄, 15).

Τον έπλασε να είναι ελεύθερος με αθάνατη ψυχή και ο ίδιος να αποφασίζει ποιον δρόμο να ακολουθεί κατά την πορείαν του από τη Γη στον Ουρανό, με έναν και μοναδικόν περιορισμόν, σαν αυτοπειθαρχία. «Προσέταξε δε Κύριος ο Θεός εις τον Αδάμ λέγων, από παντός δένδρου του παραδείσου ελευθέρως θέλει τρώγει από δε του ξύλου της γνώσεως του καλού και του κακού, δεν θέλεις φάγει απ' αυτού· διότι καθ' ήν ημέραν φάγης απ' αυτού, θέλεις εξάπαντος αποθάνει» (Γεν. Β΄, 16, 17).

Έλα όμως που ο άνθρωπος και μάλιστα ο πρωτόπλαστος, δεν θέλησε να τηρήσει την μοναδική εντολή του Θεού, με αποτέλεσμα να εκδιωχθεί από τον Παράδεισο. Ο Θεός όμως πάλι τον λυπήθηκε κι έστειλε κατόπιν τον μονογενή υιό του, τον Ιησού Χριστό να τον σώσει. Ο άνθρωπος όμως, όχι μόνον δεν τον άκουσε, αλλά και τον εθανάτωσε δια σταυρώσεως! Και εξακολουθούν, οι περισσότεροι των ανθρώπων, να μην τηρούνε την μοναδική εντολή του Θεού.

Και βλέπουμε σήμερα τα αποτελέσματα αυτής της ανυπακοής, τι γίνεται γύρω μας και σ' όλο τον κόσμο.

Και ο Alexis Callere με το προαναφερθέν σύγγραμμά του, επισημαίνει ότι

ο άνθρωπος ακολουθεί λάθος δρόμο στο πέρασμά του από τούτη τη ζωή. Και εμείς σήμερα βλέπουμε, διαπιστώνουμε και ζούμε τις σοβαρότατες συνέπειες αυτού του οικτρού λάθους μας που κατά τον ίδιο πάλι Α.Σ. μπορεί αν ο ίδιος ο άνθρωπος θελήσει να ξαναβρεί το σωστό δρόμο που οδηγεί από τη Γη στον Ουρανό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ «ΑΝΥΠΙΑΚΟΗ ΣΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ»

I

Η Επανάσταση εναντίον των προγονικών κανόνων της πορείας... το ιστορικό της ... Απελευθέρωση από τα προσκόμματα που επιβάλλουν το εγκόσμιο περιβάλλον και η χριστιανική ηθική... Εγκατάλειψη κάθε ατομικής, κοινωνικής και φυλετικής πειθαρχίας.

(Αποσπάσματα από την παράγραφο I)

«Καθένας αισθάνεται την επιθυμία να ζήσει ανάλογα με την ιδιοτροπία του. Η επιθυμία αυτή είναι έμφυτη στον άνθρωπο, στα δημοκρατικά όμως έθνη επιτείνεται παράξενα και κατέληξε ν' αποκτήσει μια ένταση πραγματικά αρρωσιάρικη. Οι φιλόσοφοι του 18ου αιώνα είναι εκείνοι που θρόνιασαν στην Ευρώπη και στην Αμερική αυτή την τυφλή λατρεία της ελευθερίας (σελ. 27).

... Στην απαλυντική γλυκύτητα της σύγχρονης ζωής, ο όγκος των πατροπαράδοτων κανόνων, που έδιναν σταθερότητα στη ζωή, διασπάστηκε σε πολλά

κομμάτια, όπως διαλύεται, την άνοιξη η επιφάνεια ενός παγωμένου ποταμού. Η διάλυση αυτή είναι έκδηλη στο άτομο, όσο και στην οικογένεια και στην κοινωνία. Λευτερωθήκαμε από τη σκληρή προσπάθεια που επέβαλαν στους μυώνες, στα όργανά μας, στα προσαρμοστικά μας συστήματα και στο πνεύμα μας, η ανάγκη να αποσπάσουμε από τη γη την καθημερινή μας τροφή, ο κίνδυνος του λιμού, η δυσκολία των συγκοινωνιών μέσα από τα δάση, τα βουνά και τους βάλτους. Δεν χρειάζεται πια να παλαίψουμε αδιάκοπα ενάντια στο κρύο, στη ζέση, στη ξηρασία, στον άνεμο, στη βροχή, στο χιόνι. Δεν φοβόμαστε πια το μάκρος των χειμωνιάτικων νυχτιών, ή την απομόνωση στη δυσκολοπρόσιτη ύπαιθρο. Η επιστήμη ελάττωσε κατά τρόπο θαυμαστό την τραχύτητα του αγώνα για την καθημερινή ζωή. Τρεφόμαστε, ντυνόμαστε, στεγαζόμαστε, φωτιζόμαστε, μετακινούμεθα, ακόμα και διδασκόμαστε, με την εργασία των μηχανών. Χάρη στις προόδους της τεχνολογίας, οι περισσότερες από τις δυσχέρειες που μας επέβαλε ο γήινος κόσμος εξαφανίστηκαν, συγχρόνως όμως και η δημιουργική της προσωπικότητας προσπάθεια, που οι δυσχέρειες απαιτούσαν (σελ. 30-31).

... Συγχρόνως με τα ευαγγελικά διδάγματα απαρνηθήκαμε και κάθε εσωτερική πειθαρχία. Οι νέες γενεές αγνοούν ακόμα και ότι μια παρόμοια πειθαρχία υπήρξε κάποτε. Εγκράτεια, τιμή, φιλαλήθεια, ευθύνη, αγνότητα αυτοκυ-

ριαρχία, αγάπη προς τον πλησίον, ηρωϊσμός, είναι εκφράσεις άχρηστες, λέξεις, χωρίς έννοια, που κάνουν τους νέους να χαμογελούν. Όταν οι θρησκευτικές δοξασίες είναι ειλικρινείς προσελκύουν τον ίδιο σεβασμό όσο και τα σπάνια αντικείμενα ενός μουσείου, χωρίς αμφιβολία, οι ομάδες που έμειναν πιστές, πρόθυμα μιλούν για αγαθοεργία, για δικαιοσύνη και αλήθεια, αλλά, με την εξαίρεση μερικών σπάνιων πιστών, κανένας δεν τηρεί πλέον αυτές τις αρχές στην καθημερινή ζωή. Για τον σημερινό άνθρωπο, δεν υπάρχει άλλος κανόνας πορείας από την ευχαρίστησή του. Καθένας κλείνεται μέσα στον εγωισμό του, όπως ο κάβουρας μέσα στο καβούκι του και, όπως εκείνος, γυρεύει να κατα-

βροχθίσει τον γείτονά του οι στοιχειώδεις κοινωνικές σχέσεις άλλαξαν βαθιά, η διαίρεση βασιλεύει παντού, ο γάμος έπαυσε να είναι ένας μοναδικός δεσμός του άνδρα και της γυναίκας. Οι υλικές και ψυχολογικές συνθήκες της σύγχρονης ύπαρξης είναι που εδημιούργησαν, συγχρόνως, το κατάλληλο κλίμα για την διάλυση της οικογενειακής ζωής. Τα παιδιά θεωρούνται σήμερα σαν ένα εμπόδιο, αν όχι σαν μια συμφορά. Συμπληρώνεται έτσι η εγκατάλειψη των κανόνων, που στο παρελθόν οι άνθρωποι της Δύσης είχαν το θάρρος και την σοφία να επιβάλλουν στην ατομική και κοινωνική τους πορεία!!! (σελ. 31-32).

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Παρακαλούμε τους συνεργάτες και φίλους του περιοδικού μας να είναι όσο πιο σύντιμοι μπορούν στα κείμενα που μας στέλνουν και να αναφέρονται κυρίως στην ιστορία, παράδοση, προβλήματα της περιοχής μας κ.ά. Έτσι, θα δημοσιεύονται περισσότερες εργασίες προς ικανοποίηση όλων.

Οι πρόγονοί μας συμβούλευαν:

«Ουκ εν το πολλώ το ευ...» και «το λακωνίζειν εσι φιλοσοφείν».

Ἡ Σωστή ἐπικοινωνία τῶν ἀνθρώπων

- «Ἄρχειν οὐδενὶ προσήκει, ὅς οὐ κρείσσων ἐστὶ τῶν ἀρχομένων». (Κῦρος)

Δηλαδή, δὲν ταιριάζει σὲ κανέναν νὰ διοικεῖ, ποὺ δὲν εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ὁποίους διοικεῖ.

- «Ἄρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήμη (Σόλων)

Δηλαδή, τότε θα μάθεις νὰ διοικεῖς, ὅταν θα ἔχεις μάθει νὰ διοικεῖσαι.

- «Ἄρχῆ ἀνδρα δείκνυσι» (Ἀριστοτέλης)

Δηλαδή, τὸν ἀνθρώπο τὸν ἀναδεικνύει τὸ ἀξίωμα· μὲ ἄλλα λόγια: ὁ χαρακτήρας ἐνὸς ἀνθρώπου παρουσιάζεται, κυρίως, κατὰ τὴν ἀσκηση καθηκόντων καὶ τὴ διαχείριση διαφόρων ἀξιομάτων.

- «Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις». (Ἰσοκράτης)

Δηλαδή, Νὰ συμπεριφέρεσαι μὲ καλοσύνη πρὸς ὅλους, νὰ συναναστρέφεται ὅμως τοὺς ἀρίστους.

- «Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν, ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἐκείνου». (Πλάτων).

Δηλαδή, αὐτὸς ποὺ δὲν ἀδικεῖ καθόλου εἶναι ἄξιός κάθε τιμῆς· πολὺ ὅμως περισσότερο ἀξίζει νὰ τιμᾶται ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἐπιτρέπει στοὺς ἀδικούς νὰ ἀδικοῦν.

- «Μηδενὶ δίκην δικάσης πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης». (Φωκυλίδης)

Δηλαδή, ποτὲ νὰ μὴ βγάλεις ἀπόφαση γιὰ κάποιον πρὶν νὰ ἀκούσεις καὶ τὰ δύο μέρη.

- «Πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης οὐκ ἂν δικάσῃς» (Ἀριστοφάνης)

- «Audi et alteram partem »

Δηλαδή, νὰ ἀκοῦς πάντοτε καὶ τὴν ἄλλη πλευρά.

- «Ἐγὼ νομίζω τὸν μὲν εὖ παθόντα δεῖν μεμνησθαι πάντα τὸν χρόνον, τὸν δὲ ποιήσαντα εὐθύς ἐπιλελησθαι, εἰ δεῖ τὸν μὲν χρηστοῦ, τὸν δὲ μὴ μικροψύχου ποιεῖν ἔργον ἀνθρώπου. Τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκῃ καὶ λέγειν μικροῦ δεῖ ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὄνειδιζῃν».

(Δημοσθένης)

Δηλαδή, Νομίζω ὅτι ὁ εὐεργετηθεὶς πρέπει πάντοτε νὰ θυμᾶται τὴν εὐεργεσία ποὺ τοῦ ἔγινε, ἐνῶ ἀντίθετα ὁ εὐεργέτης ὀφείλει ἀμέσως νὰ ξεχνᾷ τὴν εὐεργεσία ποὺ ἔκανε, ἔτσι ὥστε νὰ θεωρεῖται ὁ μὲν πρῶτος ἀγαθὸς ὁ δὲ δεῦτερος μεγαλόψυχος. Γιατί τὸ νὰ ὑπενθυμίζει κανεὶς στοὺς ἄλλους τίς εὐεργεσίες ποὺ ὁ ἴδιος ἔκανε λίγο ἀπέχει ἀπὸ τὸ νὰ ἰσοδυναμεῖ μὲ προσβολή.

Ἐπιμέλεια: Ἐλευθ. Βλέτσης
Φιλολόγος

ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ ΤΗΣ ΜΟΛΙΣΤΑΣ

ΜΕΡΟΣ 1ο

1. Εισαγωγή:

Από καιρό ήθελα ν' ασχοληθώ, με την ιστορία και τη διαδρομή του Ταχυδρομείου της Μόλιστας, δηλαδή του χωριού μου, αλλά δίσταζα, γιατί δεν είχα, στη διάθεσή μου, διάφορα στοιχεία, ιδίως για την περίοδο, πριν του 1940.

Μ' έτρωγε, συνέχεια, η έννοια, γι' αυτό το θέμα, τα έβαζα με τον εαυτό μου και χτυπούσα το κεφάλι μου, γιατί, παλιότερα, όταν είχα κάποιες υπηρεσιακές δυνατότητες, όντας υπάλληλος των ελληνικών ταχυδρομείων, να συλλέξω σχετικές πληροφορίες και ντοκουμέντα, δεν είχα την προνοητικότητα να το κάνω.

Όμως στην πορεία σκέφτηκα να χρησιμοποιήσω πληροφορίες, οι οποίες πιθανολογούσα, ότι έχουν βρεθεί, σε γραπτές πηγές, από τον συγχωριανό και φίλο μου Χαρίλαο Γκούτο.

Εκείνος ανταποκρινόμενος, στο σχετικό αίτημά μου, πρόθυμα, μου έδωσε, σημειώματά του, με τις παρακάτω παλιές, γραπτές πηγές.

2. Πρώτες παλιές γραπτές πηγές:

[Παλαιότερα για να επικοινωνήσει ταχυδρομικά η Μόλιστα χρησιμοποιούντο, ως ταχυδρόμοι, οι αγωγιάτες,

όπως ήταν ο Κ. Παπαϊωάννου (1829-1931), ο οποίος έφτανε μέχρι την Πρέβεζα. Στην Κόνιτσα άρχισε να λειτουργεί ταχυδρομείο το 1877 περίπου, κατά δε το 1881 ιδρύθηκε και τηλεγραφείο.

Οι πρόεδροι των τριών κοινοτήτων της Μόλιστας και της Πουρνιάς το 1960, ανέφεραν, εγγράφως, στη Νομαρχία, μεταξύ άλλων τα εξής. «Η ζωή των κατοίκων μας είναι αρρήκτως συνδεδεμένη, μετά του Ταχυδρομείου Μολίστας, το οποίον επί 47 έτη, δηλαδή από το 1913, εξυπηρέτησε αυτούς, καθώς και τους κατοίκους Αγίας Παρασκευής και Φούρκας, μέχρι δε το 1958 και τους κατοίκους Κάντσικου, Λαγκάδας και Κασάνιανης»¹. Το 1916 το εκκλησιαστικό ταμείο του Γανναδιού κατέβαλε τις αναγκαίες δαπάνες «διεπισκευήν δωματίου αγροτικού διανομέως» και «διά μεταφοράν γραμματοκιβωτίου» από την Κόνιτσα στο χωριό, προφανώς, επειδή από τότε εξυπηρετούσε το χωριό αγροτικός ταχυδρόμος, ο οποίος πιθανότατα, διέμενε, σε ένα από τα δύο δωμάτια του άνω ορόφου του κτηρίου που λεγόταν «Κατάλυμα των Δασκάλων». Την πιθανότητα αυτή ενισχύει η πληροφορία ότι κατά τη δεκαετία του 1920, σε ένα από τα δύο δωμάτια αυτά λειτουργούσε Ταχυδρομείο-Τηλεγραφείο και ότι τον Τη-

1. Για τις παραπάνω τρεις πληροφορίες, βλ. Γ. Γκούτος, κείμενά μου 1990, σελ. 101-349, Αν. Ευθυμίου σελίδες από την ιστορία της Κόνιτσας 1997-39.

λέγγραφο τον χειριζόταν αρχικά ο Δάσκαλος και μετέπειτα ένας Μποτσιφαρίτης². Η τηλεγραφική και ακολούθως, τηλεφωνική σύνδεση των χωριών της Μόλιστας, με την Κόνιτσα, έγινε πιθανότατα το 1926, η ενωρίτερα διότι, όπως γνωρίζουμε, το 1926, άρχισε η λειτουργία τηλεγραφείων στη Φούρκα στο Ντομπρίνοβο και στο Τσερβάρι κατά δε το 1930, τουλάχιστον, λειτουργούσαν στη Μεσαριά Ταχυδρομικό και Τηλεφωνικό Γραφείο, στο δε Γανναδιό Τηλεφωνικό Γραφείο.

Κατά το έτος 1939 η μεταφορά των ταχυδρομικών σάκων, από την Κόνιτσα στη Μόλιστα, γινόταν εργολαβικώς από τον Ι. Μανθά³.

Το 1950 το Τηλεφωνείο της Μεσαριάς, συνδέθηκε με το Σταθμό Χωροφυλακής του χωριού και με το στρατιωτικό φυλάκιο, που υπήρχε τότε κοντά στην συμβολή του Βουρκοπόταμου και του Σαραντάπορου.

Οι πρόεδροι των τριών Κοινοτήτων της Μόλιστας και της Πουρνιάς, με υπο-

μνήματα, που υπέβαλαν στις αρμόδιες αρχές, γραμμένα από τον Γ. Γκούτο, επέτυχαν, δύο φορές, το 1960 και το 1968, να ματαιωθεί, η σχεδιασθείσα μετακόμιση του Ταχυδρομείου της Μόλιστας, στο Κεράσοβο.^{4]}

3. Ενδιαφέροντα γεγονότα - Ίδρυση ταχυδρομείου

Από τις παραπάνω παλιές πηγές - πληροφορίες του Χαρίλαου Γκούτου, προκύπτει ότι η σύσταση και λειτουργία του Ταχυδρομείου της Μόλιστας η οποία, για όσους δεν γνωρίζουν, αναφέρεται, με την τοπική της ονομασία "Μεσαριά", έγινε σίγουρα, το 1913 και κατά την άποψή μου, στην ίδρυση το σημαντικό ρόλο έπαιξε ο συνδυασμός δύο σπουδαίων γεγονότων, που συνέβηκαν εκείνη τη συγκεκριμένη χρονιά.

Το πρώτο ήταν η περιφανής νίκη του Ελληνικού στρατού, κατά των τούρκων, τον Φεβρουάριο του 1913⁵, που έλαβε χώρα στο Μοναστήρι της Μόλιστας, εξ αιτίας της οποίας η Μόλιστα έγι-

---

2. Βλ. Χ. Γκούτος, Γανναδιώτικα τ. Α' 2--5. 159, 168, 137^b (ο τόμος αυτός περιέχει αντίγραφα παλαιών καταστίχων της εκκλησίας και άλλων παλαιών χειρογράφων, βρίσκεται στο αρχείο μου), Θ. Γκούτος, Γανναδιώτικα 1986, 4, 13 (τόμος δακτυλογραφημένος κυκλοφόρησε σε 30 αντίτυπα).

3. Βλ. αντιστοίχως: α) Χ. Έξαρχος, η Φούρκα της Ηπείρου 1987-12, Ν. Έξαρχος το Ντομπρίνοβο σελ. 38, Μ. Κικόπουλος, Ελαφότοπος (Τσερβάρι) 1991, 405, Χ. Χρησιδής, Πουρνιά Κονίτσης 1991, 183-4. β) Ν. Ιγγλέσης, οδηγός της Ελλάδας 1930-1119. γ) Χ. Γκούτος, τα Κονιτσιώτικα τ.χ. 22/2015. Στο Τσερβάρι κατά τα έτη 1927-31, λειπούργησε Ταχυδρομικό Τηλεγραφείο Γ' τάξεως και έκτοτε τηλεφωνείο, στο οποίο το 1956 υπήρχε αυτόματη τηλεφωνική συσκευή (Κικόπουλος, ό.π.).

4. Βλ. Κατά σειρά: Θ. Γκούτος, ό.π. 259, Χ. Χρησιδής ό.π. Γ. Γκούτος, ό.π., 352-391.

5. Βλ. αντίστοιχα: α. Τα Μολιστινά Χ. Γκούτου σελ. 81 επόμενες και β. Ηπειρωτικό ημερολόγιο, η Νέας Ελλάς σελ. 206-208, Β. Τζαλόπουλου.

νε πασίγνωστη σ' ολόκληρη την ελληνική επικράτεια και πρωτίστως στην τότε ελληνική Κυβέρνηση και το δεύτερο η έντονη πίεση που ασκήθηκε, τον ίδιο χρόνο από τους Μολιστινούς και των τριών χωριών, προύχοντες του Βουκουρεστίου, στο πρόσωπο του τότε, Έλληνα Πρωθυπουργού Ελευθέριου Βενιζέλου, ο οποίος είχε επισκεφθεί, επίσημα, εκείνο το έτος, τη Ρουμανία⁶.

Απ' όσα γνωρίζουμε ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας το 1913, επισκέφθηκε διάφορα μέρη της χώρας αυτής, όπου ανθούσε ο Ελληνισμός, στο δε Βουκουρέστι είχε επαφές με πάρα πολλούς ξενιτεμένους επιφανείς Έλληνες.

Εκεί, μεταξύ των άλλων, συναντήθηκε και με την ευκατάστατη Μολιστινή παροικία, η οποία του επιφύλαξε θερμότατη υποδοχή και προϋπάντηση. Αυτό συνάγεται κι απ' τη μεγάλη, ολοζώντανη φωτογραφία-παρατίθεται στο περιοδικό - η οποία υπάρχει αναρτημένη στην πέτρινη αίθουσα "του Αρχοντικού του Σερίφη" στο χωριό και στην οποία εμφανίζεται ο τότε Πρωθυπουργός της Ελλάδας, να περιστοιχίζεται απ' τους ξενιτεμένους και οικονομικά εύρωστους Μολιστινούς της κοινότητας του Βουκουρεστίου, σε μια ένθερμη και εγκάρδια ατμόσφαιρα, διάχυτη, από πλήρη οικειότητα και ικανοποίηση, για ό,τι συζητήθηκε, σ' εκείνη την ενδιαφέρουσα

συνάντηση, αντάμωση, γνωριμία.

Εκεί, λοιπόν, είναι βέβαιο, ότι μεταξύ των άλλων, αναπτύχθηκε και το θέμα της λειτουργίας Ταχυδρομείου στη Μόλιστα, εκεί εκτέθηκαν οι δυσκολίες και τα προβλήματα, που αντιμετώπιζαν, ως ξενιτεμένοι σχετικά, με την αποστολή της αλληλογραφίας, των δεμάτων και των χρηματικών εμβασμάτων, δεδομένου ότι η υπηρεσία της τηλεφωνίας και της τηλεγραφίας, τότε, ήταν ακόμα στα σπάργανά της κι εκεί του απέσπασαν την υπόσχεση, για άμεση ικανοποίηση αυτού του αιτήματός τους.

4. Στέγαση ταχυδρομείου-Διαμονή προσωπικού

Το Ταχυδρομείο της Μόλιστας, από την ίδρυσή του το 1913, μέχρι και το έτος 1983, στεγαζόταν στον όροφο του δίπατου, κεντρικού κτηρίου της Πλατείας, όπου στο ισόγειό του, λειτουργούσε, ανέκαθεν, το Καφενείο του χωριού.

Ολόκληρος ο όροφος αυτού του κτηρίου είχε "σηκωθεί" επί τούτω, εκείνη την περίοδο, όπως μαρτυρούν οι μεγαλύτερης ηλικίας, Μολιστινοί κι είχε παραχωρηθεί, δωρεάν, χωρίς μίσθωμα, στην τότε Κρατική. Τριατατική (ΤΤΤ) Υπηρεσία, από την Κοινότητα της Μόλιστας και πιθανολογώ ότι αυτό αποτελούσε δέσμευση και προαπαιτούμενο βάσει των συμφωνιών και των υποσχέ-

6. Βλ. Βιβλίο-Λεύκωμα Δήμητρας Στασινοπούλου, έκδοση 2005, η Ρουμανία της καρδιάς μου προσβάσιμο στο διαδίκτυο.

σεων, που είχαν προηγηθεί.

Το παλιό αυτό κτήριο δυστυχώς, δεν σώζεται σήμερα, γιατί καταστράφηκε, από μια αναπάντεχη πυρκαγιά το 1983, στη θέση του δε στη συνέχεια ανεγέρθηκε το σημερινό κτήριο, με φροντίδα και δαπάνες του Συλλόγου των Μολιστινών και των φίλων τους, Πρόεδρος του οποίου, τότε, ήταν ο ακούραστος και αξιαγάπητος αείμνηστος, σήμερα Μιχάλης Νικιάς, τον οποίο, όλοι οι Μολιστινοί, οφείλουμε να ευγνωμονούμε εσαεί, γιατί πιστεύω ότι αν δεν ήταν αυτός ο άνθρωπος, εκείνα τα χρόνια, σ' αυτό το πόστο, το νέο κτήριο, ίσως, ακόμα, να μην είχε αποπερατωθεί.

Από το 1983 και για δύο-τρία χρόνια περίπου, όσο δηλαδή διήρκεσαν οι εργασίες ανέγερσης του νέου κτηρίου, το ταχυδρομείο μεταστεγάστηκε σε μια αίθουσα του κτηρίου του Μιλτιάδη Νικά, όπου όλα τα προηγούμενα χρόνια, στεγαζόταν ο Σταθμός χωροφυλακής Μολίστης.

Έκτοτε και μέχρι το 1998, έτος οριστικής κατάργησης του Ταχυδρομείου, η λειτουργία του και η στέγασή του συνεχίστηκε, πάλι, στο νεοϊδρυθέν κτήριο, αλλά αυτή τη φορά, όχι επάνω στον όροφο, αλλά σε ιδιαίτερο, ισόγειο χώρο, παραδίπλα στο Καφενείο, αυτό που σήμερα χρησιμοποιείται, από το Σύλλογο, για την αποθήκευση των διάφορων επίπλων, υλικών και των άλλων συναφών ειδών.

Στον όροφο του παλιού κτηρίου, εκτός της αίθουσας συναλλαγής, της μεγάλης Σάλας, με τον τηλεφωνικό θάλαμο, της Αποθήκης με τα διάφορα υλικά

και έντυπα και τον ευρύχωρο διάδρομο που οδηγούσε σε δεύτερη εξώπορτα, προς τον επάνω δρόμο - έξοδος κινδύνου υπήρχε, παρά μέσα, και ένα μεγάλο, σχεδόν τετράγωνο, δωμάτιο, με τζάκι, έπιπλα, νεροχύτη, νιπτήρα και όλα τα υπόλοιπα χρειώδη, στο οποίο διέμενε ο εκάστοτε υπάλληλος-προϊστάμενος, εφόσον, βέβαια αυτός το επιθυμούσε, γιατί, αν προτιμούσε να διαμείνει σε κάποιο άλλο, ιδιόκτητο σπίτι στο χωριό, με ενοίκιο, το δωμάτιο αυτό έμενε αδειανό, πάντοτε, στη χρήση και τη διάθεση του Ταχυδρομείου και των υπαλλήλων του.

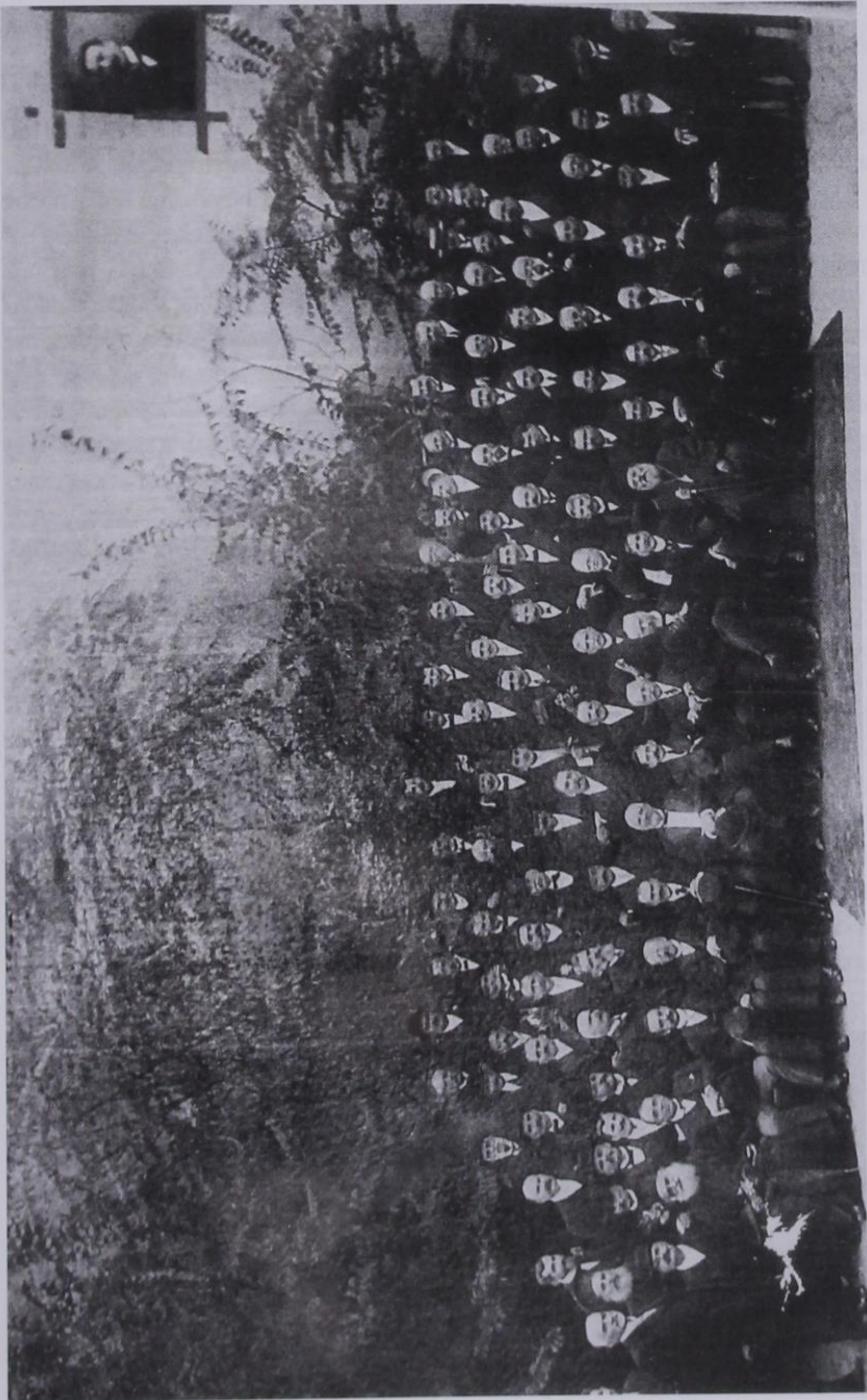
Στην περίπτωση, που ανέκυπτε θέμα διαμονής και για άλλον ξενοχωρίτη υπάλληλο-διανομέα του Ταχυδρομείου, η αντιμετώπισή του γινόταν, από κοινού, από τα Δημοτικά Συμβούλια των τριών κοινοτήτων της Μολίστας και κάτι τέτοιο φαίνεται ότι συνέβη κατά τη δεκαετία του 1920, με τον ξενοφερμένο αγροτικό διανομέα, ο οποίος, τελικά, τακτοποιήθηκε στο Γανναδιό, στο οίκημα "κατάλυμα των Δασκάλων", όπως ανέφερε πιο πάνω ο Χαρίλαος Γκούτος.

Ο Απόπατος του κτηρίου του Ταχυδρομείου, βρισκόταν έξω απ' αυτό, στον επάνω προαύλιο χώρο της εκκλησίας, σ' ένα πέτρινο, μεμονωμένο κιόσκι, φτιαγμένο, επί τούτω, και η χρήση του δεν ήταν μόνο στη διάθεση του προσωπικού του, αλλά και των θαμώνων του από κάτω λειτουργούντος καφενείου.

(συνεχίζεται)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΠΑΠΑΛΑΜΠΡΟΣ
τ. Αν/τής Γεν. Δ/ντής ΕΛ-ΤΑ

Ξενημεμένοι Μολισπινόι στο Βουκουρέτσι το 1913.
Ανάμεσά του ο τότε Πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος.

ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ

Του ΑΝΤΩΝΗ Θ. ΖΙΩΓΑ

Λίκνο αγωνιστών, ευεργετών και καλλιτεχνών. Η Ήπειρος είναι μητέρα μας. Μακρινοί μας πρόγονοι, προελληνικά φύλα αποτέλεσαν τη μαγιά της “ύπαρξης” φωλιάζοντας στα δυσπρόσιτα και απομονωμένα βουνά της.

Μολοσσοί, Χάονες, Αθαμάνες και Θεσπρωτοί πρώτες ανθρώπινες ψηφίδες που ζυμώθηκαν με το γοητευτικό ορεινό τοπίο της Ηπείρου.

Στέμμα της Ηπείρου, η οροσειρά της Πίνδου, με το Γράμμο, τα Άγραφα, την Τύμφη, τα Αθαμανικά όρη με ψηλότερη κορφή του Σμόλικα (2,637 μ.).

Σ’ αυτές τις περιοχές έφτασαν αργότερα οι πρώτες φυλές του πολύκλαδου δέντρου των Ελλήνων για να ξεχυθούν στην συνέχεια και να κατακτήσουν όλο τον Ελλαδικό χώρο από την Θράκη και τη Μακεδονία μέχρι την Πελοπόννησο, το Αιγαίο και μακρύτερα.

Γύρω στο 2.000 π.χ. στην Ήπειρο μετοίκησε ένα από τα πρώτα ελληνικά φύλα οι Θεσπρωτοί, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στο μεγαλύτερο μέρος της. Ένας κλάδος του φύλου αυτού οι Έλλοπες ή Ελλοί ή Σελλοί παρέμειναν στην πεδιάδα των Ιωαννίνων, που την ονόμασαν Ελλοπία. Σ’ αυτούς οφείλονται τοπωνύμια στην περιοχή όπως Πασσαρών, Δωδώνη κ.ά. αρκετά από τα οποία έχουν επιζήσει έως τις μέρες μας.

Οι Μολοσσοί εκτοπίζουν τους Θεσπρωτούς και γίνονται κυρίαρχοι της Ηπείρου. Συνενώνουν τους Ηπειρώτες που αποκτούν κοινή φυλετική συνείδηση και εκτοπίζουν τους αποίκους με τη βοήθεια των Μακεδόνων οι οποίοι κρατούν την Αμβρακία.

Την περίοδο που ο Μέγας Αλέξανδρος

πραγματοποιεί τη μεγάλη εκστρατεία του στην Ασία στο βασίλειο της Ηπείρου κυβερνά ο αδερφός της μητέρας του Αλέξανδρος Α΄. Μέλος της δυναστείας των Αιακιδών και γιός του βασιλιά Νεοπόλεμου Β΄ βρέθηκε σε νεαρή ηλικία στην αυλή του βασιλιά Φιλίππου της Μακεδονίας, συνοδεύοντας την αδερφή του Ολυμπιάδα, την περίοδο που το βασίλειο της Ηπείρου κυβερνούσε ο θείος του Αρύββας, καθώς ο πατέρας του Νεοπόλεμος Β΄ είχε πεθάνει. Στρατηγική ιδιοφυΐα, τολμηρό και ανήσυχο πνεύμα, γεννημένος αρχηγός ο πρωτοεξάδερφος του Μεγάλου Αλεξάνδρου κινούμενος σε αντίθετη κατεύθυνση με αυτόν, ονειρεύτηκε αντί της Ανατολής να εφορμήσει στην Δύση.

Ο Πύρρος γεννήθηκε λίγα χρόνια μετά το θάνατο του Μακεδόνα στρατηλάτη. Ο Πύρρος δημιούργησε ένα βασίλειο με πρωτεύουσα την Αμβρακία που γνώρισε οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Μορφωμένη, πανίσχυρη, παρορμητική με έντονες μυστικιστικές τάσεις, φιλόδοξη και ανυποχώρητη η Ολυμπιάδα. Η δευτερότοκη κόρη του Νεοπόλεμου βασιλιά των Μολοσσών της Ηπείρου, αν και έζησε στη σκιά δύο σημαντικών προσωπικοτήτων, του συζύγου της Φιλίππου, βασιλιά της Μακεδονίας και του γιού της που έμεινε στην ιστορία των Ελλήνων ως Μέγας Αλέξανδρος, όπου τον αγαπάμε όλοι οι Έλληνες. Η Μάνα του Μεγάλου Αλεξάνδρου ήταν ηπειρώτισσα και την ονόμαζαν Πολυξένη και μετά ο Φίλιππος την ονόμασε Ολυμπιάδα.

Αντώνης Θ. Ζιώγας
Μηχ/γος Μηχ/κος
από το Πληκάτι-Κόνιτσας

10η Ετήσια Έκθεση Ζωγραφικής

*Η ζωγραφική είναι σιωπηλή ποίηση,
η δε ποίηση ομιλούσα ζωγραφική.*

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ

Την Κυριακή 21 Ιουνίου 2015 στο κτίριο της Δημοτικής Αστυνομίας έγιναν τα εγκαίνια της 10ης Έκθεσης Ζωγραφικής με έργα μαθητών του Εικαστικού Εργαστηρίου Δήμου Κόνιτσας.

Είναι αδύνατο στον έκτακτα διατεθέντα χώρο του περιοδικού «ΚΟΝΙΤΣΑ» να γίνει ικανοποιητική παρουσίαση χωρίς να αδικηθούν 60 σχεδόν δημιουργοί με 700 περίπου εκθέματα, το καθένα με το δικό του μήνυμα, τη διαφορετική προσέγγιση, την ξεχωριστή έκφραση. Δειλά να τονισθεί το θέμα της χρονιάς «Εγώ και το περιβάλλον μου» και να εκφρασθεί συγχρόνως ο θαυμασμός αλλά και η έκπληξη και μαζί κάποιος προβληματισμός που προκαλούν πολλά έργα στην ψυχή και τη σκέψη του επισκέπτη που τον φθάνουν μέχρι και να φιλοσοφήσει ακόμη και όχι μόνο.

Δικαιώνονται έτσι απόλυτα τόσο οι υπεύθυνοι του Δήμου όσο και κύρια η ψυχή της εκδήλωσης, η κ. Βιταλίνα Κυρτζόγλου-Σαμοσβάτ, ζωγράφος-εκπαιδευτικός από την πολύπαθη Ουκρανία, η οποία με πίστη, συνειδησία και εργατικότητα από το 2005 ως καθηγήτρια στο Εικαστικό Εργαστήριο του Δήμου Κόνιτσας προσφέρει πολύτιμο έργο στον τόπο, το οποίο ο Δήμος αναγνώρισε βραβεύοντάς την δια χειρός του κ. Δημάρχου με τιμητική πλακέτα που επίσημα της επιδόθηκε. Για συναφείς πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου σε άλλη στήλη και στο επόμενο τεύχος. Συγχαρητήρια λοιπόν στην δασκάλα-δημιουργό πολιτισμού, τους μαθητές και όσους εργάστηκαν για την τόσο ξεχωριστή αυτή εκδήλωση.

ΣΤΑΘΗΣ ΒΙΝΟΣ

Μουσικό τριήμερο Φεστιβάλ

Στο αμφιθέατρο του Δήμου πραγματοποιήθηκε το απόγευμα της 21 Ιουνίου εκδήλωση της Μικτής Χορωδίας ενηλίκων και παιδιών.

Ακούστηκαν αρκετά τραγούδια ελληνικά καθώς και ελληνόφωνα της Κάτω Ιταλίας που απέσπασαν τα χειροκροτήματα του πλήθους το οποίο είχε κατακλύσει την αίθουσα.

Τόσο ο Δήμαρχος, όσο και οι Αντιδήμαρχοι κ.κ. Λάκκας και Καλλιντέρης εκφράστηκαν με τα καλύτερα λόγια για το έργο των μουσικοδασκάλων κ. Γιάννη Γαλίτη και Αγγελικής Παπανικολάου, δηλώνοντας ότι οι προσπάθειες θα ενισχυθούν για το ενδυνάμωμα της χορωδίας.

Πράγματι το αποτέλεσμα της δουλειάς που έκαναν οι Μουσικοί μας ήταν πολύ θετικό, αν λάβουμε υπόψη ότι το χρονικό διάστημα από την ίδρυση της χορωδίας δεν ήταν μεγάλο.

Στις 22/6 έγινε η γιορτή με τη λήξη των μαθημάτων της χρονιάς πιάνου και κιθάρας.

Τα παιδιά παρά το μικρό χρονικό διάστημα μαθημάτων παρουσίασαν αρκετή πρόοδο και καταχειροκροτήθηκαν. Μας θύμισαν το άτυπο Ωδείο που είχαμε δημιουργήσει εκ των ενόντων πριν 30 χρόνια χωρίς καμιά υποστήριξη από Δήμο ή άλλον φορέα με τη σκέψη να μυήσουμε όσο μπορούμε τα παιδιά μας στη μουσική συμβάλλοντας έτσι σε αναβάθμιση της προσωπικότητάς τους. Ας ελπίσουμε, την επόμενη χρονιά οι μαθητές να είναι περισσότεροι. Ο Γιάννης και η Αγγελική θα τους περιμένουν.

Φωτ. Παν. Τσιγκούλη

Φωτ. Λάμπρου Ράπη

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Φέτος, ανοίγοντας την πόρτα της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Κόνιτσας με έκπληξη θα διαπιστώσουμε ότι «Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη...»!

Από τις 18 Ιουνίου μέχρι τις 31 Ιουλίου, η 4η Καλοκαιρινή Εκστρατεία για την προώθηση της ανάγνωσης και της δημιουργικότητας, που για πρώτη φορά οργανώνει η **Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος** σε συνεργασία με το δίκτυο δημόσιων και δημοτικών βιβλιοθηκών του Future Library, μας καλεί να ανακαλύψουμε από την αρχή, τους μαγικούς κόσμους που κρύβονται στη βιβλιοθήκη.

Με τίτλο «**Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη...**», παιδιά, έφηβοι, ενήλικες, υπάλληλοι και χρήστες των βιβλιοθηκών καλούνται να ανακαλύψουν μέσα από δραστηριότητες, εκδηλώσεις και εργαστήρια τους ποικίλους ρόλους που μπορεί να έχει μία βιβλιοθήκη. Μπορεί να γίνει κρυψώνα θησαυρών ... ή μια μηχανή του χρόνου ... ή ένας χάρτης ... ή ένα μουσείο ... ή ένα καράβι ... ή ένα εργαστήριο πειραμάτων ... ή μια μεγάλη κουφάλα σ' ένα δέντρο ...

Και ενώ η Καλοκαιρινή Εκστρατεία μέχρι πρότινος απευθυνόταν κυρίως σε παιδιά, φέτος σκοπός είναι να προσελκύσει κοινό όλων των ηλικιών. Μέσα από τις δράσεις της **Δημόσιας Βιβλιοθήκης Κόνιτσας**, οι συμμετέχοντες θα ανακαλύψουν τη γοητεία της ανάγνωσης, τον κόσμο του βιβλίου, αλλά και το ρόλο των βιβλιοθηκών ως εργαστήρια άτυπων μορφών μάθησης.

Η Καλοκαιρινή Εκστρατεία τα 3 προηγούμενα χρόνια απέδειξε ότι μπορεί να προσελκύσει αναγνώστες, να φέρει τα παιδιά πιο κοντά στη βιβλιοθήκη και κατά συνέπεια να γίνει το βήμα προς την ανάπτυξη του κοινού της. Έτσι, η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος στη διαδρομή της προς το νέο, υπερσύγχρονο κτήριο στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος και στο πλαίσιο δημιουργίας των χρηστών της αλλά και της αναβάθμισης των υπηρεσιών και του ρόλου της τόσο απέναντι στους αναγνώστες της όσο και στις υπόλοιπες ελληνικές βιβλιοθήκες, παίρνει τη σκυτάλη από το Future Library και αναλαμβάνει από φέτος, 2015, τη διεξαγωγή της Καλοκαιρινής Εκστρατείας προώθησης της ανάγνωσης και δημιουργικότητας.

Τα τελευταία τρία χρόνια, στο πλαίσιο της Καλοκαιρινής Εκστρατείας, περισσότερα από 200.000 μικρότερα ή μεγαλύτερα παιδιά σ' όλη την Ελλάδα επισκέφθηκαν 140 δημόσιες και δημοτικές βιβλιοθήκες και συμμετείχαν σε κάποιες από τις 8.402 δράσεις που έγιναν συνολικά αυτό το χρονικό διάστημα.

Με σκοπό την περαιτέρω ποιοτική αναβάθμισή της, η φετινή Καλοκαιρινή Εκστρατεία ξεκινά σε λίγες μέρες έχοντας επικεφα-

λής της την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, ένα ταξίδι γνώσεων, δημιουργικότητας και φαντασίας, στο οποίο όλοι είναι καλεσμένοι!

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

*Καλοκαιρινή εκστρατεία ανάγνωσης και Δημιουργικότητας
18 Ιουνίου -30 Ιουλίου 2015*

Ιούνιος 2015

**Από 15 Ιουνίου μέχρι 15 Σεπτεμβρίου
κάθε Δευτέρα και Τετάρτη 10:00-1:00
το πρωί**

**“Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη είναι...
αιχνιδότοπος”**

Ελάτε με την παρέα σας να παίξουμε επιτραπέζια παιχνίδια, να φτιάξουμε παζλ και να ζωγραφίσουμε στο παιδικό τμήμα της βιβλιοθήκης μας.

18 Ιουνίου, 11:00-1:00, το πρωί

Πόσο καλά ξέρω τα βιβλία της βιβλιοθήκης;

Μια κάρτα ορίζει για κάθε παιδί την αποστολή του να ανακαλύψει ένα βιβλίο στη βιβλιοθήκη. Κάθε μέρα ένα παιδί αναλαμβάνει να παρουσιάσει με λίγα λόγια την υπόθεση του βιβλίου του και να το προτείνει ή όχι στα υπόλοιπα παιδιά.

Για όλα τα παιδιά της βιβλιοθήκης

19 Ιουνίου, 11:00-1:00, το πρωί

**Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι ένας
αρωματικός κήπος**

Αυτό το καλοκαίρι η βιβλιοθήκη μετατρέπεται σε κήπο. Φυτεύουμε και φροντίζουμε αρωματικά φυτά. Παράλληλα διαβάζουμε ιστορίες και παραμύθια που τα φυτά παίζουν σημαντικό ρόλο.

Για όλα τα παιδιά της βιβλιοθήκης.

Θα δημιουργηθεί ομάδα κηπουρών της βιβλιοθήκης που θα αναλάβει να περιποιείται τα φυ-

τά όλο το καλοκαίρι.

23 Ιουνίου, 11:00-1:00, το πρωί

**Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη...είναι το Γεφύρι
της Κόνιτσας**

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης θα μας βοηθήσει να ανακαλύψουμε τα μυστικά του πιο διάσημου μνημείου της Κόνιτσας.

Για παιδιά 6-12ετών. Συνάντηση στο γεφύρι.

25 Ιουνίου, 11:00-1:00, το πρωί

**Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι ένα μου-
σείο προσωπικοτήτων**

Με οδηγό τις βιογραφίες διάσημων προσώπων της ιστορίας φτιάχνουμε μια έκθεση με φωτογραφίες και αφηγήσεις για τα παιδικά τους χρόνια. Η έκθεση θα συμπληρωθεί από τις αφηγήσεις των παιδιών που μπορεί κάποτε να μείνουν στην ιστορία.

Για παιδιά 8 – 12 ετών

26 Ιουνίου, 11:00-1:00, το πρωί

**Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι μια μηχανή
του χρόνου – Η προϊστορία**

Μπαίνουμε στη βιβλιοθήκη – μηχανή του χρόνου και βγαίνουμε στις σπηλιές των προϊστορικών ανθρώπων. Ζωγραφίζουμε στους τοίχους της σπηλιάς, ανάβουμε φωτιά και λέμε ιστορίες, βγαίνουμε για να κυνηγήσουμε ένα μαμούθ.

Για παιδιά 4 – 7 ετών

30 Ιουνίου, 11:00-1:00, το πρωί

**Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι το ατελιέ
του Χουάν Μιρό**

Μετατρέπουμε τη βιβλιοθήκη στο ατελιέ του ισπανού ζωγράφου Χουάν Μιρό, βλέπουμε έργα του, ζωγραφίζουμε με τον δικό του τρόπο και γράφουμε μικρά ποιήματα εμπνευσμένα από τους τίτλους των έργων του.

Για παιδιά 6 – 12 ετών

Ιούλιος 2015

2 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι μια κουφάλα δέντρου –

1η συνάντηση: Το σπίτι της Γουίνι – ο – Πουφ

Μια φορά την εβδομάδα η βιβλιοθήκη γίνεται η κουφάλα δέντρου του παραμυθιού. Μέσα στην κουφάλα ζουν μικρά και μεγαλύτερα ζωάκια, βρίσκουν καταφύγιο κατατρεγμένοι ήρωες παραμυθιών.

Για παιδιά 4 – 7 ετών

7 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι μια γέφυρα

Με ένα παιχνίδι γεφυρώνουμε τη λογοτεχνία με τα μαθηματικά, την τέχνη με τις φυσικές επιστήμες, τη μαγειρική με τα παραμύθια.

Για παιδιά 7 – 10 ετών

9 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι μια μηχανή του χρόνου – Οι πειρατές

Μπαίνουμε στη βιβλιοθήκη – μηχανή του χρόνου και βγαίνουμε πάνω σ' ένα πειρατικό καράβι στην εποχή των πειρατών. Ετοιμαζόμαστε για ρεσάλτο, μοιράζουμε τα λάφυρά μας, περνάμε μια μέρα αρμενίζοντας στις θάλασσες.

Για παιδιά 4 – 7 ετών

10 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι ένας διάδρομος απογείωσης

Φτιάχνουμε και απογειώνουμε τις δικές μας σαΐτες, χαρταετούς, αερόστατα και πυ-

ραύλους.

Για παιδιά 7 – 12 ετών

14 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι το ατελιέ του Πάουλ Κλέ

Μετατρέπουμε τη βιβλιοθήκη στο ατελιέ του Ελβετού ζωγράφου Πάουλ Κλέ, ζωγραφίζουμε με τον δικό του τρόπο και γράφουμε μικρά ποιήματα εμπνευσμένα από τους τίτλους των έργων του.

Για παιδιά 6 – 12 ετών

16 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι μια κουφάλα δέντρου –

2η συνάντηση: Ο κύριος ασβός υποδέχεται στο σπίτι του τα ποντικάκια

Μια φορά την εβδομάδα η βιβλιοθήκη γίνεται η κουφάλα δέντρου του παραμυθιού. Μέσα στην κουφάλα ζουν μικρά και μεγαλύτερα ζωάκια, βρίσκουν καταφύγιο κατατρεγμένοι ήρωες παραμυθιών.

Για παιδιά 4 – 7 ετών

21 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι μια μηχανή του χρόνου – Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι

Μπαίνουμε στη βιβλιοθήκη – μηχανή του χρόνου και βγαίνουμε στην εποχή των αρχαίων Αιγυπτίων. Τι ρούχα φοράμε, τι φαγητά τρώμε, πώς χτίζουμε τις πυραμίδες, σε τι θεούς πιστεύουμε. Η βιβλιοθήκη θα μας δώσει τις απαντήσεις.

Για παιδιά 7 – 10 ετών

23 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι μια κουφάλα δέντρου –

3η συνάντηση: Μια κυνηγημένη πριγκίπισσα βρίσκει καταφύγιο στο δάσος σε μια κουφάλα δέντρου

Μια φορά την εβδομάδα η βιβλιοθήκη γί-

νεται η κουφάλα δέντρου του παραμυθιού. Μέσα στην κουφάλα ζουν μικρά και μεγαλύτερα ζώακια, βρίσκουν καταφύγιο κατατρεγμένοι ήρωες παραμυθιών.

Για παιδιά 4 – 7 ετών

24 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Αυτό το καλοκαίρι η βιβλιοθήκη μετατρέπεται σε κήπο. Φυτεύουμε και φροντίζουμε αρωματικά φυτά. Παράλληλα διαβάζουμε ιστορίες και παραμύθια που τα φυτά παίζουν σημαντικό ρόλο.

Για όλα τα παιδιά της βιβλιοθήκης.

27 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι πικνίκ στη χώρα των θαυμάτων

Για μια εβδομάδα τα παιδιά θα μεταφερθούν στον κόσμο της *Αλίκης στη Χώρα των Θαυμάτων* και θα οργανώσουν στη βιβλιοθήκη ένα πάρτι με καλεσμένους των Καπελά, τον Άσπρο Λαγό και τα τραπουλόχαρτα. Θα απολαύσουν παγωμένο τσάι και κεκάκια και θα παίξουν παιχνίδια εμπνευσμένα από τις περιγραφές και τους ήρωες του βιβλίου.

Για παιδιά 6 – 12 ετών. Η δράση ολοκληρώνεται σε πέντε συναντήσεις.

28 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι πικνίκ στη χώρα των θαυμάτων

Για μια εβδομάδα τα παιδιά θα μεταφερθούν στον κόσμο της *Αλίκης στη Χώρα των Θαυμάτων* και θα οργανώσουν στη βιβλιοθήκη ένα πάρτι με καλεσμένους των Καπελά, τον Άσπρο Λαγό και τα τραπουλόχαρτα. Θα απολαύσουν παγωμένο τσάι και κεκάκια και θα παίξουν παιχνίδια εμπνευσμένα από τις περιγραφές και τους ήρωες του βιβλίου.

Για παιδιά 6 – 12 ετών.

Η δράση ολοκληρώνεται σε πέντε συναντήσεις.

29 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι πικνίκ στη χώρα των θαυμάτων

Για μια εβδομάδα τα παιδιά θα μεταφερθούν στον κόσμο της *Αλίκης στη Χώρα των Θαυμάτων* και θα οργανώσουν στη βιβλιοθήκη ένα πάρτι με καλεσμένους των Καπελά, τον Άσπρο Λαγό και τα τραπουλόχαρτα. Θα απολαύσουν παγωμένο τσάι και κεκάκια και θα παίξουν παιχνίδια εμπνευσμένα από τις περιγραφές και τους ήρωες του βιβλίου.

Για παιδιά 6 – 12 ετών. Η δράση ολοκληρώνεται σε πέντε συναντήσεις.

30 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι πικνίκ στη χώρα των θαυμάτων

Για μια εβδομάδα τα παιδιά θα μεταφερθούν στον κόσμο της *Αλίκης στη Χώρα των Θαυμάτων* και θα οργανώσουν στη βιβλιοθήκη ένα πάρτι με καλεσμένους των Καπελά, τον Άσπρο Λαγό και τα τραπουλόχαρτα. Θα απολαύσουν παγωμένο τσάι και κεκάκια και θα παίξουν παιχνίδια εμπνευσμένα από τις περιγραφές και τους ήρωες του βιβλίου.

Για παιδιά 6 – 12 ετών. Η δράση ολοκληρώνεται σε πέντε συναντήσεις.

31 Ιουλίου, 11:00-1:00, το πρωί

Εδώ δεν είναι βιβλιοθήκη... είναι πικνίκ στη χώρα των θαυμάτων

Για μια εβδομάδα τα παιδιά θα μεταφερθούν στον κόσμο της *Αλίκης στη Χώρα των Θαυμάτων* και θα οργανώσουν στη βιβλιοθήκη ένα πάρτι με καλεσμένους των Καπελά, τον Άσπρο Λαγό και τα τραπουλόχαρτα. Θα απολαύσουν παγωμένο τσάι και κεκάκια και θα παίξουν παιχνίδια εμπνευσμένα από τις περιγραφές και τους ήρωες του βιβλίου.

Ο γδγκύ μου έαρ...

(Η άνοιξη στον κήπο σκάβοντας μια νέα υπόσχεση...)

Σταδάζει η δροσιά του πρωινού απ' τα φύλλα του κήπου, μοσχοβοδάζει η πασχαλιά κι η κουτσουπιά με τα ροζ ανθάκια της, χαιρετίζουν τον ήλιο...

Εντόμων βόμβος στα δονδούδια του αγρού και ξεχειδήματα κεδαντισμών, στην φνδδοβόχων τη γιορτή...

Πνοές οδάσπων κρίνων στις κάτασπρες ανθές μυρώνουν τον αέρα, κι οι ποδοφδόγιστες για φασιεριά καρδιές, προσμένοντας το πρώτο εδπιδοφόρο χεδιδόνισμα.

Γύρω τα τραχιά ππειρώτικα βουνά, αγέρωχα, καρτερικά. Λάμπουν τα χιόνια στις κορφές, δάμπουν στον ήλιο τα δαγκάδια· και στην πηγή της ρεματιάς ακούγεται τ' ανδόνι. Μ' ανδρώπινη δαδίτσα κεδανδεί, μ' ανδρώπινη δαδίτσα κραίνει: «χαρείτε νιες, χαρείτε νιοι, χαρείτε όσοι ήητε, γιατί ταχιά δεν ξέρετε, τί ο καιρός θα φέρει...»

Γδγκαίνουν τ' άγρια βράχια, με φως γαδής τωδίζονται οι γυχές, στοδίζονται οι δέξεις την εδπίδα...

Και το κορίτσι του σχοδειού, στο πάδθενκο χεράκι της φοριώντας το "μαρτίσι", βγαίνει στη σφάτα του ηδού· δάμπει η γειτονιά πιότερο απ' το γέλιο της, παρά απ' την καθοσύνη της ημέρας...

Μανρομαδδούσα κορασιά στον αργαδειό υφαίνει, συχνοτηρώντας μυστικά μακριά πέρα στη σφάτα, μήπως διαβεί το ταίρι της, μήπως διαβεί ο καθός της.

Και στην εζώδνρα σιμά, τα δαφαρούδια, παινεύοντας το σπιτικό, παινεύοντας τον κύρη: «εδώ είν' τα σπίτια τα γνδά, τα μοδνβοχτισμένα. Κάδεται νιος και νιούτσικη και μια περδικομάτα...». και στον πιο πέρα μαχαδά: «ένα μικρό μικρούτσικο, μικρό στη σαρμανίτσα...».

Ψάδης γδγκόδαδος μες στην οδόφωτη εκκδήσιά αίνους κανοναρχιώντας, δοξαστικά αναστάσιμα και ύμνους.

Με τ' αγεράκι έρχεται τραγούδι μακρινό, από διπδό της Πασχαλιάς χορό, με μπαϊρακτάρη αρχηγό «... είμαι ξένος και περνιώ, κάνε κύκδες δε' να δω, δε' να δω, να μοδογώ...»

Κι ο χειμαζόμενος δαός με το σκαμμένο πρόσωπο απ' τα δροδάπια του πικρού καιρού, τη φτώχια την ανενεργιά, γδγκαίνει στην απαντοχή, ανάσα παίρνει στην εδπίδα.

Κι εσύ που χρόνια περπατάς σε ξένους μέσα δρόμους, γυρίζοντας ξανά στον νόστον την πατρίδα, γέμισε το δισάκι σου θυμάρι κι άγρια μέντα, να' χεις βουνίσιες μυρωδιές, στις άοσμες - της ξε-νιπιάς σου- μέρες.

Γάσος Κανάτσος

«Διήλθομεν δια πυρός και ύδατος και εξήγατες
#μάς εις αναψυχήν»

(Ψαλ. ξε' 12)

Όχι μόνο εθνικές περιπέτειες και την λύτρωσιν εξ' αυτών περιγράφει ο θείος ψαλμωδός, αλλά όλοι οι Ιεροί ερμηνευτές μεταφέρουν την φράση αυτή στους ποικίλους πειρασμούς που περνά ο κάθε συνειδητός πιστός.

Ο Άγιος μάλιστα Κοσμάς ο Αιτωλός ακριβώς τον ψαλμικόν αυτόν στίχον απήγγειλε προσευχόμενος πριν οι Τούρκοι του περάσουν την θηλιά στο λαιμό και μαρτυρήσει υπέρ Πίστεως και Πατρίδος.

Αλλά, εάν γνωρίζουμε σωστά την ζωή της πίστεως και μελετήσουμε εις βάθος τους νόμους που διέπουν την ζωή του Πνεύματος, εάν μεταφέρουμε στη ζωή μας το πνεύμα του κειμένου, τηρουμένων των αναλογιών, το ίδιο κι εμείς θα ψελλίσουμε, όταν βεβαίως απολαύσουμε και το ευλογημένο τέλος των πειρασμών.

Διαβήκαμε την θάλασσα των δοκιμασιών και υπέστημεν κακά, από τα οποία εκινδυνεύσαμε να καταποντισθούμε και να χαθούμε. Αλλ' εν τέλει, συ Κύριε μάς έβγαλες σε τόπο αναψυ-

χής και ανέσεως.

Επομένως, όχι μόνο δεν μας εγκαταλείπει ο Θεός στις περιπέτειες του βίου μας, αλλά εάν δείξουμε υπακοή εις το σωστικό του θέλημα, μέσω όλων αυτών των δοκιμασιών, τελικώς καταρτιζόμεθα και ανερχόμεθα στα επίπεδα που πρέπει να ευρίσκεται όποιος βαδίζει την οδόν της Πίστεως.

Αλλά υπάρχει και κάτι άλλο ακόμα.

Η πείρα που έχουμε αποκομίσει απο τις ελεγχόμενες έως κεραίας εκ του Θεού περιπέτειες. Πείρα η οποία γίνεται πολύτιμος σύμβουλος τόσο για εμάς τους ίδιους, όσο και δι' εκείνους που μας αγαπούν και μας εμπιστεύονται τις δικές τους περιπέτειες. Αφού λοιπόν μέσω των πειρασμών καταρτιζόμεθα εις την υπομονήν, είμεθα πάντοτε έτοιμοι να δεικνύουμε και νέες αντοχές. Νέες αντοχές και καρτερική υπομονή έως τέλους, αφού η πίστις μας χαρίζει την βεβαιότητα ότι τελικώς εκ βάθους καρδίας θα αναφωνήσουμε «διήλθομεν δια πυρός και ύδατος και εξήγατες ημάς εις αναψυχήν».

π. Ιωήλ

Άνοιξη στην Κόνιτσα

Βικτώρια Ν. Τσάτκα

Καταπράσινο χαλί η Κόνιτσα
Πανέμορφα όλα τα λιβάδια
Χαμόγελα όσα είναι τα άνθη
Άπλωσε το χέρι και πάρε τα

Ομορφιά των Ιωαννίνων
Στάση καθ' οδόν με ηρεμία

Παντού σιωπή επικρατεί
Ας μιλήσουμε μες στη σιγή

Δέντρα το μάτι σου να χαρεί
Πολύ ωραία αρχιτεκτονική
Νύφη των Ιωαννίνων
Φύλαξε όλα τα καλά σου

Δε θα ξεχάσω ποτέ το πέρασμά μου από την Κόνιτσα
Έχει χαραχτεί στη σκέψη μου με ανεξίτηλα χρώματα
Θα έρθω και πάλι να σε δω
Μείνε όμορφη έτσι, όπως πάντα, σε παρακαλώ!

* * * *

Τα δύο Λελέκια Του χωριού - Του κάμπου οι εσώπτες!!!

Κατσούνης Αλε. Δημήτριος

Τ' Ασπρόμαυρα - Τρανά πουλιά .... Ήρθαν ξανά στην ΚΛΕΙΔΩΝΙΑ
Μετά από τρία χρόνια!!! Την άλλη μέρα τ' Αϊ ΓΙΩΡΓΙΟΥ,
Στης Άνοιξης την Μέση.

«ΚΑΛΩΣ ΜΑΣ» κι ας άργησαν - «ΚΑΛΟΔΕΧΟΥΜΕΝΑ ΕΙΝΑΙ»

«Πιάσαν» την Άδεια την Φωλιά, που ήταν Ρημαγμένη,
Από την Λύσσα του Βοριά - Τις Μπόρες του Χειμώνα
Λιγάκι Μόνο κάτσανε - Να «Πάρουν» μίαν Ανάσα...

«Το ... πηλοφόρι Αδράξανε κι Αρχίσανε να Χτίζουν»

Ξερά Κλαδιά - Πολλά Κλαδιά - και Χόρτα Κουβαλούσαν.

Απ' το Γλυκό το Χάραμα και ως Αργά το Βράδυ,

Πηγαίνανε κι Ερχόντανε χωρίς Να Κουρασούνε.

Σε λίγες μέρες, σπήσανε πάλι το σπιτικό τους,

Στον δίδυμο σύλο της Δ.Ε.Η. στην άκρη της πλατείας.

ΕΠΙΚΑΙΡΟ

Η Λογοτεχνία

Πολλές φορές, έχω αναφερθεί στην μανία που έχω για τη λογοτεχνία (Αυτό βέβαια είναι μια προσωπική υπόθεση, ένα προσωπικό μου βίωμα και κανέναν άλλο δεν αφορά).

Έτσι, διαβάζω αυτόν τον καιρό με μανία τους λογοτέχνες μας τους διηγηματογράφους και λόγιους, ιδιαιτέρως δε τον Α. Παπαδιαμάντη, τον Μωραϊτίδη, το Σ. Μυριβήλη (με τη δασκάλα με τα χρυσά μάτια) και τους ποιητές μας, τον Δροσίνη, τον Πολέμη, τον Ζ. Παπαντωνίου, τον Δημ. Χατζή, τον Παλαμά κ.ά, και φυσικά τους Νομπελίστες μας τον Γ. Σεφέρη και τον Οδ. Ελύτη, κ.ά.

Οι ποιητές μας, βλέπουν διαφορετικά τον κόσμο, γίνονται λεξιπλάστες, χρησιμοποιούν και λεξιπλάθουν τις λέξεις, με βαθύτερο νόημα και τις μεταφέρουν στο άψυχο χαρτί, τη φιλοσοφία και το νόημα της ζωής. Έτσι τα βλέπουν αυτοί, αλλά και πόσο δίκιο έχουν.

Ας είναι.

Τελευταία λοιπόν διάβαζα τα: «Τα τριαντάφυλλα στο παράθυρο» του Ανδρέα Εμπειρικού¹ από την «Υψικάμινος» και σάθηκα μπροστά στη λέξη «Χαμέρπεια».

Δεν την πολυκατάλαβα τη λέξη, βέβαια για τους φιλολόγους και τους φιλολογούντες εύκολη. Κατέφυγα λοιπόν στο λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Γ. Μπαμπινιώτη και αντιγράφω:

Χαμέρπεια (n) (χωρίς πληθ.) (λογ.)

1. Η ιδιότητα του χαμερπούς. Συν. ποταπότητα, μικροπρέπεια ευτέλεια.

2. Κάθε πράξη μικροπρέπειας, ευτέλειας ή χαμερπής συμπεριφοράς και χαμερπής = αυτός που δείχνει χαμηλού επιπέδου συμπεριφορά, αναξιοπρεπής, αναξιοπρεπή και μικροπρεπή συμπεριφορά, προκειμένου να επιτύχει τους στόχους του. Συνώνυμα: ευτελής, ποταπός, τιποτένιος, μικροπρεπής. (βλέπετε τα λεξικά μας, στη βιβλιοθήκη μας, μας λύνουν όλες τις απορίες.

Έτσι λοιπόν στην «Υψικάμινο» του Εμπειρικού διαβάζουμε:

Η ζωή μας δεν πρέπει να είναι Χαμέρπεια. Υπάρχουν άλλοι τρόποι να χαρούμε τη ζωή μας. Σκοπός της ζωής μας πρέπει να είναι η αγάπη. Αυτό το θείο δώρο, ο υπέροχος Ύμνος, όπως πολύ σωστά αναφέρει στην προς Κορινθίους Επιστολή του ο Απόστολος των ΕΘΝΩΝ ΠΑΥΛΟΣ.

«Η αγάπη μακροθυμεί, χρηστεύεται, η αγάπη ου ζηλοί, η αγάπη ου περπεύεται, ου φυσιούται, ουκ ασχημονεί, ου ζητεί τα εαυτής, ου παροξύνεται, ου λογίζεται το κακόν, ου χαίρει τη αδικία συχαίρει δε τη αληθεία, πάντα στέργει πάντα πιστεύει πάντα ελπίζει, πάντα υπομένει».

(Κεφ. ΙΓ', στίχ. 4-7)

Αυτός είναι ο υπέροχος Ύμνος της Αγάπης.

Δηλαδή με απλά λόγια:

Εκείνος που έχει την αγάπη δεν φθονεί, είναι μεγαλόψυχος, ανεκτικός και με πλατειά καρδιά γίνεται ευεργετικός και ωφέλιμος, η αγάπη δεν φθονεί, η αγάπη δεν ξιπάζεται* και δεν φέρεται με αλαζονεία και προπέτεια, δεν φουσκώνει από οίηση και υπερηφάνεια. Δεν πράττει τίποτε το άσχημο, δεν ζητεί τα δικά της συμφέροντα, δεν ερεθίζεται από θυμό και οργή, δεν σκέπεται το κακόν κατά του πλησίον, ούτε λογαριάζει το κακό. Δεν χαίρει, όταν βλέπει να γίνεται κάτι άδικο, χαίρει δε όταν βλέπει την αλήθεια να επικρατεί. Η αγάπη δεν ξεπέφτει ποτέ, αλλά μένει πάντοτε βεβαία και ισχυρή. Και ουδέποτε εκπίπτει».

Αυτός λοιπόν πρέπει να είναι ο σκοπός της ζωής μας.

Σ' αυτό πρέπει να τείνουμε.

Σ' αυτό πρέπει ν' αποβλέπουμε:

Σκοπός της ζωής μας πρέπει να είναι η χαρά, το τραγούδι, η ειρήνη, η αγάπη, ο χορός, η εργασία, προς εξασφάλιση του ζειν. Η συμπάθεια και η αλληλεγγύη προς τον συνάνθρωπο όχι το μίσος, όχι η αδιαλαξία.

Η βοήθεια προς τον συνάνθρωπο η ευπρέπεια, η φιλία κι όχι ο πόλεμος, η καταστροφή, η δουλεία, η εκμετάλλευση και ο πνιγμός, εκείνων που ζητούν μια καλύτερη μοίρα στη ζωή, όχι το φάντασμα του πνιγμένου πρόσφυγα-μετανάστη στα υγρά κρύα νερά του Αιγαίου και της

Μεσογείου Θάλασσας και στους βάλτους του Έβρου. Θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι οι πρόσφυγες και οι κατατρεγμένοι που πνίγονται στα νερά μας ή βρίσκονται δολοφονημένοι στους δρόμους, είναι συνάνθρωποί μας. Είναι άνθρωποι που ζητούν καλύτερη μοίρα στη ζωή τους. Αυτό μας βαραίνει όλους και είναι αποτέλεσμα της κακίας του πολέμου του κατατρεγμού όλων των λαών της γης. Πόσο διαφορετική θάταν η ανθρωπότητα αν διαβάσαμε τα γραφόμενα της λογοτεχνίας μας, των ποιητών κι αν εφαρμόζαμε τα λόγια του Αποστόλου των Εθνών Παύλου.

Πρέπει να υπάρξει λύση! Πιστεύω όλοι θα συμφωνείτε. Όμως η καταστολή και η λύση δεν γίνεται με ευχολόγια. Είναι πράγματι πολύ δύσκολη. Όχι όμως ακατόρθωτη. Κάποτε όλοι οι ηγέτες πρέπει να καθίσουν και να βρεθεί λύση. Πάντα υπάρχει τρόπος. Αυτό διδάσκει η αδέκαστη ιστορία. Είναι ζητήματα ανθρωπίνης ζωής και Πολιτιστικής ζωής και εκπαίδευσης. Και έτσι έρχεται η ευνοϊκή κατάληξη: ποτέ πια πόλεμο! Αλλά ΕΙΡΗΝΗ και ΑΓΑΠΗ Σ' ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ: Πόσο επίκαιρος είναι ο Ανδρέας Εμπειρικός με την «ΥΨΙΚΑΜΙΝΟ» και τα μεγάλα του διδάγματα! Δε συμφωνείτε;

Σωκράτης Μιχ. Οικονόμου
Συν/χος Εκπαιδευτικός

* Ξιπάζεται = συμπεριφέρεται αλαζονικά.

1. Ανδρέας Εμπειρικός κ.λπ. (παραπομπή, σελ. 2 χειρογράφου).

Το κέντρο Παιδικής Μέριμνας Κόνιτσας Καλό παρελθόν-θλιβερό παρόν-αβέβαιο μέλλον

α. Αφορμή για το παρόν κείμενο μού έδωσε το σπουδαίο άρθρο στο τεύχος Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2015 του περιοδικού «ΚΟΝΙΤΣΑ» του Ευάγγελου Ευαγγελίδη, που υπηρέτησε ως παιδαγωγός και διευθυντής για πολλά χρόνια, μέχρι την συνταξιοδότησή του, στο Ορφανοτροφείο Κόνιτσας. Και κατά το παρελθόν έχω γράψει στην «ΚΟΝΙΤΣΑ» ότι μεγάλο μέρος της **-ειρηνικής-**ιστορίας, της ιστορίας των ανθρώπινων επιτευγμάτων, του τόπου μας καλύπτει το κεφάλαιο της ιστορίας του Ορφανοτροφείου μας, όπως εξάλλου και τα κεφάλαια της ιστορίας του Αναγνωστοπουλείου Γεωργικού Σχολείου, του Γυμνασίου μας, του Νοσοκομείου μας κλπ. Η ειρηνική ιστορία του Ορφανοτροφείου μας συνδέεται άρρηκτα και με την πολεμική και αιματοβαμμένη ιστορία του τόπου μας αφού κλήθηκε μεταπολεμικά και μετεμφυλιακά να περιθάλψει τα ορφανεμένα παιδιά των θυμάτων των πολέμων.

β. Η αναφορά στην ιστορία του Ορφανοτροφείου, μάς κεντρίζει να σκεφθούμε τι πολύτιμο είχαμε σε δύσκολα χρόνια και τι χάσαμε. Τι εστία εκπαίδευσης, παιδείας, πολιτισμού, οικονομίας, ζωής είχαμε και αδιάφοροι οι πολλοί την σβήσαμε, πρωτοστατούντων ολίγων απαίδευτων δημοτικών αρχόντων. Μέσα στην μεγάλη κρίση που περνάμε τα πρώτα και μεγαλύτερα θύματα είναι τα αθώα παιδιά και από αυτά σε χείριστη μοίρα βρίσκονται τα εγκαταλειμμένα από αυτές τις ίδιες τις δύ-

στυχες οικογένειές τους. Στο δράμα των δικών μας παιδιών προστίθεται και το μεγαλύτερο δράμα των πολλών, που ήρθαν στην Ελλάδα, μεταναστών, και κυρίως των ασυνόδευτων, που ξεσπιτώνει και προσφυγοποιεί ο πόλεμος, η πείνα, η φτώχεια, η αρρώστια, η ανεργία, η κλιματική αλλαγή, η ερημοποίηση, η δικτατορία, η απόγνωση, ο θρησκευτικός φανατισμός κλπ. Αξία, πολιτισμός, ηθική, πατριωτισμός, ζωή, είναι, να απλώσουμε χέρι βοήθειας, από το κοινωνικό υστέρημά μας, σε όλα τα ανήμπορα παιδιά του κόσμου. Αλλιώς πλάθουμε με τα ίδια μας τα χέρια τους τιμωρούς της κοινωνικής μας αναληψίας. Οσοι δεν αγαπιούνται δεν αγαπούν και φθονούν και εκδικούνται και δεν μας σώζουν οι φυλακές των κολασμένων.

Ας μου επιτραπεί να προσθέσω τώρα κάποια στοιχεία για την διαδρομή του Κέντρου και την πρόσφατη.

Το Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Κόνιτσας (όπως μετεξελίχθηκε ονομαστικά από το 1973 το Ορφανοτροφείο) έχει στην κυριότητά του, σύμφωνα με το Νόμο 3329/2005 ένα οικόπεδο που βρίσκεται κάτω από την αγορά της Κόνιτσας με επιφάνεια 18.500 τ.μ. Το παραπάνω οικόπεδο των 18.500 τ.μ είχε περιέλθει κατά κυριότητα, νομή και κατοχή στο Ορφανοτροφείο, κατά μεν το τμήμα του των 10.000 τ.μ από παραχώρηση της τέως Κοινότητας Κόνιτσας (έως το 1948) με την 85/11-11-1936 απόφαση του Κοινοτικού

της Συμβουλίου, η οποία δημοσιεύτηκε κυρώθηκε με το από 4-12-1936 Β.Δ/γμα, για την ανέγερση του κτιρίου και το υπόλοιπο τμήμα των 8.500 τ.μ αγοράστηκε από το Ορφανοτροφείο με το 1190/1995 συμβόλαιο, το οποίο έχει μεταγραφεί στο Υποθηκοφυλακείο Κόνιτσας.

Εντός του ακινήτου βρίσκονται το κεντρικό κτίριο που αποτελείται από υπόγειο, ημιυπόγειο, ισόγειο και πρώτο όροφο, συνολικής επιφάνειας 3.500 τ.μ περίπου, αποθήκη τύπου ΤΟΛ, επιφάνειας 100 τ.μ, κλειστή αποθήκη 10 τ.μ με στέγαστρο επιφάνειας 30 τ.μ. Στον περιβάλλοντα χώρο του Κέντρου υπάρχει γήπεδο μπάσκετ, γήπεδο βόλεϊ, περιφραγμένος χώρος 100 τ.μ διαμορφωμένος ως χώρος θερμοκηπίου και στεγασμένος χώρος (κιόσκι) 40 τ.μ. Τα έργα κατασκευής των κτιριακών αυτών εγκαταστάσεων χρηματοδοτήθηκαν από τις πιστώσεις του κρατικού προϋπολογισμού και του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων. **Η άριστη και μεγάλη κτιριακή υποδομή, το μέγεθος του οικοπέδου, η θέση του, η ιστορία και η προσφορά του Ιδρύματος, αποτελούν αναξιόποιhto κεφάλαιο για την Κόνιτσα, την Πολιτεία, την ελληνική Κοινωνία.**

Με το 104/13-4-1925 Διάταγμα ιδρύθηκε το Εθνικό Οικοτροφείο Αρρένων Κόνιτσας. Με το Π.Δ/γμα της 9ης/10-1931 (ΦΕΚ 356 τ. Α') καταργήθηκε το Εθνικό Οικοτροφείο και ιδρύθηκε Ορφανοτροφείο με την επωνυμία **“Εθνικό Ορφανοτροφείο Αρρένων Κόνιτσας”**. Η λειτουργία του Ιδρύματος αυτού διακόπηκε κατά τα χρονικά διαστήματα 1940-41 και 1946-50 λόγω των πολέμων. Με το

Β/Δ/γμα 273/1973 (ΦΕΚ 81, τ. Α' της 7-4-1973) “Περί μετατροπής των Εθνικών Ορφανοτροφείων και Οικοτροφείων εις Κέντρα Παιδικής Μερίμνης” μετατράπηκε σε **Κέντρο Παιδικής Μέριμνας**. Από την 1-9-2003 μέχρι την 16-5-2005 λειτούργησε υπό την αιγίδα του Ν.Π.Δ.Δ., με την επωνυμία “Περιφερειακό Συμβούλιο Υγείας Περιφέρειας Ηπείρου (ΠεΣΥΠ Ηπείρου)”, κατ' εφαρμογή του Νόμου 3106/2003. Σύμφωνα με το Νόμο 3106/2003 από την έναρξη λειτουργίας των μονάδων κοινωνικής φροντίδας η κυριότητα και κάθε άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί του συνόλου της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους περιέρχεται αυτοδικαίως, χωρίς την τήρηση οποιουδήποτε τύπου, πράξης ή συμβολαίου και χωρίς αντάλλαγμα, στα Πε.Σ.Υ.Π., στα οποία υπάγονται. Εγινε απογραφή της ακίνητης περιουσίας και η έκθεση καταχωρίστηκε στο Υποθηκοφυλακείο Κόνιτσας στις 26-2-2004. Σύμφωνα με το Νόμο 3329/2005 οι Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας που προβλέπονται στο Νόμο 3106/2003, [μεταξύ των οποίων και το “Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Αρρένων Κόνιτσας”, που είχε συσταθεί και λειτούργησε δυνάμει των διατάξεων του Β.Δ. 273/1973], μετατράπηκαν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα οποία υπόκεινται στον έλεγχο και την εποπτεία του Διοικητή της οικείας Υγειονομικής Περιφέρειας. Σύμφωνα με το Νόμο 3370/2005 η κινητή και ακίνητη περιουσία του “Κέντρου Παιδικής Μέριμνας Αρρένων Κόνιτσας” περιήλθε αυτοδικαίως και αναδρομικά [από την ημερομηνία

έναρξης ισχύος του Νόμου 3329/2005] κατά κυριότητα, χωρίς την τήρηση οποιουδήποτε τύπου, πράξης ή συμβολαίου στην «Δημόσια Υγεία Περιφέρειας Ηπείρου».

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Διοίκησης Υγειονομικής Περιφέρειας Ηπείρου (Δ.Υ.Π.Ε Ηπείρου) στις 16-4-2002, αφού έλαβε υπόψη του προφορικό αίτημα του Δήμου Κόνιτσας, αποφάσισε την παραχώρηση των παραπάνω κτιριακών εγκαταστάσεων του και του περιβάλλοντος χώρου στον Δήμο Κόνιτσας, για τη λειτουργία της Σχολής Δημοτικής Αστυνομίας με αντάλλαγμα την παραχώρηση κτιριακού συγκροτήματος του Δήμου Κόνιτσας για τη μεταστέγαση του Κέντρου, κατάλληλου για τη χρήση αυτή, με ευθύνη, φροντίδα και έξοδα του Δήμου Κόνιτσας (που ποτέ δεν δόθηκε γιατί δεν υπήρχε). Σύμφωνα με την από 14-10-2005 έκθεση ελέγχου του Σώματος Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η απόφαση αυτή ήταν παράνομη γιατί: Δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις του Νόμου 2690/1999, δεν εγκρίθηκε από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, ούτε εκδόθηκε η προβλεπόμενη προς τούτο από το άρθρο 260 του Π.Δ/τος 410/1995 κοινή Υπουργική Απόφαση. Ακολούθησε η περιπέτεια του Κέντρου με το ανεμοσκόρπισμα των παιδιών του (μήπως ήταν δικά μας τα παιδιά για να ενδιαφερθούμε;) σε τοπικά ξενοδοχεία και η «εκπαίδευσή τους» γινόταν σε «εργαστήρι» περιβαλλόμενο από άκρες κορμών δένδρων ταιριαστό για μελλοντικούς μαραγκούς και επι-

πλοποιούς. Η κινητή του περιουσία ληστεύθηκε. Γενικά το Κέντρο διαλύθηκε. Ο Δήμος Κόνιτσας όμως κατέβαλε μηνιαίως 10.000 ευρώ περίπου στα μισθωμένα, ακατάλληλα για διαμονή και μάθηση των παιδιών, κτίρια. Μακάριοι οι εκμισθωτές. Με την από 9-12-2005 απόφαση του Δ.Σ. του Πε.Σ.Υ.Π Ηπείρου ανακλήθηκε η προηγούμενη απόφαση και ζητήθηκε από το Δήμο Κόνιτσας η απόδοση του ακινήτου. Ακολούθησε δε και αγωγή κατά του Δήμου Κόνιτσας τον Ιούνιο του 2006 για χωρίς νόμιμη αιτία κατοχή τού ακινήτου του Κέντρου. Μετά από συνεννόηση και χωρίς δικαστική απόφαση παραδόθηκαν από τον Δήμο, ως όφειλε, οι εγκαταστάσεις στο Κέντρο Παιδικής Μέριμνας. Με τον Νόμο 4109/2013 ιδρύθηκε ως Ν.Π.Δ.Δ το Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Ηπείρου και υπήχθησαν τα Κέντρα Προστασίας Παιδιού Κόνιτσας, Πωγωνιανής και Ιωαννίνων.

γ. Το Ορφανοτροφείο Κόνιτσας, Πρακτικό Εκπαιδευτικό Ιδρυμα με τριετείς σπουδές επαγγελματικής κατεύθυνσης σε τέχνες, ιδρυθέν στα χρόνια της μικρασιατικής προσφυγιάς πρόσφερε σχεδόν επί ένα αιώνα ανεκτίμητες ολοκληρωμένες υπηρεσίες σε ορφανά και άπορα ελληνόπουλα και σε όλη την Κοινωνία, όπως εκθέτει αναλυτικά και εμπειριστατωμένα στο κείμενό του ο Ευάγγελος Ευαγγελίδης. Θα χρειαζόταν κόπος και θα απαιτούσε την ύπαρξη αρχείου για να βρούμε τον αριθμό των αποφοιτησάντων και την πορεία τους. Θα τιμούσαμε την προσφορά και την ιστορία του Ορφανοτροφείου αν εκδιδόταν σχετικό λεύκωμα-βιβλίο. Ελα-

χε(;) από το 1949 έως το 1963 να αναλωθεί, ως κερί που λιώνει και φωτίζει, στο Ίδρυμα ένας σπουδαίος άνθρωπος, παιδαγωγός και διευθυντής, ο από το Μαργαρίτι Θεσπρωτίας Κωνσταντίνος Πάκος (1908-1987) βοηθούμενος από πληθώρα άριστων συνεργατών του, που δημιούργησε με την μόρφωσή του και την ανθρωπιά του. Η δεκαπενταετία αυτή ήταν η χρυσή εποχή του Ορφανοτροφείου. Αναρωτιέται ο καθένας μας μέσα από το παράδειγμα του αιμνήστου Κωνσταντίνου Πάκου πόσα πολλά και δυνατά μπορεί να προσφέρει ένας ιεραπόστολος στα παιδιά.

δ. Σήμερα το Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Κόνιτσας ψυχορραγεί. Διαθέτει προσωπικό δέκα υπαλλήλων που τρέφουν και κοιμίζουν, προσωρινά μάλιστα, λιγότερα παιδιά, που ξοδεύουν τον χρόνο τους, χωρίς επαγγελματική εκπαίδευση, περιφερόμενα σε ένα άδειο τεράστιο κτίριο ή στους δρόμους της Κόνιτσας. Η Πολιτεία ξέχασε το Κέντρο. Η τοπική κοινωνία μας κτυπημένη από την κρίση πορεύεται ζαλισμένη μέσα στην κρίση θεωρώντας αυτήν φυσικό φαινόμενο και δεν λέει να σηκώσει το κεφάλι της για να σκεφθεί και να δράσει. Κατ' εικόνα της και η δημοτική μας αρχή.

Στην Πωγωνιανή εγκαταστάθηκε και δραστηριοποιήθηκε εδώ και ενάμισυ χρόνο η ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ φιλοξενώντας στις κάποτε εγκαταστάσεις της Μαθητικής Εστίας και μετέπειτα εγκαταστάσεις Σχολών Λάτση σαράντα περίπου, εγκαταλειμμένα από τους γονείς τους, παιδιά, με προοπτική ο πληθυσμός

τους να φθάσει τα εκατό παιδιά σε μια φωλιά αγάπης, ελπίδας και δημιουργίας. Στρατηγικό σχέδιο να μείνουν για πάντα στην περιοχή, μοιραζόμενα τα έρημα χωράφια της περιοχής, μαθαίνοντας τώρα παράλληλα με τα σχολικά τους μαθήματα την γεωργοκτηνοτροφική τέχνη με άριστα γεωργικά στελέχη και πρόθυμους εθελοντές. Καλλιεργούν φυτά, εκτρέφουν ζώα, ίδρυσαν τυροκομείο και μελισσοκομείο, κάνουν και πουλούν γλυκά και μαρμελάδες. Ξεπέρασαν σε εκπαιδευτικές δυνατότητες τα άψυχα και καλοπληρωμένα αριστοκρατικά κολλέγια. Επιτελείται εκεί ένα θαύμα. Μια επίσκεψη στο ανοιχτό στην κοινωνία οικοτροφείο-σχολείο πείθει και τον πλέον δύσπιστο. Αλλάξε η Πωγωνιανή, ολόκληρο το Πωγώνι από την κυψέλη των σαράντα γελαστών και ζωντανών παιδιών. Κτυπάει το κουδούνι του δημοτικού σχολείου Πωγωνιανής, που είχε σιγήσει. Πλούτισε το τοπικό Γυμνάσιο. Λειτουργεί στις εγκαταστάσεις και Οδοντιατρείο και για τους χωριανούς. Αυξήθηκε το κατά κεφαλήν χαμόγελο και των κατοίκων. Το Πωγώνι, με τους ντόπιους, τους απόδημους, τους συλλογικούς φορείς και την δημοτική του αρχή, έσφιξε στον κόρφο του τα παιδιά σαν δικά του. Υποσχέθηκε στα παιδιά ότι θα τους δώσει γη και σπίτια. **Η αγκαλιά της ΚΙΒΩΤΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ είναι μεγάλη, χωράει και το Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Κόνιτσας και ολόκληρη την Κόνιτσα. Μη καθυστερούμε. Η πραγματική ζωή αρχίζει εκεί που τελειώνει η μίζερη ατομική καθημερινή πραγματικότητα.**

Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ

Εγκαίνια Πολιτιστικού – Πνευματικού Κέντρου της Πανηπειρωτικής Ένωσης στη Δράμα

Την Κυριακή 31 Μαΐου πραγματοποιήθηκαν με ιδιαίτερη λαμπρότητα τα εγκαίνια του Πολιτιστικού - Πνευματικού Κέντρου της Πανηπειρωτικής Ένωσης Ν. Δράμας.

Το Πολιτιστικό Κέντρο ευλόγησαν οι Πανοσιολογιότατοι Αρχιμανδρίτες, π. Γεώργιος Τσακίρογλου, π. Διονύσιος Ράπτης και ο π. Βενέδικτος Καγιάλ.

Την πολύ σημαντική αυτή στιγμή τόσο για την Πανηπειρωτική Ένωση, που προάγει ποικιλοτρόπως τον πολιτισμό, όσο και για ολόκληρη την τοπική κοινωνία της Δράμας, τίμησαν με την παρουσία τους οι βουλευτές της Π.Ε. Δράμας Δ. Κυριαζίδης και Κ. Χαρακίδης, ο τ. υπουργός του υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης Τζίμας Μαργαρίτης, ο τ. Νομάρχης Δράμας Κ. Ευμοιρίδης, η

στρατιωτική ηγεσία του τόπου, εκπρόσωποι Φορέων, εκπρόσωποι Πολιτιστικών Συλλόγων Δράμας, Καβάλας, Κομοτηνής και Σερρών, πολλοί από τους ευεργέτες της Ένωσης, και πλήθος κόσμου όλων των ηλικιών, Δραμινοί, Ηπειρώτες και φίλοι της Ηπείρου από την ευρύτερη περιοχή οι οποίοι κατέκλυσαν την αίθουσα.

Επίσης παρέστησαν και έψαλαν στην τελετή των εγκαινίων ο Άρχων Πρωτοψάλτης, Νίκος Στεφανάκης, με ένα κλιμάκιο από το αναλόγιο της Αγίας Τριάδος.

Αμέσως μετά τον Αγιασμό, ο πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Ένωσης Ν. Δράμας, κ. Παναγιώτης Σταυρίδης, αναφέρθηκε στο ιστορικό της ανέγερσης του κτιρίου, που ξεκίνησε επί δη-

μαρχίας Μ. Τζίμα, ο οποίος και ανταποκρίθηκε άμεσα στο αίτημα της Ένωσης παραχωρώντας το δημοτικό οικόπεδο επί της Παγγαίου 1 στην Ταξιαρχία, όπου ανεγέρθη το κτίριο επίσης με τη δική του συνδρομή ως υπουργού Μακεδονίας Θράκης. Την προσπάθεια βεβαίως στήριξε πλειάδα άλλων ανθρώπων, όπως μετέπειτα δήμαρχοι, μηχανικοί και τεχνικοί, αλλά και μέλη της Ένωσης, που με χρηματικές δωρεές ή και με προσφορά εργασίας βοήθησαν για την αποπεράτωση του πανέμορφου αυτού κτιρίου.

Παράλληλα, παιδιά του εφηβικού χορευτικού τμήματος κερνούσαν τους παρευρισκόμενους ντόπιο λικέρ και το παραδοσιακό λουκούμι, υπό τον ήχο ηπειρώτικων ηχοχρωμάτων.

Αμέσως μετά τους χαιρετισμούς, χορευτικά τμήματα της Πανηπειρωτικής Ένωσης Ν. Καβάλας, του Συλλόγου Ηπειρωτών Ν. Ροδόπης και του Πανηπειρωτικού Συλλόγου Ν. Σερρών, χόρεψαν παραδοσιακούς Ηπειρώτικους χορούς στο γειτονικό πάρκο της Ταξιαρχίας με το παραδοσιακό σχήμα των Χρήστου Οικονόμου και Σπύρου Δερδέκη, από τα Γιάννενα.

Στη συνέχεια τα μέλη της Πανηπειρωτικής Ένωσης, οι παρευρισκόμενοι, οι χορευτές και οι μουσικοί παίζοντας ηπειρώτικους σκοπούς κατευθύνθηκαν πεζή από το Πολιτιστικό Κέντρο προς το Κέντρο ΝΗΣΑΚΙ, όπου συνεχίστηκε η γιορτή με αυθεντικό παραδοσιακό γλέντι.

Ομιλία του Προέδρου

Πατριώτες και φίλοι της Ηπείρου,

Νιώθουμε την ανάγκη να σας ευχαριστήσουμε όλους από καρδιάς, που ανταποκριθήκατε στο κάλεσμά μας. Βρεθήκαμε σήμερα εδώ, για να εγκαινιάσουμε το Πολιτιστικό μας Κέντρο, που τόσα χρόνια ήταν το κρυφό όνειρό μας.

Είμαστε οι Ηπειρώτες της Δράμας. Οι πρόγονοί μας εδώ και 2-3 αιώνες εγκαταστάθηκαν πρώτοι στην πόλη μας. Έκτοτε η προσφορά τους ήταν μεγάλη και σημαντική, στο εμπόριο, τη διοίκηση, αλλά και στις τέχνες, τον πολιτισμό και την Παράδοσή μας, και όχι μόνο.

Μας έλειπε, όμως, μία μόνιμη στέγη, το σπίτι μας, όπως το λέμε, όπου μέσα σ' αυτό θα διατηρούσαμε την Παράδοση και τον πολιτισμό όλης της χώρας.

Έτσι, λοιπόν, ένα ηλιόλουστο πρωινό πήρα τον φάκελό μου που μέσα είχε το αίτημα του Συλλόγου μας και με παρέα τον μεγάλο ευεργέτη μας, τον Χρήστο Κοντογιάννη, ανεβήκαμε τις σκάλες του Δημαρχείου μας, γεμάτοι ελπίδες, αλλά και πολλή αγωνία, για την έκβαση της υπόθεσής μας.

Δήμαρχος τότε ήταν ο κ. Μαργαρίτης Τζίμας, ο οποίος μας υποδέχθηκε με ένα πλατύ χαμόγελο, χωρίς να γνωρίζει τι ακριβώς θα του ζητούσαμε. Όταν του γνωστοποιήσαμε το αίτημά μας, μας είπε και ο ίδιος ότι οι Ηπειρώτες της Δράμας προσέφεραν πολλά στον Δήμο Δράμας, όπως οι Αφοι

Δουμπέσσα, ο αείμνηστος Αθανασιάδης, ο αείμνηστος Αναστάσιος Μακρής και πολλοί άλλοι, και ως εκ τούτου θα εισηγούνταν στο Δημοτικό Συμβούλιο να ικανοποιηθεί το αίτημά μας. Αφού τον ευχαριστήσαμε, φύγαμε με αισιοδοξία από το γραφείο του. Έτσι κι έγινε. Στο αμέσως επόμενο Δημοτικό Συμβούλιο ετέθη το θέμα μας, και όλοι οι Δημοτικοί Σύμβουλοι, όλων των παρατάξεων ψήφισαν θετικά για το αίτημά μας. Τους ευχαριστούμε όλους από καρδιάς, για μια ακόμη φορά.

Έκτοτε άρχισε ένας μεγάλος αγώνας και παρά τις αντίξοες συνθήκες, τελικά, σήμερα φθάσαμε στην αποπεράτωση του έργου, με τη βοήθεια των μελών μας, όλων των Διοικητικών Συμβουλίων που υπηρέτησαν το Σύλλογο όλα αυτά τα χρόνια.

Αυτή η προσπάθεια θα συμβάλλει στη διάσωση, τη διατήρηση και τη μεταλαμπάδευση της Παράδοσης, και, εν γένει, στην ανάπτυξη και την πρόοδο του πολιτισμού στον τόπο μας, αφού ο χώρος θα είναι προσβάσιμος σε όλους τους Συλλόγους και τα Σωματεία του Νομού μας.

Σ' αυτό το σημείο θέλω να αναφέρω τους χορηγούς και όσους με οιονδήποτε τρόπο συνέβαλαν στην υλοποίηση και την ολοκλήρωση του έργου αυτού.

Το Υπουργείο Μακεδονίας - Θράκης, επί υπουργίας Μαργαρίτη Τζίμα.

Το Υπουργ. Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με Υφυπουργό τον Χρήστο Ανδρόνη.

Τον τέως Νομάρχη Δράμας, Κώστα Ευμοιρίδη.

Τον Περιφερειάρχη Ανατολ. Μακεδονίας - Θράκης, Γιώργο Παυλίδη.

Τον πρώην Περιφερειάρχη Ανατολ. Μακεδονίας - Θράκης, Άρη Γιαννακίδη.

Τον Αντιπεριφερειάρχη Περιφερειακής Ενότητας Δράμας, Αργύρη Πατακάκη.

Τον πρώην Αντιπεριφερειάρχη Δράμας, Γιάννη Ξανθόπουλο.

Τις Τεχνικές Υπηρεσίες Περιφερειακής Ενότητας Δράμας και τους μηχανικούς, κυρία Νίκη Κεφαλίδου, κύριο Δημήτρη Κυριαζίδη, κυρία Μαρία Δέρα, κυρία Μαρία Πλατάρη και κύριο Γιάννη Πασσαλίδη.

Τη ΔΕΚΠΟΤΑ Δράμας και τον Πρόεδρό της, κύριο Αναστάσιο Χατζηκυριακίδη.

Την εταιρεία ΡΕΗΚΑΠ και Τα Μάρμαρα Καβάλας και τον κ. Βασίλη Δεσποτούλη.

Επίσης ευχαριστούμε:

Τους μηχανικούς μας, Βασίλη Ιωαννίδη και Ρύλια Χούσανη.

Τη νομικό, Πωλίνα Μπανά, για τις νομικές της υπηρεσίες.

Τη συμβολαιογράφο, Δώρα Παπαδοπούλου, για τη σύνταξη των συμβολαίων.

Την οικογένεια Κων/νου Χατζόπουλου για τις φοροτεχνικές υπηρεσίες τους.

Τον ηλεκτρολόγο, Βασίλη Μόσχο, για ηλεκτρολογική εργασία.

Τους μηχανικούς, Κώστα Βουγιουκλή και Κώστα Φρούσιο, για την αποπε-

ράτωση του έργου.

Ακόμη να ευχαριστήσουμε όλους τους ευεργέτες μας, επωνύμους και ανώνυμους, γιατί κάποιοι από αυτούς επιθυμούν να μη γνωστοποιηθεί η ταυτότητά τους, όλους τους συμπατριώτες και φίλους που μας συμπαραστάθηκαν όλα αυτά τα χρόνια, και τους έχουμε καταχωρήσει στο βιβλίο ευεργετών της Ένωσής μας.

Θέλουμε επίσης να ευχαριστήσουμε τον Άρχοντα Πρωτοψάλτη, κύριο Νίκο Στεφανάκη, που με ένα κλιμάκιο από το αναλόγιο της Αγίας Τριάδος έψαλαν στην τελετή των εγκαινίων μας.

Επιπλέον, ευχαριστούμε τους Συλλόγους Ηπειρωτών της ευρύτερης περιοχής μας, και συγκεκριμένα: Την Πανηπειρωτική Ένωση Ν. Καβάλας, τον Ηπειρωτικό Σύλλογο Ν. Ροδόπης και τον Πανηπειρωτικό Σύλλογο Ν. Σερρών, οι οποίοι θα μοιραστούν τη χαρά μας, χορεύοντας χορούς από την αγαπημένη μας Ήπειρο.

Επίσης ευχαριστούμε το μουσικό σχήμα του Χρήστου Οικονόμου και Σπύρου Δερδέκη από τα Γιάννενα, καθώς και τα μέλη των χορευτικών τμημάτων μας, αλλά και τις δασκάλες μας, κ.

Χριστίνα Κυριαζίδου, και κ. Μαρία Κιάκου, για την προσφορά τους.

Τέλος, ευχαριστούμε όλα τα τοπικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς, έντυπες και ηλεκτρονικές εφημερίδες, που όλα αυτά τα χρόνια μάς στηρίζουν με πολλή προθυμία.

Και αν, εκ παραδρομής, παραλείψαμε κάποιον, ας μας συγχωρήσει...! Τον ευχαριστούμε πολύ!

Κλείνοντας, θέλουμε να κάνουμε δύο ανακοινώσεις:

1) Εντός του Πολιτιστικού μας Κέντρου θα λειτουργεί Λαογραφικό Μουσείο, γι' αυτό και δεχόμαστε οποιαδήποτε προσφορά σε εκθέματα. Σ' αυτό το σημείο να ευχαριστήσουμε την κυρία Μαγδαληνή Τζουμάνη - Παππά, Ηπειρώτισσα από τη Χαλκιδική, η οποία μας γνώρισε από τον Τύπο και μας δώρισε περί τα 20 εκθέματα.

Και 2) μετά από δω, θα συνεχίσουμε τη γιορτή μας στο κέντρο ΝΗΣΑΚΙ για ένα αυθεντικό ηπειρώτικο γλέντι, μέχρι τ' απόγευμα.

Σας ευχαριστούμε θερμά, για μία ακόμη φορά, όλους εσάς που μας τιμάτε με την παρουσία σας!

Κόνιτσα

**Μην ξεχνάτε
την συνδρομή σας.
Είναι το στήριγμα
του περιοδικού μας.**

Περί φυλλοξήρας¹

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Θ. ΖΙΩΓΑΣ

Στο τεύχος αρ. 174/2014 του περιοδικού ΚΟΝΙΤΣΑ, σελ. 13 και 14, δημοσιεύεται ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ του Δήμου Κόνιτσας, για «Το μουσείο οίνου και αμπέλου της Ηπείρου στην Κόνιτσα», υπογραφόμενο από τον Απόστολο Ραπακούσιο, αντιδήμαρχο. Ολόψυχα εύχομαι να πετύχει το όλο πρόγραμμα και να έχει συνέχεια και με τη νέα Δημοτική Αρχή. Θα είναι, ασφαλώς, ωφέλιμο για την επαρχία μας.

Μεταξύ άλλων, γράφεται εκεί και το εξής: «... **Η φυλλοξήρα της δεκαετίας του '60 κατέστρεψε τις καλλιέργειες...**». Αυτή η πληροφορία δεν είναι σωστή, όσον αφορά τα αμπέλια της επαρχίας Κόνιτσας. Η αμπελική φυλλοξήρα, και μάλιστα στην ολέθρια ριζόβια μορφή της, εμφανίστηκε στα Μαστοροχώρια το 1929, διαδοθείσα από τη Δυτ. Μακεδονία, όπου είχε ενσκήψει πριν από το 1900 και κατέστρεψε σταδιακά όλες τις εκεί αμπελοκαλλιέργειες. Τα πρώτα αμπέλια που προσβλήθηκαν στα Μαστοροχώρια και κατ' επέκταση στην Ήπειρο ήσαν οι αμπελώνες του χωριού Κάντισκο (τώρα Δροσοπηγή).

Την παραπάνω πληροφορία αντλούμε από το βιβλίο «ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΑ» του Ηπειρώτη, τακτικού καθηγητή της Γεωπονικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Βασίλη Χ. Λογοθέτη, Β' έκδοση, Θεσσαλονίκη 1967, όπου στη σελ. 193 γράφει:

«... Εις την Ελλάδα η φυλλοξήρα ήρchiσε να μας απασχολή κυρίως από του έτους 1912, ότε απηλευθερώθησαν η Μακεδονία, η Θράκη και αι νήσοι του Αιγαίου (Χίος, Μυ-

τιλήνη, Σάμος). Εις την Μακεδονίαν η φυλλοξήρα διεπιστώθη το πρώτον εις την Πυλαίαν (Καπουτζήδες) της Θεσσαλονίκης τω 1898. Αύτη εισέβαλεν εκ Βουλγαρίας και Σερβίας, η οποία είχε προσβληθή από του 1892, ή από άλλας περιοχάς της Τουρκίας, εις τας οποίας διεδόθη μεταξύ των ετών 1883 και 1888. Εις την Σάμον, την Χίον, την Λέσβον και την Ικαρίαν διεδόθη μεταξύ των ετών 1892 και 1908.

Ολίγον κατ' ολίγον και μέχρι του 1929 η φυλλοξήρα κατέστρεψε τους αμπελώνες ολοκλήρου της Μακεδονίας και Θράκης, και επίσης διεπιστώθη εις το χωρίον Κάντισκον της Κόνιτσας εν Ηπείρω. Εκ της Μακεδονίας, κατά την αυτήν περίοδον, επροχώρησε και νοτιώτερον και προσέβαλε πρώτον τον Τύρναβον, και ακολούθως σποραδικώς μέχρι του 1935 ολόκληρον την Θεσσαλίαν.

Το 1946 η φυλλοξήρα διεπιστώθη εις την κεντρικήν Εύβοιαν και εις την Σκόπελον και το επόμενον έτος 1947 εις τον Ωρωπόν Αττικής. Το 1953 ολόκληρος η Αττική εκηρύχθη φυλλοξηριώσα και το 1960 ολόκληρος η Βοιωτία ...».

Και παρακάτω, στη σελ. 246, σημειώνει ότι η άμπελος «... Εις την Καστοριάν, εις τας κλιτύς του Γράμμου, αναπτύσσεται καλώς και εις χωρία κείμενα εις ύψος 1.200 μ. ...». Ασφαλώς, συμπληρώνω εγώ, αυτό συμβαίνει και στις Ηπειρωτικές πλαγιές του Γράμμου, όπου κείνται πολλά από τα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας.

Η παραπάνω πληροφορία του καθηγη-

τή Β. Λογοθέτη είναι ακριβής, όσον αφορά το Κάντσικο (τώρα Δροσοπηγή), όπως τουλάχιστον μολογούσαν και θυμούνταν οι γέροντες κατά τη δεκαετία 1950. Μετά το 1929, καθώς περνούσε ο χρόνος, οι αμπελώνες της Δροσοπηγής άρχισαν να ξεραίνονται. Και είχαν απέραντη έκταση τότε. Όλα τα σπίτια είχαν κάποιο μικρό ή μεγάλο αμπέλι. Η τεράστια περιοχή που περικλείεται στο τρίγωνο «Παναγιά», «Καντσιώτικο γεφύρι», «εκβολή Τρανού λάκκου» ήταν κατάφυτη από κλήματα. Αρκετά αμπέλια ήσαν και έξω από αυτήν. Κέντρο της αμπελικής περιοχής ήταν οι θέσεις «Πέβιτα»², «Παλιοπέβιτα»² και «Παλιάμπελα. Καλλιεργούνταν πολλές ελληνικές ποικιλίες, (κορίθι³, βόσκα⁴, πίστρι⁵, τεμπίνα⁶, μαυρούδι⁷, πικάρι⁸, κ.ά.), ακόμη και το αμερικάνικο ντοβερνό⁹. Εργατικότατοι καθώς ήσαν, περιποιούνταν με το παραπάνω τα αμπέλια τους. Και είχαν πολύ μεγάλη παραγωγή. «Τη χρονιά του 1905 η συνολική παραγωγή κρασιού στο Κάντσικο ήταν 200.000 οκάδες (256.000 λίτρα σημερινά) κρασί. Η πληροφορία είναι η μοναδική που έχουμε και μας την έδωσε ο Γιάννης Κοσίνας (δάσκαλος), που τότε ήταν περίπου 10 χρονών. Ρωτήσαμε τους γέροντες τι το έκαναν τόσο κρασί και μας απάντησαν ότι το έπιναν πρωί, μεσημέρι, βράδυ, στο όργωμα, στα πρόβατα, παντού έπιναν κρασί, το περίφημο Καντσιώτικο κρασί, που το έφτιαχναν και φαγητό (κρασόψωμο). Είχαν δίκιο οι ξενοχωρίτες που έλεγαν “οι Καντσιώτες τρώνε κράσον και πράσον”¹⁰». Ήταν βασική τους τροφή, αλλά και ένα προϊόν που τους εξυπηρετούσε σε πολλές άλλες ανάγκες, ιατρικές, εκκλη-

σιαστικές, εμπορικές. Ίσως ένας λόγος της μακροζωίας των γερόντων να ήταν και το κρασί». [Πηγή: βιβλίο «Κάντσικο-Δροσοπηγή, συγγραφή για ένα μαστοροχώρι της Ηπείρου», Αθήνα 1993, σελ. 83].

Τα πράγματα άλλαξαν άρδην κατά τη δεκαετία που ακολούθησε, δηλ. μέχρι το 1940. Η φυλλοξήρα εξαφάνισε το ένα μετά το άλλο τα αμπέλια στο χωριό και διαδόθηκε σταδιακά σε όλα τα χωριά της επαρχίας Κόνιτσας. Το πολύτιμο κρασί λιγόστευε. Κάτι έπρεπε να κάνουν, και το έκαναν. Στρεμματίσαν εκ νέου τα αμπέλια τους και φύτεψαν νέα κλήματα, αμερικάνικα, τα οποία αντέχουν στη ριζόβια φυλλοξήρα. Μετά το 1950 φύτεψαν και γαλλικά κλήματα, εξ ίσου ανθεκτικά. Τα έφεραν από τη Δ. Μακεδονία, όπου η φυλλοξήρα ενδημούσε πριν από πολλά χρόνια και οι αμπελουργοί είχαν αποκτήσει σχετική πείρα. Τα αμερικάνικα υποκείμενα τα μπόλιασαν με τις ντόπιες παλιές ποικιλίες, στις οποίες ήσαν εθισμένοι. Με πολύ κόπο τα κατάφεραν να ξαναφτιάξουν μερικώς τα αμπέλια τους, αλλά η διαδικασία ήταν χρονοβόρα. Η πίστη και η ελπίδα ότι θα τα καταφέρουν τους έτρεφε. Την επόμενη δεκαετία, ήτοι μέχρι το 1950, η προσπάθεια αναμπελώσης συνεχίστηκε, παρά τις δυσκολίες από τον πόλεμο και τον ακόλουθο εμφύλιο, αλλά με βραδύτερους ρυθμούς. Κατά την ακόλουθη δεκαετία, δηλ. μέχρι το 1960, λιγοστά αμπέλια φυτεύονται πλέον και όλοι προσπαθούν να διατηρήσουν όσα αμπέλια βρήκαν από τους πατέρες τους. Πάνω κάτω το ίδιο συνέβαινε σε όλα τα Μαστοροχώρια.

Κατόπιν, δηλ. ύστερα απ' το 1960, επήλθε η πλήρης καταστροφή. Όχι από την

αμπελική φυτονόσο φυλλοξήρα. Αυτήν είχαν μάθει να την αντιμετωπίζουν. Μια άλλη φυλλοξήρα, μια κοινωνική νόσος που ονομάζεται **μετανάστευση**, ενέσκηψε παντού στην ύπαιθρο χώρα. Αυτή εξαφάνιζε όχι τα αμπέλια, αλλά τους αμπελουργούς. Και χωρίς αυτούς η άμπελος δεν ευδοκιμεί. Τα κλήματα είναι φυτά που θέλουν μεγάλη φροντίδα. Θέλουν και αισθάνονται, σαν τα μωρά παιδιά, το χάδι και τη διαρκή περιποίηση του αμπελουργού. Χωρίς αυτήν δεν προκόβουν. Η μετανάστευση της δεκαετίας του '60, εσωτερική ή εξωτερική, ξενίτευσε εκατοντάδες παραγωγικούς συμπατριώτες μας. Τους πήρε ανεπιστρεπτή από το φυσικό τους περιβάλλον και τη γενέτειρα γη τους, την οποία επί έτη πολλά καλλιεργούσαν. Τα αμπέλια που άφησαν πίσω στα χωριά τους έμειναν χωρίς φροντίδα και με το πέρασμα του χρόνου χάθηκαν, όσο και αν προσπάθησαν, με τις λίγες δυνάμεις τους, να τα διατηρήσουν οι γέροντες που παρέμειναν στα χωριά. Σ' αυτούς τους δουλευταδες γέροντες και στο πείσμα τους οφείλουμε τα λιγοστά αμπέλια που διασώθηκαν στη δεκαετία του '70. Αλλά ήδη ο αγώνας είχε κριθεί. Η βιολογία και ο αδηφάγος χρόνος λειτουργούσαν σε βάρος τους. Απόκαμαν και αυτοί, γέρασαν πολύ, και άφησαν στην τύχη τους τα ελάχιστα αμπέλια. Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η δεκαετία του '80 να εύρει τον τόπο μας σχεδόν χωρίς αμπέλια. Μόνο κάποιες διάσπαρτες κληματαριές μέσα στις αυλές των σπιτιών θύμιζαν ότι κάποτε ο Βάκχος, θεός του οίνου και της χαράς, λημέριαζε και στον τόπο μας.

Ας όψεται, λοιπόν, για την εξαφάνιση

των αμπελιών μας, η φάγουσα, η σμέρνα μετανάστευση της δεκαετίας του '60, γιατί αυτή ήταν η κύρια αιτία της καταστροφής τους και δευτερευόντως η αμπελική φυλλοξήρα.

1. **Φυλλοξήρα:** Νόσος της αμπέλου, οφειλόμενη στο μικροσκοπικό έντομο *phylloxera*. Στη ριζόβια μορφή της, τα ένζυμα του σιάλου των εντόμων αυτών επιδρούν στους ιστούς των ριζών, τα προσβληθέντα σημεία φουσκώνουν και ακολούθως καταστρέφονται από βακτηρίδια και μύκητες. Η φυτονόσος αυτή εμφανίστηκε στην Ευρώπη το 1863, μεταφερθείσα από τη Β. Αμερική. Στις επόμενες δεκαετίες προσέβαλε όλες τις ευρωπαϊκές αμπελουργικές περιοχές.

2. Οι τοπωνυμίες «**Πέβπα**» και «**Παλιοπέβιτα**» ερμηνεύονται από το Λατ. *pe(r)vitis* (= στα αμπέλια), εξήγηση απόλυτα συμβατή με τους εκεί αμπελώνες.

3. **Κορίθι:** Λευκό σταφύλι εκ Κορίνθου, εξού και η ονομασία του.

4. **Βόσκα:** Κέρινο σταφύλι με μεγάλο βότρυ, από το παλ. Σλ. *voskj* (=κερί).

5. **Πίστρι:** Ποικιλόχρωμο σταφύλι, εκ του πα. Σλ. *pistrj* (= παρδαλό).

6. **Τεμπίνα/Ντεμπίνα:** Λευκό κρασοστάφυλλο εκ της περιοχής των Τεμπών, εξού ιδιωματικώς και η ονομασία του, αντί του ορθού «τεμπική άμπελος».

7. Μαυρούδι: Μαυρόχρωμο κρασοστάφυλλο.

8. Πικάρι: Ποικιλία κρασοστάφυλλου με έντονο μαύρο χρώμα. Ερμηνεύεται από το Λατ. *rico/ricare* (=πισσώνω – αμαυρώνω, μελαίνω).

9. Ντοβερνό: Αμερικανόφερτη ποικιλία ερυθρού σταφυλιού, από την περιοχή Dover των ανατολικών Ηνωμένων Πολιτειών.

10. Τότε, στη Δροσοπηγή, πέρα από την άμπελο, εντατικά καλλιεργούσαν πράσα και λάχανα/κράμβες, γι' αυτό οι άλλοι μαστοροχωρίτες τους αποκαλούσαν περιπαικτικά «Καρμπουλάχανα», δηλ. «Κραμβολάχανα».

Από τις αναμνήσεις της δασκάλας Δέσπως Καρβέλη

Η Δέσπω Σαλβαρά-Καρβέλη κατάγεται από τα Γιάννινα. Εργάστηκε ως δασκάλα στην Ήπειρο, Αιτωλοακαρνανία, Κομοτηνή και Αθήνα.

Έχει γράψει αρκετά έργα. Εδώ δημοσιεύουμε τις εντυπώσεις από την περιοχή μας τότε που πρωτοδιορίστηκε.

Ο ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ ΜΕ ΤΗ ΓΚΑΪΝΤΑ

Με την παρεούλα μου, τα παιδιά του Σχολείου, περνούσαμε κάτω από το Κιοτσιέκ. Ήταν μετά την απογευματινή εργασία. Τότε, κάναμε και τ' απογεύματα μαθήματα. Σκουπίζαμε και καθαρίζαμε και τις αίθουσες. Πλέναμε και τ' αποχωρητήρια. Κουρεύαμε και τα παιδιά με την "πρώτη"! Και τι δεν κάναμε.

Όμως ποτέ δεν βαρυγκωμούσαμε...

Κάποια μουσική ήρθε στ' αυτιά μας και κοντοσταθήκαμε. Ερχόταν απ' το Κιοτσιέκ... Ανηφορίσαμε να δούμε... Και βλέπουμε μπροστά στην πόρτα, να κάθεται σταυροπόδι ένας χοντρός άνθρωπος και να παίζει γκαϊντα. Θαρρέψαμε, πήγαμε κοντά του. Εγώ άρχισα τα ερωτήματα. Με κοίταξε μ' ένα διαπεραστικό βλέμμα, κι ούτε που μας έδωσε σημασία. Κοντά του είχε αραδιασμένα κουτάλια, πινάκια..., όμορφα, σκαλιστά. Τον ρωτήσαμε πόσο τα πουλούσε και με μια χοντρή φωνή, μας είπε μεγάλες τιμές.

Σ' αυτό το δώροφο κτίριο- κατάλοιπο της Τουρκοκρατίας – έμειναν συνήθως οι καλαντζήδες, οι μαστόροι... Ήταν κέντρο των πλανόδιων. Τ' άλλο μεσημέρι, αφού έφυγαν όλα τα παιδιά, πήγα στο Κιοτσιέκ. Μούχαν αρέσει τα πινάκια... Πλησίασα σιγά σιγά... Κοιτάω από το παραθύρι και τον βλέπω σκυμμένο να

σχεδιάζει πάνω σ' ένα χαρτί. Ξερόβηξα και μπήκα. Εκείνο που πρόλαβα να δω ήταν να χώνει αυτό το χαρτί μέσα στην γκαϊντα. Αγόρασα το πινάκι, αλλά του ζήτησα να μου παίξει κανένα τραγούδι. Μ' αγριοκοίταξε...

- Δεν παίζει, χάλασε η γκαϊντα, μ' απάντησε με μορφασμούς απαίσιους.

Έκανα να την πιάσω γιατί μου φάνηκε ξεφούσκωτη. Με τσίμπησε με μανία στο μπράτσο και με ξέβαλε.

- Φύγε!!!

Κανένας δεν τον είδε το πρωί. Νύχτα είχε φύγει. Το σημάδι όμως στο μπράτσο μου δεν έφευγε και μου πονούσε όλο το χέρι. Το πάθημά μου δεν τόπα σε κανέναν. Ήταν αποκοτιά να πάω μόνη μου και μεσημέρι, που δεν κυκλοφορούσε άνθρωπος.

Σε κάμποσες μέρες, έρχεται ο Λαμπρίδης ο σχολίατρος περαστικός από τις Πάδες. Όπως συνήθιζε, μας διηγόντανε τα νέα της Κόνιτσας, μας έφερνε και την εφημεριδούλα, τον «Αώο». Κοντολογής, μας λέει ότι πιάσανε έναν Βούλγαρο αξιωματικό που ήταν μεταμφιεσμένος κλπ.... Ιδρώτας μ' έκοψε. Τότε διηγήθηκα το πάθημά μου... Και η αστυνομία των Πάδων, ούτε καν τον είχε υποπτευθεί. Κι είχε μείνει δύο μέρες ο κατάσκοπος. Η εφημερίδα έγραφε ότι η γκαϊντα ήταν γιομάτη τοπογραφικούς χάρτες.

**Ένα μικρό οδοιπορικό
στην Κόνιτσα και στα χωριά της**

Από το Γεώργιο Παπαϊωάννου, τον επιθεωρητή, η ξενάγησή μας στο χρόνο. Εκείνος βαδίζει μαζί και τώρα, σ' έναν από τους παράλληλους δρόμους, που η ζωή δε μας έστησε ένα σταυροδρόμι, για να ξανασυναντηθούμε, τα νιάτα μας, τα ωραία εκείνα χρόνια, να θυμηθούμε. Ήταν μια προσωπικότητα στον εκπαιδευτικό κλάδο, στο χώρο εκείνης της εποχής.

Τυπικός στην υπηρεσία του, διέσχισε ακούραστος, αυτόν τον βουνίσιο όγκο της Πίνδου, κι επιθεωρούσε χωριό σε χωριό, μια και δυό φορές το χρόνο, οργανώνοντας τοπικά συνέδρια, για μια καλύτερη γνωριμία και ενημέρωση των δασκάλων. Τοπικά συνέδρια με υποδειγματικές διδασκαλίες, ομιλίες και διάφορες εργασίες.

Η περιφέρεια της Κόνιτσας, ανέκαθεν είχε το «βαρύ πυροβολικό». Δάσκαλοι μελετημένοι, πολλοί μετεκπαιδευθέντες, με οράματα, υπέρμαχοι της δημοτικής γλώσσας και της δημοκρατίας. Έρχονται στο νου μου κάποια ονόματα: Πριμηκύρηδες, Δέρβος, Δάνος, Κυργιάννης, Εξαρχόπουλος, Κώστας Κρυστάλλης, Καρβέλης... Όλα τα σχολειά λειτουργούσαν υποδειγματικά. Τα χωριά της Κόνιτσας, με τον αφέντη Σμόλικα προκαθήμενο, κορώνα χρυσοπράσινη, ήμερη δασοσκέπαστη, περήφανη κορφή της Πίνδου. Μυθική, γραφικότερη η οκτάσχημη Δρακόλιμνη. Αστραφτερός αρυτίδωτος καθρέφτης στον κόρφο, του αφέντη γεννημένος. Θαρρώ για να καθρεφτίζει και να χρωματίζει, τον κώνο αυτής της κορυφής – κυρίαρχο προνόμιο – και την βασιλική, του ήλιου την πορεία... Ο Σμόλικας κι ο Ήλιος, παντοτινοί στις λίμνης τον καθρέ-

φτη, πανέμορφοι της φύσης λαοφιλήτοι βασιλιάδες.

Ο Αώος, είναι θεός της ζωής, κυρίαρχος του τόπου. Το βουητό του, όταν κατεβάζει, διαπερνάει της νύχτας την ερημιά, ταρακουνάει τη γη, και γίνεται πολέμου απόηχος. Μα όταν καλοκαιριάζει, το μουρμούρι του, είναι ερωτικό τραγούδι, που ανασταίνει τη φύση γύρω του, όθε διαβαίνει και κυλάει... Έχει κλαδιά και παρακλάδια...

Αφρισμένα γοργοκίνητα, τα διάφανα παγωμένα νερά του, αιώνες και αιώνες, σμιλεύουν τα βράχια και τα κάνουν ασπρόπετρες γυαλιστερές, στρογγυλόσχημες, όμορφες. Τούτα τα στολίδια του κορμιού του, είναι χαρά των ματιών μας και τ' απιθώνει στις άκρες... για να τα πάρει ο κάθε χωρικός. Από καταβολής..., είναι το μοναδικό μεταφορικό μέσο για τη βιομηχανική ξυλεία. Οι κορμοί αποκλαδίζονται και ρίχνονται στο ρέμα κι εκείνο τους μεταφέρει, ένα θέαμα καταπληκτικό, σε συναρπάζει.

Η οθόνη της μνήμη μου, το φέρνει μπροστά στα μάτια μου, και τώρα!!!

Οι άνθρωποι και τα αγαθά, διακινούνταν μόνο με τα μουλάρια. Πανάρχαιο επάγγελμα, οι αγωγιάτες. Άνθρωποι και ζώα, έχουν μια γιγαντόσωμη διάπλαση. Τα μουλάρια, είναι σκληρά ζώα, πεισματάρικα και κλωτσιάρικα. Αυτό είναι το κουσούρι τους, για μας...

Γι' αυτά..., είναι όπλα θανατερά, για τον όποιο εχθρό. Το μουλάρι, δε βιάζεται ... δεν παρπατάει σηκώνει μεγάλο φορτίο, δεν πανικοβάλλεται από το λύκο, όπως το άλογο. Συνέδεσα την ζωή μου με τον Κουτσιάφτη, στα τρία χρόνια που υπηρέτησα στις Πάδες. Το αποθανάτισε ο Αποστόλης Βερτόδουλος. Είχε μισό αυτί και μισή οπλή. Του έλειπε ακόμα ένα κομμάτι από το γοφό. Πραγματικός ήρωας ... Μα

κι οι αγωγιάτες, με τα πετσωμένα γουρνοτσάρουχα, οπλισμένοι πάντα με μαχαίρια και κοντές πιστόλες, με την τραγίσια κάπα, με το βλάχικο χοντρό φέσι, που αναδιπλώνονταν και στο λαιμό, όλα τούτα, ήταν γνωρίσματα, αυτού του σκληρού επαγγέλματος.

Η Κόνιτσα με τα χωριά της, βρίσκονταν τότε σε μια ανθούσα κατάσταση. Υπήρχαν οι ξενοτεμένοι του εξωτερικού και του εσωτερικού. Κεφαλοχώρια, αρχοντοχώρια, με πλούσια παράδοση, σ' όλες τις εκδηλώσεις της ζωής. Με πανηγύρια, με γιορτάσια, με χορούς, δυό και τρεις μέρες στ' αλώνια, στα μεσοχώρια, και στα προαύλια των εκκλησιών...

Με σουβλιασμένα αρνιά και τραπεζώματα, ντόπιοι και ξενοτοπίτες, με γάμους και βαφτίσια, κι αρραβωνιάσματα, με τακίμια και γλέντια τρικούβερτα. Ο κόσμος ήταν ανοιχτόκαρδος, φιλόξενος, αδερφωμένος. Η περιοχή, είχε μια ιδιαιτερότητα με τα ρουμάνικα σχολεία, που αθόρυβα κλείνανε. Θυμάμαι ότι λειτουργούσε, τότε, ένα στο Δίστρατο. Η φύση, σ' όλη τη διαδρομή, από Κόνιτσα μέχρι το Δίστρατο που την περπάτησα και τη γνώρισα, αλλά και τη Λαϊστα και το Βρυσοχώρι που επισκέφτηκα, ήταν δασωμένη πανώρια φύση με αγρίμια, με τρεχάμενα νερά, με καρποφόρα δέντρα και κρεμαστά κηπάρια... Απουσίαζαν οι συκιές, οι μυγδαλιές, οι βερυκοκιές, τα πεπόνια, τα καρπούζια... Άγνωστα τα πορτοκάλια και τα λεμόνια. Τα παιδιά, μάθαιναν όλα τούτα τα όμορφα, από τις εικόνες του αλφαβηταρίου ... Μήλα, αχλάδεια, κεράσια, καρύδια σαν αυγά... Πράσα χοντρά, λάχανα σαν κεφαλάκια μικρού παιδιού, πατάτες και εξαιρετικοί γίγαντες, είναι τα βασικά γεωργικά τους προϊόντα... Κληματαριές στα σπίτια και στα κηπάρια έδιναν ωραίο σταφύλι, τη μαύρη φράουλα κυρίως που

έφκιαχναν παχύ γλυκό κρασί. Στα βαρέλια μετά τη βράση, έριχναν μέσα, οκάδες σταφύλια, που διατηρούσαν και το χρώμα και τη γεύση. Μόνο που μύριζαν λιγάκι κρασίλα.

Αν είναι αλήθεια, ότι Μεγαρίτες - αυτό το καυχώνται οι ίδιοι - χτίσανε την Αγιά Σοφιά, οι μαστόροι της Κόνιτσας, χτίσανε πολλές δεκάδες έργα, σαν την Αγιά Σοφιά ... Στα μαστοροχώρια της Κόνιτσας, γεννήθηκαν οι θεοί της τέχνης της πέτρας. Αυτοί οι κοσμογύριστοι, που από αιώνες - πανάρχαιο κι αυτό το επάγγελμα - χτίζανε και στολίζανε τα πέτρινα καμαρωτά σπίτια με τα πελεκητά αγκωνάρια, τις περίτεχνες αυλόπορτες, τα σκαλιστά οικόσημα, τις εκκλησίες και τα καμπαναριά, και τους πανέμορφους σοφράδες στα πηγάδια. Ένα τέτοιο υπάρχει στη Ζίτσα, με τη χαραγμένη επιγραφή: «Χάνδων ω ξένε, ύδωρ πίνε, ευχάς υπέρ κητόρων πέμπε»... Λένε πως το χτίσανε μαστόροι από την Κόνιτσα. Η αρχαιολογική Υπηρεσία... ας ενδιαφερθεί να το διασώσει. Σκέφτομαι, πως τούτη η σκληρή δουλειά με το καλέμι, αυτή η τέχνη, με το μεράκι και την ψυχή που σμίγει με την ασύνορη φαντασία, η άγνωρη σε πολλούς υπομονή κι επιμονή να νικάν της φύσης την αντίσταση (άρνηση), και του κορμιού την αδυναμία, συνθέτουν αυτόν τον υπεράνθρωπο της τέχνης, τον πρωτομάστορα. Μάρτυρες, που τους προσδιαβαίνουν με σεβασμό οι αιώνες, είναι τα πέτρινα γιοφύρια. Σήμερα, που το δαιμόνιο της σύγχρονης τεχνολογίας, κλιμακώνει μια άλλη επικοινωνία πάνω από τη γη αυτά τα τοξωτά ωριόσχημα γιοφύρια, αθάνατα έργα υπομονής, τέχνης κι αγάπης, όχι - όχι δεν μπορεί να τα χτίσει ο σύγχρονος άνθρωπος, γιατί του λείπει το μεράκι, η ψυχή ..., η αγάπη στην τέχνη...

(συνέχεια στο επόμενο)

Ευεργεσία ... ένα αγαθό υψίστης σημασίας

Όσο ξερό και άγονο είναι το έδαφος της Ηπείρου, τόσο πλούσιο φύτρωσε το δέντρο της ευεργεσίας στον τόπο μας, στην Κόνιτσα. Οι Ηπειρώτες είναι γνωστό πως είναι οι μεγαλύτεροι ευεργέτες του έθνους μας. Οι πλούσιες δωρεές τους υπήρξαν καταλυτικές για τη μόρφωση, τον πολιτισμό, τη διαπαιδαγώγηση, την απελευθέρωση της Ελλάδας και την κοινωνικοοικονομική της ανόρθωση. Η κατάσταση σήμερα και το ζοφερό μέλλον που προδιαγράφεται φέρνουν ξανά στο προσκήνιο τη σημασία και το ρόλο που μπορεί να παίξει η ευεργεσία ένα φαινόμενο με ιδιαίτερη θέση τόσο στη σύγχρονη κοινωνία όσο και στις καρδιές μας.

Και ετούτος ο μικρός και ξεχωριστός μας τόπος, λοιπόν, χάρη στην προσπάθεια, την ανιδιοτέλεια, την ανθρωπιά αλλά και το μεγαλείο ψυχής που διέκρινε ορισμένους ανθρώπους έχει σημαδευτεί από την απλόχερη βοήθεια και φιλανθρωπική δράση που πηγαινέει πίσω δεκαετίες.

Όλοι αυτοί οι άνθρωποι, οι ευεργέτες του τόπου μας και της παιδείας μας, ήταν άνθρωποι οι οποίοι έστρεψαν την προσοχή τους στα γράμματα. Αναγνωρίζοντας την υπέρτατη αξία της μόρφωσης, της πνευματικής καλλιέργειας και της αγωγής, πορεύτηκαν και έπραξαν με οδηγό και κίνητρο τη γνώση αυτή. Ήταν άνθρωποι γαλουχημένοι με αρετές διαχρονικής αξίας: αρετές όπως η αγάπη, η ευεργεσία, η τιμιότητα, η φιλοπατρία, η φιλανθρωπία και η ανθρωπιά.

Εντούτοις, οι άνθρωποι αυτοί αναγνώρισαν εξίσου τον κόπο και τον ιδρώτα των μαθητών. Εκτίμησαν την επιμονή και τον αγώνα τους. Τον αγώνα τους για ένα καλύτερο και πιο δίκαιο για αυτούς μέλλον. Όλοι οι ευεργέτες αυτοί προίκισαν τον τόπο μας με γενναία κληροδοτήματα. Έτσι, συνέβαλαν ώστε μαθητές, οι οποίοι διέθεταν τα όνειρα και την ελπίδα, αλλά όχι τα μέσα και τις ανέσεις της σημερινής εποχής, να προχωρήσουν βήματα μπροστά.

Οι άνθρωποι αυτοί, ακόμη και σήμερα,

στηρίζουν έμπρακτα το δικό μας αγώνα στη μόρφωση και μας γεμίζουν υπερηφάνεια και συγκίνηση, φέρνοντας στη θύμησή μας το μεγαλείο της ανθρώπινης ψυχής. Η προσφορά τους και τα έργα τους είχαν και έχουν ξεχωριστή και καθοριστική σημασία. Σε όλους τους ευεργέτες του μικρού αυτού τόπου, το λιγότερο που μπορούμε να εκφράσουμε είναι η ευγνωμοσύνη μας και ένα μεγάλο «ευχαριστώ» από βάθος καρδιάς.

Φέτος, μια ομάδα μαθητών της Β΄ Τάξης του ΓΕΛ Κόνιτσας, στο πλαίσιο του μαθήματος της ερευνητικής εργασίας, πραγματοποιήσαμε έρευνα με θέμα «Ευεργέτες της Κόνιτσας». Ασχοληθήκαμε δηλαδή, με τους ευεργέτες του τόπου μας, με τους ανθρώπους που δώρισαν στην παιδεία μας σπουδαία κληροδοτήματα. Συγκεκριμένα, ερευνήσαμε σχετικά με τη ζωή και το έργο του Κωνσταντίνου Ρούση, του Μιχαήλ Αναγνωστόπουλου, του Κλέαρχου Παπαδιαμάντη, της Εριφίλης Κούσιου, του Κωνσταντίνου Δόβα και του Ηρακλή Παπαχρηστίδη. Για τις ανάγκες της εργασίας μας, εμείς οι μαθητές, αφιερώσαμε αρκετό προσωπικό χρόνο. Συγκεντρώσαμε αξιόλογο υλικό, το οποίο εμπλουτίσαμε με πλούσιο φωτογραφικό υλικό τόσο από τα προσωπικά αρχεία απογόνων των ευεργετών όσο και από μνημεία και κτίρια τα οποία είτε ανήκουν στους παραπάνω ευεργέτες είτε έχουν στηθεί προς τιμήν τους. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι αρκετές από αυτές τις φωτογραφίες τραβήχτηκαν από εμάς τους ίδιους μαθητές. Αρκετές σημαντικές πληροφορίες αντλήσαμε από το διαδίκτυο και από σχετικά αρχεία τα οποία διέθεταν το σχολείο και ο Δήμος Κόνιτσας. Επιπλέον,

πραγματοποιήσαμε συναντήσεις και συνεντεύξεις με απογόνους ορισμένων ευεργετών και με πολίτες της Κόνιτσας, οι οποίοι προσφέρθηκαν να μας δώσουν πολύτιμες πληροφορίες. Ομολογουμένως, η ενασχόληση με την εργασία αυτή ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα. Εμείς οι ίδιοι οι μαθητές, οι οποίοι αναλάβαμε την υλοποίηση αυτής της εργασίας και δουλέψαμε με όρεξη και σεβασμό προς τα πρόσωπα αυτά, γνωρίσαμε σημαντικά στοιχεία για τους ανθρώπους που κρύβονταν πίσω από αυτές τις φιλανθρωπίες. Παρουσιάσαμε το έργο αυτών των ανθρώπων, οι οποίοι είναι αναμφίβολα παράδειγμα προς μίμηση και αναδείξαμε τη μεγαλοκαρδία τους, καθώς επίσης και τη σημαντικότητα του έργου τους.

Η εργασία μας παρουσιάστηκε στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές του Γυμνασίου και του Γενικού Λυκείου Κόνιτσας στις 11 Μαΐου 2015 στην αίθουσα τελετών του σχολείου μας. Το δε υλικό της εργασίας μας είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο στη διεύθυνση <http://lyk-konits.ioa.sch.gr/autosch/joomla15/index.php/ergasies-2014-2015/taksi-v/prb/pro-b2>

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζουμε στον κ. Δημήτριο Κούσιο για την παραχώρηση βιογραφικού και φωτογραφικού υλικού, καθώς επίσης και για την προσφορά δύο συσκευών tablet στις μαθήτριες που ερεύνησαν σχετικά με την μητέρα του, Εριφίλη Κούσιου. Ευχαριστίες επίσης, οφείλουμε και στην κ. Φανή Ρούση για την διάθεση φωτογραφικού υλικού από το αρχείο του πατέρα της, Κωνσταντίνου Ρούση.

ΓΚΕΛΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
Μαθήτρια της Β΄ Τάξης του ΓΕΛ Κόνιτσας

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΖΑΛΟΓΓΟΥ

Από τον φιλόλογο Αγαθάγγελο Γ. Πολίτη

Από τις ανθελληνικές πληροφορίες που ακούσαμε τα τελευταία χρόνια από τα μέσα της μαζικής λεγόμενης ενημέρωσης (ο όρος είναι απαράδεκτος, γιατί μετατρέπει τα άτομα και τους λαούς σε μάζα) είναι τα πολύ γνωστά σε όλους μας, όμως αξίζει να τα υπενθυμίσω, πριν έρθω στο θέμα της επικεφαλίδας.

Η δεύτερη στην ιστορία του ελληνισμού πανωλεθρία μετά την εκστρατεία στη Σικελία που αποφασίστηκε από τους δημαγωγούς εκείνης της εποχής, είναι η Μικρασιατική καταστροφή. Όταν το Πανικόβλητο πλήθος της Σμύρνης, προσπαθούσε να βρει κάπου ένα τρόπο σωτηρία και να επιβιβασθεί στα «συμμαχικά πλοία», που δυστυχώς είχαν κλειστές τις πόρτες, βρέθηκαν μερικοί και είπαν ότι επρόκειτο περί συνωπισμού. Όταν οι καπνοί και οι φλόγες της καιόμενης Σμύρνης έφθαναν ως την παραλία και τα γυναικόπαιδα, έν-

τρομα με την αγωνία του θανάτου να τα πλησιάζει από στιγμή σε στιγμή, αυτή τη φρικιαστική εικόνα τη χαρακτήρισαν απλά ως συνωπισμό.

Έθεσαν ακόμη υπό αμφισβήτηση και το κρυφό σχολειό στα χρόνια της τουρκοκρατίας, αγνοούντες παντελώς αυτό, που οι ιστορικοί με πολλούς τρόπους απεφάνθησαν ότι η εκκλησία και η γλώσσα απέτελεσαν την ιερά κιβωτό στην οποία περιεσώθη το Έθνος. Παραθέτω μια εικόνα του κρυφού σχολείου, που σε μας, που είχαμε την τύχη να τη διδάσκουμε στα σχολεία, προκαλεί ιδιαίτερη συγκίνηση.

[Θέλω σε παρένθεση να σημειώσω, ότι μεταξύ των προνομίων που δόθηκαν στους Έλληνες μετά την άλωση της Πόλης, ήταν η διατήρηση της παιδείας των. Αλλ' αυτό στην μακρόχρονη δουλεία δεν εφαρμόστηκε και μάλιστα σε όλες τις περιοχές της υπόδουλης χώρας. Όταν μάλιστα βρέθηκαν άξεστοι σουλτάνοι έθεσαν υπό διωγμό την παιδεία και ασφαλώς τότε λειπούργησαν τα κρυφά σχολεία και η προσφορά τους στη διάσωση της Θρησκείας και της γλώσσας ήταν ανυπολόγιστη], Αλλ' εκείνο, που έγινε αφορμή για ανιστόρητη κριτική, είναι η ανήκουστη θεωρία περί του χορού του Ζαλόγγου. Επειδή τα πρώτα χρόνια της θητείας μου τα υπηρέτησα στη Λάκα Σούλι και μάλιστα εκεί με βρήκε

Το κρυφό σχολειό (έργο του Γ. Γύζη).

το καθεστώς της στρατιωτικής δικτατορίας, πολλές φορές κατά διαταγήν μίλησα και ήρθα σε επικοινωνία με όλα εκείνα τα χωριά, που όσο ζω δεν πρόκειται να ξεχάσω. Από το Γυμνάσιο των Δερβιζιάνων (ορμώμενοι) φθάναμε ως το Σιστρούνι και το Ρωμανό στη Σμυρτιά και στη Λίπα, στην Αχλαδέα και στους Γεωργάτνους, του Μπότσαρη και σε άλλα χωριά, απ' όπου κατάγονταν οι αλησμόνητοι μαθητές μας.

Εκεί έμαθα πληρέστερα την ιστορία εκείνου του τόπου με την απεριγράπτη αγάπη για την πατρίδα τους, τόσο που, προκάλεσαν το θαυμασμό όλου του κόσμου.

Οι Σουλιώτες ανήκουν στην κατηγορία εκείνων των ανθρώπων, που προτιμούσαν την ελεύθερη ζωή παρά τα όσα καλά υποσχόταν ο Αλή πασάς.

Και παρά τη συνθηκολόγηση, ύστερα από απέλπιδες προσπάθειες του Αλή να κυριεύσει το Σούλι, παραβίασε τη συμφωνία και περικύκλωσε το Ζάλογγο στις 23 Δεκεμβρίου του 1803. Τότε περίπου 300 Σουλιώτισσες βρέθηκαν μπροστά στο φοβερό δίλημμα. Να παραδοθούν και να καταλήξουν στα χαρέμια των Αγάδων ή να θέσουν τέλος στην αδούλωτη ζωή τους. Και πήραν τη μεγάλη απόφαση. Προτίμησαν το θάνατο για να αποκτήσουν τη παντοτινή αθανασία παρά να πέσουν στα χέρια της κτηνωδίας των στρατιωτών του Αλή.

*Στη στερά δε ζει το ψάρι
Και ο ανθός στην αμμουδιά*

*Και οι Σουλιώτισσες δεν ζούνε
Δίχως την ελευθεριά*

Και μια - μια πέφτουν στους βράχους
του Ζαλόγγου τραγουδώντας.

*Έχε γεια καμμένη κόσμε
Έχε γεια γλυκιά ζωή
Και συ δύστυχη πατρίδα
Έχε γεια παντοτινή.*

Όσοι ιστορικοί και μάλιστα Έλληνες φαντάστηκαν τούτα τα γεγονότα εξωπραγματικά και διατύπωσαν μάλιστα αυτή την άποψη από επίσημη θέση το λιγότερο που μπορεί να πει κανείς για αυτούς είναι η ημιμάθειά τους και το ανθελληνικό μίσος, που τους διακατέχει.

Ας γνωρίζουν όμως ότι η ημιμάθεια είναι χειρότερη της αμαθείας, και να σκέπτονται κάπου-κάπου ότι ο σεβασμός σε τέτοια ιστορικά γεγονότα δεν είναι ανθρώπινο καθήκον, γιατί ξεπερνούν τα ανθρώπινα και αποτελούν θεικό φως, για να φωτίζει το δρόμο που πρέπει να ακολουθούν οι άνθρωποι, πορευόμενοι προς τα μεγάλα και τα υψηλά. Ίσως το γραπτό μου αυτό θεωρηθεί άτοπο μπροστά στα δεινά που περνάει η χώρα μας. Δίκαια μια τέτοια κριτική.

Όμως κάποια ιστορικά γεγονότα μας έκαμαν περήφανους κάποτε και η αναφορά μας σ' αυτά ίσως συμβάλλει στην ανάκτηση της αξιοπρέπειάς μας και της χαμένης περηφάνειάς μας.

Διευκρινίσεις

ως προς το ζήτημα της πατρικής οικίας του Γέροντα Παϊσίου όπως αυτό τέθηκε σε σχετική επιστολή της κας Ναταλίας Ραφαήλ Εζνεπίδη

εκεί εφοβήθησαν φόβον, ου ουκ ην φόβος ... (Ψαλ. 52.6)

Οφείλω να ομολογήσω εκ των προτέρων ότι αισθάνομαι ιδιαίτερα άβολα για τον προσωπικό τόνο της επιστολής, ωστόσο είμαι υποχρεωμένος από το ενυπόγραφο της επιστολής που προηγήθηκε και αποτέλεσε την αιτία γι' αυτή μου την απάντηση. Ζητώ δε συγγνώμη από την κα. Ναταλία, την οποίαν, άλλωστε, σέβομαι και εκτιμώ ιδιαίτερα.

Είχα κατ' επανάληψη δηλώσει, τόσο στην ίδια την επιστολογράφο όσο και στην κόρη της, Αντωνία (από τις οποίες, ασφαλώς, θα το πληροφορήθηκε και η άλλη αδελφή, Μαρία), πως αναλαμβάνω τις όποιες ευθύνες μου αποκλειστικά γιατί δικές μου πράξεις και τους δικούς μου λόγους. Δεν είναι, ωστόσο, δυνατόν να αναλάβω την ευθύνη των όσων διαδίδονται από τρίτους, σε παρερμηνεία των λεγομένων μου.

Είναι αναμφίβολα λυπηρό να καταθέτει κανείς την άποψή του χαρακτηρίζοντας εκ προοιμίου τον αποδέκτη των λόγων του ως διασπείροντα ψευδείς πληροφορίες. Και, μάλιστα, χωρίς να έχει προηγηθεί η ελάχιστη διασταύρωση και τεκμηρίωση αυτών των ισχυρισμών.

Ωστόσο, πέραν όλων αυτών, το σημαντικότερο ζητούμενο στο εν λόγω θέμα είναι η εξ αρχής αποδοχή εκ μέρους της επιστολογράφου του γεγονότος ότι η πατρική οικία ενός αγίου ανθρώπου αφενός μεν δεν πρέπει

σε καμία περίπτωση να προβάλλεται (και μάλιστα υπό του στενού συγγενικού κύκλου) ως μοναδικό σημείο προσκυνηματικής προσέλευσης των πιστών ή σύνδεσής του με έναν τόπο (σ.σ. Κόνιτσα), αφετέρου δε ότι το όλο ζήτημα δε συνιστά απλή κληρονομική υπόθεση.

Μάλιστα, είναι απορίας άξιο το ότι μέχρι σήμερα δεν έχει ακόμη δημοσιοποιηθεί το περιεχόμενο της διαθήκης της αδελφής του Γέροντα, Χριστίνας, η οποία, μεταξύ άλλων, πιθανότατα να επέλυε με τρόπο σαφή και αδιαμφισβήτητο το θέμα της αξιοποίησης της οικίας.

Παρόλα αυτά, θα πρέπει στο σημείο αυτό να σημειώσουμε ότι το ζήτημα είναι ουσιαστικά ξεκάθαρο σε ολόκληρη την τοπική κοινωνία, και στην πραγματικότητα δεν τίθεται λόγος διευκρινίσεων.

Η ζωή του γέροντα Παϊσίου συνδέθηκε με πλήθος τόπων. Αυτό, ωστόσο, δε σημαίνει ότι κάποιος εξ αυτών διεκδικεί τη μοναδικότητα ή, έστω, την πρωτοκαθεδρία, ως διαθέτων πλεονάζουσα αγιαστική χάρη έναντι των υπολοίπων. Μόνο στον Άθω, μοναστήρια, σκήτες, κελλιά και καλύβες συνδέονται ήδη στενά με το Γέροντα. Αλλά και εκτός Αγίου Όρους, η Ι.Μ. Αγ. Ιωάννου του Θεολόγου στη Σουρωτή, και άλλα μοναστήρια στον ελλαδικό χώρο, συνδέονται επίσης με αυτόν. Ειδικότερα, όσον αφορά την περιοχή της Κόνιτσας, τέτοια

χωροσημεία είναι ήδη πολλά, όπως αρκετοί γνωρίζουν. Και, πρώτα απ' όλα, η πατρική του οικία, την οποία, ασφαλώς κανείς δεν αμφισβήτησε. Ενδεικτικά μιλώντας, αναφέρουμε επίσης το εξωκκλήσι της Αγ. Βαρβάρας, όπου ο Γέροντας -παιδίων- είχε την πρώτη του θεοοπτεία, η Ι.Μ. Στομίου, ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγ. Νικολάου, όπου ο ίδιος εκκλησιαζόταν, τόσο ως λαϊκός όσο και ως μοναχός (ερχόμενος από το Στόμιο), το κοιμητήριο της Άνω Κόνιτσας, στου οποίου το οστεοφυλάκιο ο ίδιος πολλές φορές διανυκτέρευσε, το ιδιωτικό παρεκκλήσι του Αγ. Νεομάρτυρος Γεωργίου (οικογένειας Φλώρου-Παπαδημούλη) όπου επίσης συχνά διανυκτέρευε (σύμφωνα με γραπτή μαρτυρία του Θεοφιλέστατου Επισκόπου Ανδίδων κ. Χριστοφόρου, ο οποίος, τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο υπηρετούσε στην Κόνιτσα ως καθηγητής θεολόγος, διαμένοντας στην οικία των ιδιοκτητών), καθώς επίσης και η οικία της οικογένειας Πατέρα.

Όσον αφορά το τελευταίο, την οικία δηλαδή της Καίτης Πατέρα, ο Γέροντας Παΐσιος, όπως πολύ σωστά αναφέρει η επιστολογράφος, διέμενε εκεί χάριν νοσηλείας, υπό τη φροντίδα του μακαριστού γιατρού της Κόνιτσας, Βαντέρα. Η επιλογή της εν λόγω οικίας έγινε κατόπιν προτροπής του τότε Μητροπολίτη Κονίτσης κ. Χριστοφόρου, ο οποίος γνώριζε τη στενή σχέση του Γέροντα με την οικογένεια Πατέρα. Μάλιστα, ο ίδιος ο Γέροντας αποκαλούσε μητέρα την Ελένη (μητέρα της Καίτης), θεωρώντας την πνευματική του μάνα και ευεργέτιδα.

Το σημαντικότερο, ωστόσο, στοιχείο που τον συνδέει με την εν λόγω οικία είναι το γε-

γονός της -κατά μεγάλη ευλογία- ολονύκτιας συνομιλίας του με τους τους Αγίους Τρεις Ιεράρχες, όπως γράφει ο βιογράφος του, Γέρον Ισαάκ στο βιβλίο του (Βίος Παΐσιου του Αγιορείτου, ζ' έκδ. 2009, σελ. 675-676). Εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι στην ίδια αυτήν οικία ο Γέροντας μετέφερε από την Κέρκυρα τα λείψανα του Αγ. Αρσενίου, μετά την ανακομιδή τους, τον Οκτώβριο του 1958 (σχετική αναφορά, καθώς και μνεία θαυμαστού γεγονότος την πρώτη κιόλας νύχτα της εκεί εναπόθεσής τους, διανυκτερεύοντας και του Γέροντα, γίνεται στον παραπάνω Βίο, σελ. 132-133). Εκεί έμειναν μέχρι την ανχώρησή του για το Σινά, το 1962, οπότε και τα παρέδωσε στην αδελφή του, Μαρία, για να μεταφερθούν τελικά στο Μοναστήρι της Σουρωτής το 1970.

Από τις βιογραφίες των αείμνηστων Καίτης και Ευθαλίας πατέρα (Ασκητές μέσα στον κόσμο, τόμος Α', σελ. 293-321, και τόμος Β' σελ. 157-171, αντίστοιχα), προκύπτει ότι ο Γέροντας επισκεπτόταν τακτικά την οικία τους. Συχνά, δε, καλούσε την Ευθαλία, τη Νίνα και κάποιες άλλες γυναίκες της γειτονιάς για να διαβάσουν από κοινού την Παράκληση, να προσευχηθούν και να κουβεντιάσουν πνευματικά. Δεν πρέπει ακόμη να λησμονούμε το γεγονός ότι, πέραν όλων των άλλων, οι γυναίκες αυτές στήριζαν το Γέροντα και οικονομικά, τόσο για τις ανάγκες της Μονής Στομίου όσο και για το φιλανθρωπικό του έργο.

Με εκτίμηση και σεβασμό
ο Αρχιμανδρίτης Αρσένιος Μάιπας

(Συνεχίζεται)

ΕΠΙΣΤΟΛΗ...

κ. Διευθυντά,

Στη μεγάλη προσπάθεια που κάνει η Συντ. Επιτροπή για την ύπαρξη του περιοδικού μας, θα ήθελα κι εγώ να συμμετάσχω με ό,τι μπορώ, αλλά και γράφοντας για κάποια θέματα επικαιρότητας του τόπου μας.

Σήμερα θα ήθελα να αναφερθώ σε ένα περιστατικό που συνέβη την εποχή του εμφυλίου πολέμου στο χωριό μας και νομίζω ότι έχει ενδιαφέρον.

Αυτές τις μέρες συμπληρώνονται 65 χρόνια από τη λήξη αυτού του πολέμου και από τις τελευταίες μάχες στο Γράμμο. Οι επιζώντες σήμερα μείναμε λίγοι και νομίζω ότι οι νέοι θα πρέπει να μαθαίνουν από πρώτο χέρι τα διάφορα γεγονότα.

Παιδί την εποχή εκείνη, θυμάμαι: Το χωριό μας Μόλιστα είχε τότε τουλάχιστον διακόσια άτομα.

Σήμερα, σχεδόν δέκα.

Ήταν Κυριακή και ο τότε Πρόεδρος του χωριού μας, κάνοντας χρήση του δικαιώματός του, κάλεσε τους κατοίκους για προσωπική εργασία για καθαριότητα και νοικοκύρεμα του χωριού.

Αργά το μεσημέρι η δουλειά είχε τελειώσει και μαζεμένοι στην πλατεία μπροστά στην εκκλησία, συζητούσαν οι χωριανοί διάφορα θέματα και ξαφνικά

την ψυχία διέκοψε ένας τρομερός θόρυβος από αεροπλάνο, που πετώντας χαμηλά ξεπρόβαλε πίσω από το βουνό με κατεύθυνση το Γράμμο, όπου γίνονταν οι τελευταίες μάχες. Χωρίς να καλοσκεφτεί ο πιλότος αδειάζει τις βόμβες πάνω στο συγκεντρωμένο πλήθος.

Η αστοχία του πιλότου και η καλή μας τύχη μας έσωσε, γιατί οι βόμβες, ευτυχώς, έπεσαν στο πίσω μέρος της εκκλησίας (είκοσι μέτρα μακριά μας), προξενώντας ζημιές στην εκκλησία και στα κοντινά σπίτια...

Όπως είπα και πιο πάνω, πέρασαν εξήντα πέντε χρόνια από τότε. Ήμασταν διακόσια άτομα στο χωριό και σήμερα μείναμε δέκα. Καμιά κυβέρνηση ως τώρα δεν φρόντισε για τα χωριά μας. Τότε είχαμε εμφύλιο με τις γνωστές συνέπειές του, αλλά και τώρα, εγώ τουλάχιστον, νιώθω τις ίδιες συνέπειες όχι με βόμβες αλλά με οικονομικό πόλεμο.

Νιώθω ότι η περιοχή μας θεωρείται για την Ελλάδα μας "μια τρίχα μες στο γάλα" και πρέπει να την πετάξουμε!

Ευχαριστώντας για τη φιλοξενία στις στήλες του περιοδικού μας θα επανέλθω με άλλο θέμα στο επόμενο τεύχος.

Με τιμή

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΕΡΙΦΗΣ

Φίλε του περιοδικού θυμήσου, έστειλες τη συνδρομή σου;

ΣΧΟΛΙΑ

Η αριστεία και η ρετσινιά

Τελευταία γνωρίζουμε τη μεγάλη αναταραχή που γίνεται στο χώρο της Παιδείας, με τις γνωστές ανακοινώσεις του κ. Υπουργού της Παιδείας, για την Ανωτάτη, τη Δευτοροβάθμια και την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Οι ανακοινώσεις αυτές, προκάλεσαν πολλές αντιδράσεις τόσο στον εκπαιδευτικό αλλά και στον πνευματικό κόσμο της χώρας και κυρίως στους γονείς.

Ως εκπαιδευτικός προσωπικά, που σ' όλη μου τη ζωή, υπηρέτησα σε πρότυπα σχολεία, "εξεπλάγην" να θεωρείται η αριστεία-ρετσινιά.

Κύριο μέλημά μας, ήταν όλα τα σχολεία να γίνουν πρότυπα, η ικανότητα επιβραβεύεται, η αξιοκρατία και η δυνατότητα περισσότερων ευκαιριών για τους νέους μας πρέπει να επιβραβεύεται.

Να καλλιεργείται με έμφαση η ικανότητα της ομαδικής και ατομικής ευκαιρίας του κάθε ατόμου, αυτό άλλωστε μας διδάσκει και η ψυχολογία των ατομικών διαφορών. Ποτέ και πουθενά οι άνθρωποι δεν είναι ίσοι, πάντοτε θα υπάρχουν διαφορές, και οι άξιοι και ικανοί θα προοδεύουν. Το σχολείο πρέπει να είναι ζωντανός οργανισμός, και να δίνει ευκαιρίες σ' όλα τα παιδιά να αριστεύουν, από τ' αρχαία χρόνια, από τον Όμηρο ακούμε το «Εν αριστεύειν». Θα μου πείτε γίνεται αυτό σήμερα στην παιδεία μας; και θα διορθωθεί το κακό με $5=10$ πρότυπα Σχολεία;

Όχι. Μέλημα της Πολιτείας, μας πρέπει να είναι η αξιοκρατία, με μια ευρύτερη οπτική άμεσης αλληλεγγύης και ευκαιριών, και σκοπός του Σχολείου πρέπει να είναι, να

εξασφαλιστούν για όλα τα παιδιά του λαού, ειδικές ευκαιρίες για ΤΑΛΑΝΤΟΥΧΟΥΣ, που πάντοτε θα υπάρχουν, θα επιβραβεύεται η αριστεία και να μη θεωρείται ρετσινιά, κι αυτοί οι νέοι αύριο να καταλαμβάνουν τις αρμόζουσες θέσεις κι όχι να βολεύονται οι αφελείς, εκείνοι που έχουν καταβάλλει ελάχιστες προσπάθειες στη Σχολική τους ζωή. Νά'χουμε πρότυπα σχολεία με ικανές διοικήσεις, με προσωπικό αξιολογούμενο και ελεγχόμενο, με εποπτεία και καθοδήγηση, ώστε να εθιστούμε στη δια βίου μάθηση και δημιουργική δραστηριότητα.

Το θέμα της αριστείας και της ρετσινιάς, είναι πολύ μεγάλο κι έχουν γραφεί και θα γραφούν πολλά.

Θέλω να πιστεύω, ότι ο γνωστός καθηγητής και Υπουργός Παιδείας κ. Α. Μπαλτάς, θα τ' αναθεωρήσει κι αλλιώς, αυτός εννοεί και εξηγεί τα περί θεωρίας αριστείας και ρετσινιάς. ΙΔΩΜΕΝ.

Σ. Οικονόμου

Συν/χος Εκπαιδευτικός

• Εμείς οι Νεοέλληνες έχουμε γίνει παράξενο έθνος. Ενώ οι σοφοί πρόγονοί μας, μας κληροδότησαν πλούσια διδάγματα, εμείς τα λησμονούμε. Σε κάθε αντιξοότητα μας καταλαμβάνει μια φοβία ένας πανικός παράλογος.

Αυτές οι σκέψεις έρχονται στο νου μας παρατηρώντας τη συμπεριφορά του κόσμου τις παραμονές του δημοψηφίσματος της 5/7.

Άδειασαν τα σουπερμάρκετ από φρέσκα και ληγμένα τρόφιμα γιατί πολύς κόσμος έχασε την ψυχραιμία του. Πολλοί έκαναν "ουρά" στα βεντζινάδικα, φοβούμενοι μη ... σωθούν τα καύσιμα κ.λ.π.,

Θυμηθήκαμε ότι και στο παρελθόν (π.χ. Τσέρνομπιλ, Ίμια κλπ) έτρεχε ο κόσμος στα σουπερ μάρκετ, με αποτέλεσμα αργότερα να πετάνε στα σκυλιά τα σκουληκιασμένα ρύζια, μακαρόνι, κονσέρβες που είχαν αποθηκεύσει. Τελικά από αυτήν την συμπεριφορά των συνελλήνων τυχερά θα βγούν ... τα σκυλιά γιατί θα χορτάσουν ληγμένα ζυμαρικά και κονσέρβες!

Σ.Τ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Εικαστικά

Το καλλιτεχνικό Εικαστικό Εργαστήρι που λειτουργεί υπό την αιγίδα της κοινωφελούς επιχείρησης του Δήμου παρουσίασε την 10η έκθεση έργων των μαθητών όλων των τμημάτων της σχολικής χρονιάς 2015.

Τα εγκαίνια της έκθεσης έγιναν στο κτήριο της Δημ. Αστυνομίας παρουσία του σεβ. Μητροπολίτη κ. Ανδρέα, δημάρχου κ. Α. Παπασπύρου, Δημ. Συμβούλων και πολλών κατοίκων στις 21/6/15.

Οι παρευρισκόμενοι είχαν την ευκαιρία να θαυμάσουν τα έργα μικρών και μεγάλων ταλαντούχων του “χρωστήρα” και να συγχαρούν την κ. Βιταλίνα Κυριτζόγλου για τις προσπάθειες που καταβάλλει όλα αυτά τα χρόνια στον τομέα της ζωγραφικής. Δικαιωματικά, λοιπόν, παρέλαβε από το Δήμο την τιμητική πλακέτα.

Εμείς συγχαίρουμε την κ. Βιταλίνα και τους μαθητές της.

Σ.Τ.

• Με καλό καιρό γιορτάστηκε η Πρωτομαγιά και όπως κάθε χρόνο μεγάλη ήταν η κίνηση σε Βοϊδομάτη και Μπουραζάνι.

• Στις 6/5 συνεδρίασε το νέο εφορευτικό Συμβούλιο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Κόνιτσας και συζήτησε διάφορα θέματα που σχετίζονται με τη λειτουργία της και τις δραστηριότητες της χρονιάς.

Το νέο Ε.Σ. αποτελείται από τους:

• Φρειδερίκη Παπαθεμιστοκλέους-Γαϊτανίδη (πρόεδρο) με αναπληρωτή τον Δημ. Ντάφλη, Ελένη Καραγιάννη- Μήτσιου με αναπληρώτρια την Ελένη Παπαμιχαήλ - Αικ. Δημάρατου με αναπληρώτρια τη Βασιλική Ζδράβου - Βασ. Ζήνδρο με αναπλ. την Αικ. Τσούβαλη - Σωτ. Τουφίδη με αναπλ. τον Σπυρ. Σκορδά.

(Η διάρκεια της θητείας του Ε.Σ. είναι τριετής).

• Στις 12/5 η Δημόσια Βιβλιοθήκη Κόνιτσας, εγκαινιάζοντας τον κύκλο παρουσιάσεων “Άνθρωποι του τόπου μας” πραγματοποίησε εκδήλωση στην αίθουσά της με την παρουσίαση του ποιητικού και εικαστικού έργου του συμπολίτη μας Νίκου Μουζάκη. Την παρουσίαση έκανε η κ. Γεωργία Λαδογιάννη, καθηγήτρια Παιδαγ. Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπ. Ιωαννίνων. Απαγγέλλθηκαν ποιήματα και εκτέθηκαν έργα ζωγραφικής.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκαν αρκετοί Κονιτσιώτες και ο Δήμαρχος ο οποίος στο χαιρετισμό του ενθάρρυνε αυτές τις εκδηλώσεις που είναι χρήσιμες για τον τόπο μας.

- Με ξαφνική μπόρα και χαλάζι σε ορισμένες περιοχές μας αποχαιρέτησε ο Μάνης, αλλά και η πρωτομηνιά του Ιούνη συνέχισε με βροχή.

Και την πρώτη βδομάδα του μήνα έπεσαν αρκετές βροχές, χαλάζι, μπόρες με αστραπόβροντα.

- Με τον εορτασμό της παγκόσμιας ημέρας περιβάλλοντος (5/6), το Κέντρο περιβ. Εκπ/σης Κόνιτσας με τους δασκάλους και μαθητές των Δημ. Σχολείων Α και Β φύτεψαν λουλούδια στην είσοδο που οδηγεί στο πέτρινο γεφύρι.

Πολύ καλή αυτή η πράξη και καλό θα είναι να καλυφτεί με κισσό ο παρακείμενος τσιμεντότοιχος, ώστε μαζί με την συντήρηση της Γέφυρας και τη διαμόρφωση του γύρω χώρου να είναι το σημείο αυτό ένα κόσμημα, αφού κάθε χρόνο το επισκέπονται χιλιάδες άνθρωποι απ' όλον τον κόσμο.

- Στις 7/5 έγινε στο Δημ. Αμφιθέατρο η παρουσίαση του νέου βιβλίου του συμπατριώτη μας καθηγητή Β. Νιτσιάκου "Πεκλάρι" (κοινωνική Οικονομία μικρής κλίμακας". Μίλησαν για το βιβλίο και τον συγγραφέα οι: Γ. Αγγελόπουλος, επ. Καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Αριστ. Πανεπ. Θεσ/νίκης, η Κατερίνα Τσούβαλη, φιλόλογος και ο Ρήγας Τσιακίρης, Διδάκτωρ Δασολογίας του Αριστ. Πανεπ. Θεσ/νίκης.

- Για έκτη φορά ο φορέας Διαχείρισης Εθν. Δρυμού Βίκου-Αώου πραγματοποίησε πορεία στο εθνικό Πάρκο Β. Πίνδου στις 7/6 με την ευκαιρία της παγ-

κόσμιας ημέρας περιβάλλοντος.

- Τα ακριτικά στρατιωτικά φυλάκια της περιοχής επισκέφτηκε ο Υπουργός Άμυνας κ. Καμμένος επιστρέφοντας από τις εκδηλώσεις στο Σούλι και με την ευκαιρία συναντήθηκε με το Δήμαρχο κ. Παπασπύρου, ο οποίος τον ενημέρωσε για ζητήματα της περιοχής.

- Στις 28/6 τελέστηκε στην Μητρόπολη Κόνιτσας Αρχιερατικό μνημόσυνο υπεραναπαύσεως της ψυχής του αείμνηστου Εθν. Ευεργέτη και ιδρυτή της Αναγνωστοπούλειου Γεωργικής Σχολής Κόνιτσας.

- Με βροχή έφυγε και η τελευταία μέρα του Ιούνη.

Ευχαριστήριο

Ο Εκπρόσωπος Τοπικού Διαμερίσματος Πηγής (Πεκλάρι) Δήμου Κόνιτσας Βασίλειος Σπανός του Αλεξάνδρου, καθώς και οι απανταχού Πεκλαρίτες ευχαριστούν εν πρώτοις τον Βασίλειο Νιτσιάκο.

Καθηγητή Κοινωνικής Λαογραφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων για την συγγραφή του βιβλίου «ΠΕΚΛΑΡΙ», την Δημόσια Βιβλιοθήκη Κόνιτσας που είχε την ευγενή πρωτοβουλία να παρουσιάσει το βιβλίο, τους παρουσιαστές του βιβλίου κ. Γεώργιο

Αγγελόπουλο, Επίκουρο Καθηγητή Ανθρωπολογίας, του Α.Π.Θ. την κα Κατερίνα Τσούβαλη, φιλόλογο, τον κ. Ρήγα Τσιακίρη, Διδάκτορα Δασολογίας Α.Π.Θ. καθώς και όσους πολίτες της Κόνιτσας τίμησαν με την παρουσία τους την όλη εκδήλωση.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γεννήσεις

Στις 8/5 ο Σπύρος και η Ζωή Γαζώνα απόκτησαν αγοράκι στην Αθήνα.

- Στις 26/5/15 ο Πρόδρομος και η Ιωάννα Γαϊτανίδη απόκτησαν στην Κόνιτσα κοριτσάκι.

Αρραβώνες

Στις 10/5/15 έγιναν στα Δολιανά οι αρραβώνες του Παντελή Κορτσινόγλου και της Θεοδώρας Νούτση.

Γάμοι

Έγιναν στην Κόνιτσα οι γάμοι του Κων/νου Λύκου και της Περιστεράς Παντ. Τζινέρη στις 9/5/15

- Στις 3/6 έγιναν στην Κόνιτσα οι γάμοι του Παναγιώτη Βλάχου και της Λαμπρινής Αποστόλη.

- Στις 29/6 έγινε στο Ανήλιο Μετσόβου ο γάμος της Παρασκευής Δ. Καλοφύρη και του Αδριανού Σ. Αθανασίου.

Βαπτίσεις

Στις 31/5 ο Θεοφάνης Παππός και η Μαρία Α. Βουρδούκα βάφτισαν στην Πηγή το αγοράκι τους. Όνομα: Αθανάσιος.

- Στις 7/6 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα ο Φίλιππος Δημόπουλος του Γεωργίου

Απεβίωσαν

- Στις 19/4 ο Γεώργιος Ζήμouρας από το Ελεύθερος Κόνιτσας, ετών 95, στο Ριο Πατρών.

- Στις 5/5 ο Μιχαήλ Γιαννόπουλος, ετών 91, στην Κλειδωνιά.

- Στις 6/5 ο Γεώργιος Καραμουράτης, ετών 68, στην Κόνιτσα.

- Στις 8/5 η Βασιλική Μάτσικα, ετών 89 στην Κόνιτσα.

- Στις 10/5 η Κρυστάλλω Νούτση, ετών 84, στο Κεφαλοχώρι.

- Στις 15/5 η Τερψιχόρη Καλτσούνη, ετών 83, στην Κλειδωνιά.

- Στις 15/5 στην Αθήνα, ο Αλέξανδρος Σταύρου, ετών 81 από την Καλλιθέα Κόνιτσας.

- Στις 3/6 η Βασιλική Παπαδημητρίου, ετών 98, στην Πλαγιά.

- Στις 7/6 ο Χαρίσης Χήρας, ετών 83, στην Καλλιθέα.

- Στις 8/6 η Αφροδίτη Σπανού, ετών 87, στην Πηγή.

- Στις 20/6 η Βασιλική Παπαδημητρίου, ετών 98, στην Πλαγιά.

- Στις 21/6 η Βασιλική Παπαναστασίου, ετών 83, στον Νικάνορα.

ΜΝΗΜΕΣ

- Στη μνήμη του αγαπημένου μας εξαδέλφου Δημήτρη Γκιάλπη που έφυγε πρόσφατα από τη ζωή προσφέρουμε χρηματικό ποσό στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ».

Οικογένειες: Παρασκευής και Φωτίου Γκίκα.

• Στη μνήμη της Αλεξάνδρας Παπαδημητρίου που έφυγε από τη ζωή στις 15/3, η αδελφή της Λευκοθέα προσφέρει 20 ευρώ στο περιοδικό μας.

• Η Μελαχρινή Σταύρου, στη μνήμη του συζύγου της Αλέξανδρου Σταύρου, προσφέρει 100 ευρώ στο περιοδικό μας.

• Ο Χρήστος Σταύρου, στη μνήμη του θείου του Αλέξανδρου Σταύρου, προσφέρει 50 ευρώ στο περιοδικό μας.

* * *

Αυτοί που έφυγαν

† Χρυσάνθη Ευαγγελίδη

*Όταν κινώ για ν' άρθω χιόνια και βροχές
όταν γυρίζω πίσω, ήλιος και ξαστεριά*

Αυτός ο άγνωστος λαϊκός ποιητής, έτσι περιέγραψε με πόνο (αλληγορικά βέβαια), τα βάσανα της ξενιτιάς και την νοσταλγία της επιστροφής στην Πατρίδα, που πολλές φορές το ποθούμενο δεν πραγματοποιούνταν.

Δυστυχώς έτσι συνέβη στον Κώστα και την Χρυσάνθη Ευαγγελίδη. Ξενιτεμένοι στην μακρινή Αμερική, για ένα καλύτερο αύριο, νοσταλγώντας πάντοτε την απαρημένη τους Κόνιτσα, τους συγγενείς και παιδικούς φίλους.

Όμως, άλλαι μεν βουλαί ανθρώπων,

άλλα δε Θεός κελεύει! Οικογενειακές υποχρεώσεις, ασθένειες κ.λπ. ποτέ δεν πραγματοποιήθηκε το όνειρο της επιστροφής. Εκτός από ελάχιστες φορές που επισκέφθηκαν την Κόνιτσα άφησαν για πάντα το άψυχο σώμα τους στα αφιλόξενα χώματα της ξενιτιάς.

Ο μεν Κώστας έφυγε νωρίς σε ηλικία 64 ετών προς 20/ετίας περίπου, η δε Χρυσάνθη, η λατρευτή μας Χιούλα, άφησε προ ημερών την τελευταία της πνοή στην Αμερική, περιστοιχισμένη από τα παιδιά της, τον π. Άγγελο, την κόρη Βάσω με τον άντρα της Στάθη και την μονάκριβη εγγονή της Αλεξάνδρα.

Πολυβασανισμένη μας Χρυσανθούλα, εμείς όλοι οι συγγενείς σου, δεν θα ξεχάσουμε ποτέ την απέραντη καλοσύνη σου και το μόνιμο χαμόγελό σου.

Ο Θεός, εκεί ψηλά που βρίσκεσαι μαζί με τον Κώστα σου τον αδικοχαμένο αδελφό σου και όλους τους συγγενείς σου που τόσο είχες αγαπήσει, να σε αναπαύσει εν χώρα ζώντων.

Στη μνήμη του Κώστα και της Χρυσάνθης, η οικογένειά μου προσφέρει στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» 50 ευρώ.

Αντίο πολυαγαπημένη μας
Ε. Ευαγγελίδης
Κόνιτσα

† Σπύρος Γκότζος

Ένας χρόνος απουσίας του Σπύρου Γκότζου. Στις 21-6-2015 οικείοι, συγγενείς, συνεργάτες, γνωστοί και φίλοι και τελικά όλοι, εκκλησιασθήκαμε στο κατω-κονιτσιώτικο Ιερό Ναό και αναπέμψαμε επιμνημόσυνη δέηση στον Ελεήμονα Θεό για την ανάπαυση της ψυχής του Σπύρου Γκότζου.

Βιαστικά κύλησε ένας χρόνος από τον άδικο θάνατο στις 24-6-2014 του ευπατρίδη κονιτσιώτη Σπύρου Γκότζου. Η απουσία του όσο περνάει ο καιρός γίνεται μεγαλύτερη. Λείπει από την οικογένειά του, από την παρέα, από τη γειτονιά, από τον κάμπο, από την δουλειά, από την Κόνιτσα. Σε λίγο τα χωράφια του κάμπου μας θα ποτισθούν με το καινούριο σύστημα άρδευσης αλλά ο διορατικός, πρωτοπόρος και πρωτεργάτης του έργου, δεν θα ποτίσει με τα χέρια του τα δικά του. Φτώχυνε με το θάνατό του το παζάρι της μικρής μας πόλης. Δεν μπορούσε να κρυφθεί στο περπάτημά του και να τόθελε γιατί ήταν ψηλός. Είχε μπόι και έκανε μεγάλα βήματα. Η έμπειρη, ήρεμη και ψυχραιμη φωνή του, κινούμενη μόνο από χρέος και ευθύνη, που μπόλιαζε θετικά την συζήτηση για τα δύσκολα δημοτικά μας πράγματα, σίγησε.

Ο Σύνδεσμος Αποφοίτων Γυμνασίου – Λυκείου Κόνιτσας, δημιούργημά του, ακέφαλος παρέλυσε. Οι καίριες παρεμβάσεις του σταμάτησαν. Τα ζωντανά γραπτά του αποτελούν ανάμνηση. Πόσα πολλά και ενάρετα σε λίγο χρόνο υπό την προεδρία του έκανε ο Σύλλογος. Πόσες ιστορικές παραλείψεις διόρθωσε τιμώντας σπουδαία γεγονότα και άξιους της κονιτσιώτικης πορείας

και ιστορίας.

Σπύρο, ξεχνιέμαι και περιμένω το τηλεφώνημά σου για να βγω στην στροφή και να με πάρεις με το αυτοκίνητό σου στην αγορά για ατελείωτη κουβέντα το Παρασκευοσαββατοκύριακο.

Σπύρο, δεν μπορούμε να σε ξεχάσουμε. Εσύ έφυγες, τα λόγια σου και τα έργα σου έμειναν.

Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ

† Αλέξανδρος Σταύρου

Πρίν λίγες μέρες «έφυγε» ο Αλέξανδρος Σταύρου του Χρήστου και της Ευγενίας.

Γεννήθηκε στις 23/4 /1934 στην Καλλιθέα (Γορίτσα) Κονίτσας.

Ήταν ο μπαμπάς μου και έφυγε. Έφυγε στις 15.5.2015, ξημερώματα, χωρίς να το περιμένω.

Άδειασε ο κόσμος μου και μου λείπει πολύ.

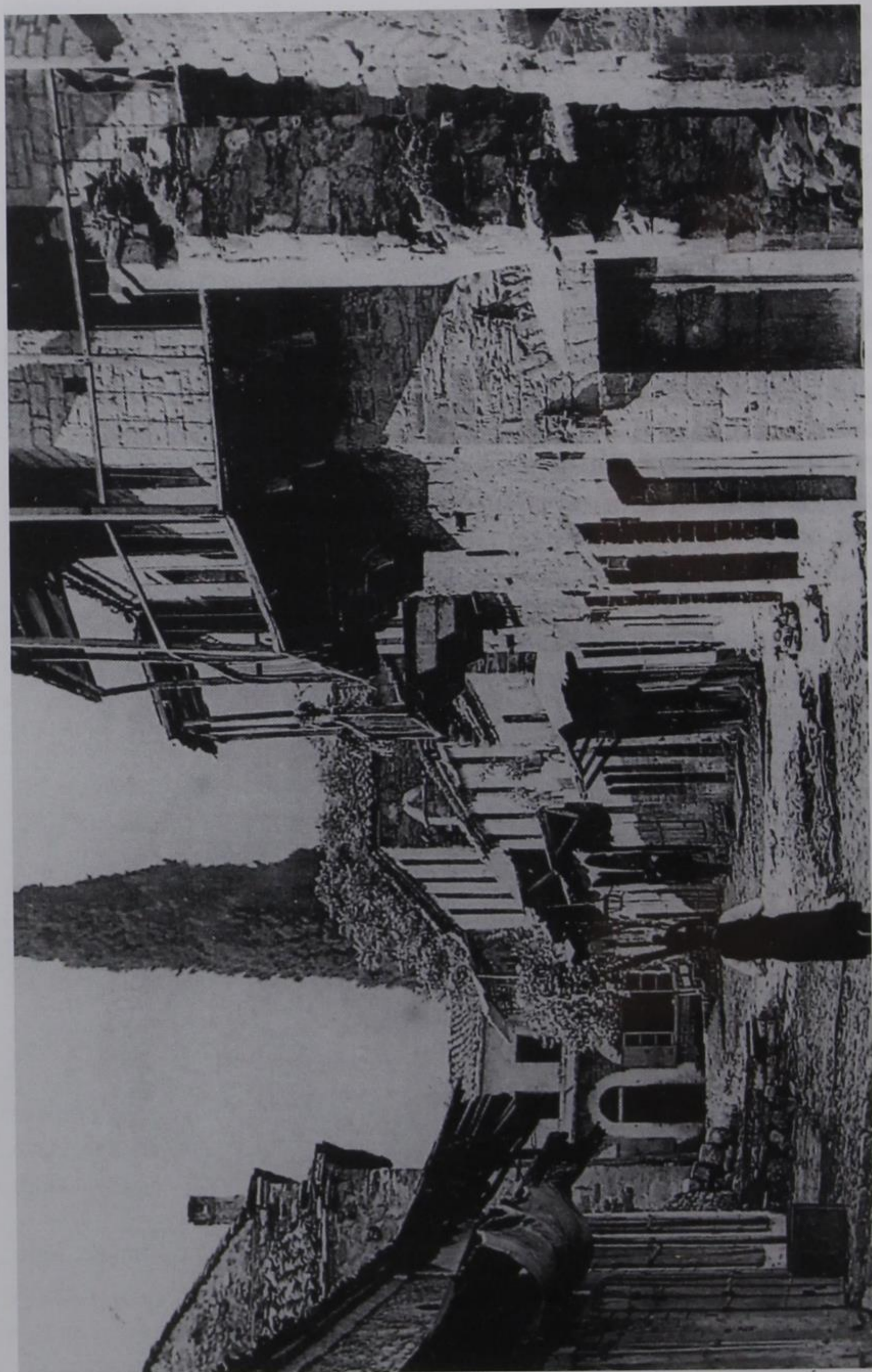
Θύμωσα μαζί του στην αρχή, χίλιες νύχτες θα ήμουν κοντά του ακόμη, αρκεί να μην έφευγε. Δεν ορίζουμε όμως εμείς ή εγώ το πότε.

Μας μεγάλωσε με πολύ αγάπη και μας το έδειχνε σε κάθε ευκαιρία.

Πάντα θα τον θυμάμαι να μου λέει κάθε φορά που με έβλεπε: «Σε αγαπώ, θέλω να είσαι καλά. Να προσέχεις, εγώ είμαι εδώ και εγώ σ' αγαπώ».

Να είσαι καλά εκεί που πήγες. Μου λείπεις .....

Αγορά Κόνιτσας 1913

(Fr. Boissonas)

Συνδρομές

	Κήτας Βασ. Κόνιτσα	15	Σδράλλη Αναστασία Γιάννινα	20	
€	Δέδος Ζήκος Κόνιτσα	20	Παγώνη Βασιλική Γιάννινα	50	
Κοτσίνας Βασ. Γερμανία	30	Κατσιλής Ευαγγ. Κόνιτσα	15	Αναγνώστου Δήμητρα Γιάννινα	15
Πρίτσης Χρήστος U.S.A.	150	Μάνου Κορνηλία Κόνιτσα	15	Τασιούλα Παναγιώτα Τρίκαλα	15
Πηγαδάς Πέτρος Αυστραλία	60	Γκόγκος Κων. Κόνιτσα	20	Νάνου Άννα Ξυλόκαστρο Γιάννινα	20
Κατσιμπαρης Γιάννης U.S.A.	60	Λούδας Κων. Κόνιτσα	30	Τσαρτσάλης Γεωργ. Κορυδαλός	15
Μωυσιδης Χρήστος Γερμανία	30	Χούσος Αθαν. Κόνιτσα	30	Μπλιάγκας Γεωργ. Ξάνθη	30
Σιακφά Λευκοθέα Αθήνα	40	Τσαρούχης Ιωαν. Κόνιτσα	30	Ράμμος Ιωαν. Σέρρες	20
Αηδόνης Αναστ. Αθήνα	20	Πορφύρης Ευαγγ. Κόνιτσα	15	Μπιμπίκα Μαρία Χαλκίδα	15
Σακκά Ανθούλα Αθήνα	20	Ζώη Ελένη Κόνιτσα	20	Τσούβαλης Χρήστος Χανιά	30
Ραπακούσιος Παν. Αθήνα	30	Μίσσιος Κώστας Κόνιτσα	15	Πρίντζος Αποστ. Σαλαμίνα	30
Μουκούλης Αθαν. Αθήνα	30	Κατής Κώστας Κόνιτσα	50	Γαϊτανίδου Φωτεινή Τρίκαλα	40
Βουδούρη Αγνή Αθήνα	30	Σέρρας Κώστας Κόνιτσα	20	Καραγιάννη Χριστίνα Καματερό	30
Βαλασαμή Ειρήνη Αθήνα	30	Μήτσικα Δήμητρα Κόνιτσα	15	Φασούλης Κώστας Πάτρα	20
Πασαπλιάρης Θεοφ. Αθήνα	50	Κύρκος Κων. Κόνιτσα	20	Μαρτσέκης Λουκάς Πάτρα	20
Μήτσικας Δημ. Αθήνα	20	Φατές Θωμάς Κόνιτσα	20	Τρέσκας Κοσμάς Πάτρα	30
Κυρίτσης Σωτ. Αθήνα	15	Πράπας Ηλίας Κόνιτσα	30	Παπακώστα Αγησ. Κοζάνη	20
Τσιάτσης Παν. Αθήνα	30	Ζώτος Παύλος Κόνιτσα	15	Λωλίδης Βασ. Τράπεζα	15
Σελτσιώτης Δημ. Αθήνα	45	Καβαδά Ειρήνη Κόνιτσα	15	Σακκάς Ζήσης Ελεύθερο	15
Νούτσος Γεωργ. Αθήνα	30	Γαϊτανίδης Σπύρος Κόνιτσα	15	Τσιρώνης Αθαν. Ελεύθερο	20
Τσάγκα Βικτωρία Αθήνα	20	Βλάχος Μάνθος Κόνιτσα	20	Λέτσιος Μιχ. Μόλιστα	20
Στέρτσος Ναπ. Αθήνα	30	Αρχ. Μάιπας Αρσένιος Κόνιτσα	20	Ξεινός Σπύρος Γαναδιό	15
Παπαλάμπρου Αλίκη Αθήνα	15	Σταυρίδης Αθαν. Θεσ/νίκη	30	Μπλιθικιώτης Δημ. Λαγκάδα	20
Παπαλάμπρου Χαρ. Αθήνα	15	Χατζής Βασ. Θεσ/νίκη	30	Καρράς Αποστ. Ηλιόρραχη	20
Βλέτσος Ελευθ. Αθήνα	20	Χριστοδουλίδου Όλγα Θεσ/νίκη	15	Σίββας Κων. Κλειδωνιά	20
Κατσιμπαρης Γεωργ. Αθήνα	30	Ντίνος Μάνθος Θεσ/νίκη	20	Ζαφείρης Δημ. Πυρσόγιαννη	20
Γεωργίου Νιόβη Αθήνα	15	Τράντα Αντώνης Θεσ/νίκη	15	Παπαδημητρίου Κων. Δροσοπηγή	30
Φλώρος Κων. Αθήνα	15	Τράντας Ιωάννης Θεσ/νίκη	15	Μακάριος Ευ. Μόλιστα	15
Γκαβίνος Σπύρος Αθήνα	15	Κουκέσης Βασ. Γιάννινα	20	Ξεριάς Κώστας Φούρκα	20
Καραγιάννη Χριστίνα Αθήνα	36	Λωλίδης Δημ. Γιάννινα	15	Τσιλίφης Βασ. Νικάνορας	15
Τζίνας Κώστας Αθήνα	20	Κουνάβα Ροδάνθη Γιάννινα	30	Ρόβας Βασ. Νικάνορας	20
Ομοσπονδία Αδ/των Κόνιτσα	20	Λισγάρας Δημ. Γιάννινα	15	Κωστάκης Βασ. Πουρνιά	20
Αδ/τα Πυρσόγιαννης	25	Ζήνδρος Βασ. Γιάννινα	40	Στεργίου Κων. Καστανέα	20
Μαρτσέκης Μιχ. Κόνιτσα	25	Πούλιος Παν. Γιάννινα	30	Τσούκας Κώστας Αγ. Βαρβάρα	20
Δούκα Ευανθία Κόνιτσα	15	Τσιαντή Μαρίνα Γιάννινα	15	Βαρδάκης Θεοφ. Αθήνα	20
Μπαζίγου Μαρία Κόνιτσα	15	Σιούτης Χαραλ. Γιάννινα	60	Ρήγας Κων. Αθήνα	20
Σακελλαρίου Ελένη Κόνιτσα	30	Κοσμάς Κων. Γιάννινα	60	Ντέμος Γιάννης Γιάννινα	30
Μπογκάν Αγλαΐα Κόνιτσα	30	Παπαχρηστίδου Ελένη Γιάννινα	20		
Γκότζου Ανθούλα Κόνιτσα	20	Βίλλη Φρόσω Γιάννινα	20		

Το αρχοντικό της Χάρκως,

ΥΠΟΔ.1031 ΚΑΥ.25.90.09.0010
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ / RETOUR

Άγνωστος	☐	Inconnu
Διεύθυνση ανεπαρκής	☐	Adresse insuffisante
Απαράδεκτο	☐	Refusé
Απεβίωσε	☐	Décédé
Συνωνυμία	☐	Synonymie
Δ/ση δυσανάγνωστη	☐	Adresse illisible
Αζήτητο	☐	Non réclamé
Έφυγε χωρίς να αφήσει διεύθυνση	☐	Parti sans laisser d' adresse

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Κόνιτσα 441 00
Τηλ. 26550 22-464
22.212

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
Αρ. Αδείας
2573

